ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ, ЛОГОПЕДІЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до підготовки, оформлення та захисту магістерської кваліфікаційної роботи зі спеціальної освіти

Житомир
2026

УДК 376:378.22(72)
М 52

Укладачі:
Бутузова Лариса, канд. психол. наук, доцентка
Гладуш Віктор, доктор пед.наук, професор
Дмитрієва Світлана, канд. психол. наук, доцентка
Котлова Людмила, канд. психол. наук, доцентка, завідувачка кафедри
Максимець Світлана, канд. психол. наук, доцентка
Стахова Ольга, канд. психол. наук, доцентка

Рецензенти:
Слозанська Ганна, докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
Хрипун Дар'я, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського національного університету.
Загурська Інна, кандидатка психологічних наук, доцентка, доцентка кафедри соціальної та практичної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 12 від 26.06.2026 р.)

М52 Методичні рекомендації до підготовки, оформлення та захисту магістерської кваліфікаційної роботи зі спеціальної освіти / Уклад.: Л.Бутузова, С.Дмитрієва, В.Гладуш, Л.Котлова, С.Максимець, О.Стахова. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2026. 177 с.

У методичних рекомендаціях розкриваються особливості підготовки, оформлення, організації науково-дослідної роботи та публічного захисту кваліфікаційної роботи зі спеціальної освіти здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти. Наведено орієнтовний перелік тем кваліфікаційних робіт, презентовано специфіку підготовки змісту кваліфікаційної магістерської роботи зі спеціальної освіти. Наведено ключові вимоги до оформлення, рецензування, перевірки академічної доброчесності та оприлюднення результатів кваліфікаційних робіт. У логічній послідовності презентовано зразки оформлення супровідних документів, додатків та важливих структурних елементів кваліфікаційної роботи.

Методичні рекомендації розроблено для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня, викладачів, наукових керівників випускної кваліфікаційної роботи за спеціальністю А6 «Спеціальна освіта».

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2026

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ 6
2. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ Й НАУКОВОГО КЕРІВНИКА 8
3. ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ 10
4. СТРУКТУРА, ЗМІСТ ТА ОБСЯГ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ 12
5. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ 17
6. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ 24
6.1. Форматування тексту 24
6.2. Назви 24
6.3. Нумерація 25
6.4. Таблиці 27
6.5. Ілюстрації 32
6.6. Примітки 34
6.7. Формули 34
6.8. Цитування та посилання на використані джерела 35
6.9. Оформлення бібліографічних описів у Списку використаних джерел та літератури 37
7. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ 40
7.1. Основні етапи магістерського дослідження зі спеціальної освіти 40
7.2. Вступ 42
7.3. Розділ 1 Рекомендації щодо аналізу наукових досліджень та практичних розробок 51
7.4. Розділ 2. Специфіка проведення наукових спеціально-педагогічних досліджень 53
7.5. Розділ 3 Рекомендації щодо складання логопедичної корекційно-розвиткової програми 54
7.6. Висновки 55
7.7. Підготовка наукових публікацій та апробація результатів дослідження 55
8. ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ 58
8.1. Попередній захист магістерських робіт 58
8.2. Відгук наукового керівника 60

8.3. Рецензування магістерської роботи 61
8.4. Підготовка доповіді та презентації для захисту магістерської роботи 61
8.5. Публічний захист магістерської роботи 65
8.6. Оцінювання магістерської роботи 66
9. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ (при укладанні цього посібника) 69
10.ДОДАТКИ 70
Додаток 1 Заява та завдання на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти 70
Додаток 2 Приклад оформлення титульної сторінки 73
Додаток 3 Приклад оформлення Змісту кваліфікаційної роботи 75
Додаток 4 Приклад оформлення Переліку умовних позначень і скорочень .. 76
Додаток 5 Приклад анотації 77
Додаток 6 Приклад оформлення назв і нумерації розділів, підрозділів, пунктів та цитувань 81
Додаток 7 Приклад написання Вступу 83
Додаток 8 Приклад висновків до розділів 1, 2, 3 86
Додаток 9 Приклад написання Висновків 89
Додаток 10 Приклад оформлення Списку використаних джерел і літератури 92
Додаток 11 Приклад оформлення додатків до роботи, як доказового матеріалу дослідження (логопедичного заняття)……..94
Додаток 12 Приклад логопедичної корекційно-розвиткової програми 100
Додаток 13 Приклади мовних кліше для формулювання складових кваліфікаційної роботи та публікації 105
Додаток 14 Приклади наукових публікацій з теми кваліфікаційної роботи. 108
Додаток 15 Приклад довідки на унікальність тексту кваліфікаційної роботи 120
Додаток 16 Приклад відгуку наукового керівника 121
Додаток 17 Приклад рецензії на магістерську роботу 123
Додаток 18 Рекомендації до створення презентації кваліфікаційної роботи на захист 125
Додаток 19 Приклад тексту слайдів презентації на захист 128
кваліфікаційної роботи 128
Додаток 20 Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи в Житомирському державному університеті імені Івана Франка 136
Додаток 21 Список основних публікацій викладачів кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти ЖДУ ім. Івана Франка 141

Додаток 22 Зразки графічного оформлення результатів дослідження..... 177

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ

Кваліфікаційна магістерська робота є **підсумковим етапом професійної підготовки**, що має на меті систематизацію теоретичних знань та розвиток дослідницьких компетенцій випускника. Як завершене наукове дослідження, вона повинна демонструвати наукову новизну, а також теоретичну й практичну цінність результатів.

Основна вимога до роботи магістерського рівня - представлення **принципово нових матеріалів** або переосмислення відомих концепцій у новому науковому аспекті. Автор має всебічно обґрунтувати вибір методології пізнання, навести переконливу аргументацію на користь власної позиції та здійснити критичний аналіз альтернативних поглядів, спираючись на доробок провідних фахівців спеціальної освіти та суміжних галузей (педагогіки, психології, дефектології та інших).

Кваліфікаційна робота виконується **відповідно до освітньої програми** на завершальному етапі здобуття вищої освіти другого (магістерського) рівня в Житомирському державному університеті імені Івана Франка. (далі – *Університет*).

Методичні рекомендації **розроблені на основі** «Положення про кваліфікаційну (дипломну) роботу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка» (далі – *Положення*), яке визначає вимоги до організації виконання, форми, змісту і процедури публічного захисту кваліфікаційної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти (далі – *Магістрантів*). Положення розроблене на підставі законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», Постанов Кабінету Міністрів України та наказів Міністерства освіти і науки України, зокрема наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584 «Про унесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти», Статуту Університету та інших внутрішніх нормативних документів Університету.

Захист кваліфікаційної роботи є визначеною формою атестації здобувачів вищої освіти за певним рівнем вищої освіти відповідно до стандартів вищої освіти та освітніх програм, що дозволяє встановити відповідність набутих здобувачами компетентностей вимогам освітньої програми, стандартів вищої освіти та Національної рамки кваліфікацій. Публічна демонстрація прилюдного виступу відбувається в рамках захисту кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота виконується **державною мовою (українською).** Мовою оригіналу подаються бібліографічні описи у списку використаних джерел та літератури. Державною та іноземною мовою подається анотація. В основному тексті кваліфікаційної роботи мовою оригіналу можуть (за потреби) подаватися цитати з першоджерел, якщо об’єктом дослідження є іншомовний матеріал, але такі вкраплення мовою оригіналу обов’язково дублюються перекладом державною мовою, наведеним у квадратних дужках одразу після

цитати із зазначенням перекладача. Цитування наукового тексту іноземною мовою неприпустиме, за винятком спеціальної термінології.

Магістерська робота є **індивідуальним науковим проєктом**, результати якого дозволяють екзаменаційній комісії оцінити фахову компетентність випускника. На основі цього дослідження приймається рішення про надання студенту ступеня магістра та відповідної професійної кваліфікації.

Кваліфікаційна робота оцінюється за такими **вимогами до її змісту**:

- наявність *наукового підходу* до вирішення актуальної проблеми, яка відповідає сучасному стану певної галузі науки та перспективам її розвитку або практичним завданням відповідної сфери застосування;
- *аналіз та систематизація* матеріалу *опрацьованих джерел та наукової літератури*, з обов'язковим залученням монографій, авторефератів дисертацій, фахових наукових статей;
- повне, логічне й аргументоване розкриття теми;
- використання *методів наукового дослідження*;
- досягнення *мети* і виконання *завдань* дослідження, формулювання висновків і пропозицій стосовно теоретичної значимості та практичного застосування.

Кваліфікаційна робота є самостійним дослідженням із дотриманням **вимог академічної доброчесності, які передбачають**:

- посилання на авторів і джерела інформації у разі використання чужих ідей, розробок, дискурсу, цитат;
- надання достовірної перевіреної інформації про факти, результати досліджень і використані джерела.

Кваліфікаційна робота має відповідати діючим **вимогам до оформлення наукових р**обіт згідно з чинними стандартами.

2. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ Й НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

Кафедри **визначають наукових керівників** кваліфікаційних робіт із числа професорів та доцентів Університету. Наукова спеціальність та/ або вчене звання керівника, його наукові інтереси мають відповідати тематиці кваліфікаційних робіт, для виконання яких він призначений як науковий керівник. **Призначення наукового керівника та затвердження теми** кваліфікаційної роботи здійснюється відповідним наказом ректора Університету в першому семестрі здобуття освіти в магістратурі.

Процес підготовки кваліфікаційної роботи магістра ґрунтується на засадах партнерства та взаємної відповідальності, що передбачає дотримання науковим керівником і здобувачем визначеного переліку прав та обов'язків, наведених у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Перелік прав та обов'язків наукових керівників та магістрантів

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	
Здобувача вищої освіти (магістранта)	*Наукового керівника*
1. Ретельно *дотримуватися графіка* виконання магістерської роботи, затвердженого науковим керівником (у вигляді завдань індивідуальної роботи. В разі його порушення - надавати аргументовані пояснення науковому керівнику та/ або завідувачу кафедри, яка відповідає за підготовку здобувача вищої освіти. 2. *Подавати* науковому керівнику, *відповідно до* індивідуального календарного *плану текст* кваліфікаційної роботи (частинами та в завершеному вигляді). 3. *Оформити* кваліфікаційну роботу відповідно *до діючих вимог* до наукових робіт згідно з чинними стандартами. 4. *Дотримуватися вимог* нормативних документів щодо *академічної доброчесності*,	1. *Надавати* здобувачу вищої освіти допомогу *у виборі й обґрунтуванні теми, складанні плану та визначенні етапів виконання роботи*, доборі джерел та обранні методів дослідження, написанні, оформленні роботи, підготовці її до публічного захисту тощо. 2. Надавати допомогу у складанні завдання і календарного плану виконання роботи та контролювати його виконання. 3. *Проводити консультації* для здобувачів вищої освіти, які виконують кваліфікаційну роботу. 4. Під час виконання кваліфікаційної роботи *контролювати цей процес* на основі аналізу підготовлених здобувачем матеріалів та періодично *звітувати на засіданні кафедри* про стан підготовки роботи (робіт). 5. *Надавати допомогу* магістранту *в підготовці наукових публікацій* за

персонально відповідати за наявність академічного плагіату в магістерській роботі. 5. Аргументовано й тактовно *реагувати на зауваження наукового керівника та рецензента*, давати обґрунтовані відповіді на запитання *членів Екзаменаційної комісії* та присутніх на публічному захисті магістерської роботи.	результатами дослідження та сприяти їх опублікуванню у наукових виданнях, матеріалах наукових конференцій тощо. 6. *Контролювати дотримання авторського права, виявляти плагіат*, рекомендувати внести зміни до кваліфікаційної роботи магістранта. 7. *Надати письмовий відгук* про кваліфікаційну роботу магістранта (з висновком щодо можливості її захисту) на попередній захист.
ПРАВА	
Здобувача вищої освіти (магістранта)	***Наукового керівника***
1. *Пропонувати власну тему* кваліфікаційної роботи з обґрунтуванням її актуальності. 2. Обирати наукового керівника. 3. *Порушувати питання* перед кафедрою *про заміну наукового керівника*, якщо для цього є вагомі підстави. 4. Мати повний доступ до всіх інформаційних баз даних та ресурсів Університету, бібліотеки, кафедри тощо. 5. *Користуватися допомогою наукового керівника* в підготовці кваліфікаційної роботи відповідно до Положення. 6. *Ознайомитись із рецензією* на кваліфікаційну роботу до її захисту. 7. Здійснювати написання кваліфікаційної роботи шляхом побудови власної траєкторії навчання (наукового дослідження) з можливістю поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти.	1. Пропонувати теми кваліфікаційних робіт відповідно до власних наукових інтересів. 2. *Ознайомитись із рецензією* на кваліфікаційну роботу здобувача до її захисту. 3. *Виступати на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії*, на якому відбувається публічний захист кваліфікаційної роботи, виконанням якої він керував. 4. Відобразити у *службовій записці* факт грубого порушення термінів реалізації здобувачем індивідуальних завдань та етапів виконання кваліфікаційної роботи.

3. ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ

Кваліфікаційна магістерська робота – це самостійна навчально-дослідницька робота здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти, спрямована на розв'язання спеціалізованої задачі та/або практичної проблеми у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог, що виконується на завершальному етапі навчання.

Практика підготовки магістрів спеціальної освіти передбачає спрямованість на формування таких ***умінь і властивостей***, притаманних спеціалісту високого ґатунку, як:

1. приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів;
2. організовувати процес навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами (ООП) в умовах спеціального закладу освіти та інклюзивного освітнього середовища;
3. розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проєкти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти;
4. відстежувати ефективність упроваджених технологій і методик з метою встановлення результативності освітньо-корекційного процесу.

Здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Спеціальна освіта» у своїй роботі має відобразити готовність до розв'язання складних науково-практичних завдань корекційного, діагностичного та інклюзивного спрямування.

Кваліфікаційна робота зі спеціальної освіти **обов'язково повинна містити:**

- ✓ **Теоретико-методологічне обґрунтування:** глибокий аналіз сучасного стану досліджуваної проблеми (наприклад, інтеграції STEM-технологій чи ІКТ у роботу з дошкільниками з ТПМ, формування soft skills чи резильєнтності в фахівців ІРЦ).
- ✓ **Експериментально-діагностичний блок:** розробку або адаптацію логопедичного інструментарію, всебічне обґрунтування правомірності його використання та якісно-кількісний аналіз результатів констатувального експерименту.
- ✓ **Методичне/корекційне проєктування:** науково обґрунтовану систему логопедичного впливу, програму розвитку стійкості чи модель інклюзивного супроводу.
- ✓ **Математико-статистичну обробку:** підтвердження достовірності отриманих результатів за допомогою методів математичної статистики.

Робота має відповідати **вимогам академічної доброчесності** та підлягає обов'язковій перевірці на наявність текстових запозичень (плагіату). Використання штучного інтелекту, чужих ідей, текстів чи результатів досліджень без належного посилання на автора категорично заборонено. При

аналізі протилежних точок зору обов'язково враховуються висновки провідних фахівців у галузі обраної проблематики з коректним цитуванням.

Процес підготовки кваліфікаційної роботи зі спеціальної освіти ґрунтується на засадах **партнерства та взаємної відповідальності**, що передбачає дотримання науковим керівником і магістрантом визначеного переліку прав та обов’язків. Магістрант несе персональну відповідальність за якість та вчасність виконання наукового дослідження.

4. СТРУКТУРА, ЗМІСТ ТА ОБСЯГ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. За **структурою** кваліфікаційна робота, як правило, складається із:

- Титульної сторінки;
- Анотації;
- Змісту;
- Переліку умовних позначень і скорочень (за потреби);
- Вступу;
- Кількох розділів, кожен із яких складається із підрозділів і завершується висновками до розділу;
- Висновків;
- Списку використаних джерел та літератури;
- Додатків (за потреби).

3.2. **Титульна сторінка** (Додаток 2) є першою сторінкою кваліфікаційної роботи й основним джерелом бібліографічної інформації, необхідної для обробки та пошуку документації. Титульна сторінка містить відомості, які подаються у такій послідовності:

- Назва міністерства, назва Університету, назва факультету/ навчально-наукового інституту, повна назва кафедри, за якою закріплений здобувач вищої освіти;
- Реєстраційний номер і дата реєстрації роботи;
- Тема кваліфікаційної роботи;
- Повна назва документа (кваліфікаційна робота);
- Рівень вищої освіти, спеціальність, предметна спеціальність/ спеціалізація, освітня програма, група, прізвище, ім’я та по батькові здобувача вищої освіти;
- Посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім’я та по батькові наукового керівника;
- Рекомендація до захисту кафедрою, за якою був закріплений здобувач вищої освіти, на якій відбувався попередній захист, із зазначенням дати й номера протоколу, імені та прізвища завідувача кафедри та з його підписом;
- Місто й рік захисту кваліфікаційної роботи.

На звороті титульної сторінки зазначається:

- Дата захисту;
- Одержана оцінка (за 100-бальною, університетською та шкалою ЄКТС);
- Підписи голови, членів та секретаря Екзаменаційної комісії (із зазначенням імен та прізвищ).

3.3. **Анотація** (Додаток 5) кваліфікаційної (дипломної) роботи - короткий виклад її основного змісту з представленням основних результатів дослідження. В анотації роботи рекомендовано відображати її бібліографічний опис (як рукопису), де вказуються прізвище, ім'я та по батькові здобувача вищої освіти; тема кваліфікаційної (дипломної) роботи; рівень вищої освіти;

спеціальність (шифр і назва); предметна спеціальність спеціалізація (шифр і назва); назва освітньої програми; найменування закладу вищої освіти; місто й рік; кількість сторінок роботи. У тексті анотації стисло зазначають об'єкт, предмет, мету, завдання і методи дослідження. Обов'язковою і найбільшою складовою анотації є результати дослідження, також вказують наукову новизну й практичне значення (за наявності). Останнім рядком подають ключові слова, які полегшують тематичний пошук (7-15 категорій, через кому, за алфавітом, у називному відмінку). Анотація пишеться державною мовою та дублюється іноземною (англійською/ німецькою/ польською французькою). Анотацію розміщують після титульної сторінки з нової сторінки, її обсяг становить 1- 2 сторінки.

3.4. **Зміст** кваліфікаційної роботи (Додаток 3) містить усі заголовки: Вступ, Анотація, Перелік умовних позначень і скорочень (за потреби), номери й назви Розділів, підрозділів (іноді також пунктів і підпунктів), Висновки, Список використаних джерел та літератури, Додатки. Навпроти кожного рядка змісту вказується початкова сторінка відповідної частини роботи. Назви структурних елементів у змісті і в тексті кваліфікаційної (дипломної) роботи мають бути ідентичними.

3.5. **Перелік умовних позначень і скорочень** (Додаток 4) подається за необхідності у вигляді окремого списку, що містить прийняті у кваліфікаційній роботі малопоширені умовні позначення, символи, одиниці, скорочення і терміни.

4.6. **Вступ** (Додаток 7) містить загальну характеристику кваліфікаційної (дипломної) роботи, розкриваючи сутність і стан наукової проблеми, її значущість, підстави та вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Окремими рубриками вступу, які не є заголовками, а маркуються у тексті напівжирним шрифтом, є актуальність дослідження, об’єкт і предмет дослідження, мета і завдання дослідження, методологія дослідження, наукова новизна, теоретичне та практичне значення дослідження, апробація результатів дослідження, структура роботи тощо.

4.6.1. **Актуальність дослідження** відображає важливість, суттєве значення, відповідність теми дослідження сучасним потребам певної галузі науки та перспективам її розвитку, практичним завданням відповідної сфери діяльності тощо. Актуальність дослідження визначається співвідношенням між відомим і невідомим, між вивченим та потребою нового дослідження. Тому перед формулюванням актуальності має бути стислий огляд праць, які опрацював здобувач і в яких дослідження проблеми розпочато, але наявні результати неоднозначні або потребують продовження, доповнення, поглиблення. Актуальність дослідження розкриває цінність наукових результатів кваліфікаційної (дипломної) роботи для певних галузей науки чи виробництва.

4.6.2. **Об'єкт дослідження** є обраним для розгляду процесом або явищем, що породжує проблемну ситуацію. Об'єкт дослідження конкретизується в обсязі репрезентативного матеріалу, достатньому для наукового узагальнення.

4.6.3. **Предмет дослідження** - частина, властивість, функція або ракурс розгляду об'єкту дослідження, тобто окремий аспект, на якому зосереджується кваліфікаційна (дипломна) робота. Переважно предмет дослідження зазначений у темі роботи, але іноді потребує уточнення.

4.6.4. **Мета і завдання дослідження**. Мета дослідження формулюється одним реченням із зазначенням предмета й об'єкта дослідження. Мета роботи узгоджується із назвою роботи і не тільки називає очікувані результати, а й вказує на те, яким шляхом вони будуть досягнуті. Мета конкретизується у завданнях дослідження, необхідних для її досягнення (не менше трьох), які формулюються відповідно до послідовності їх розв'язання у дослідженні. Завдання дослідження корелюють зі структурою роботи і з висновками, де має бути подане їх вирішення.

4.6.5. **Методологія дослідження** - сукупність застосованих у кваліфікаційній (дипломній) роботі концептуальних підходів, методів і методик. Як правило, вони не просто перераховані, а пов'язані з вирішенням відповідних поставлених завдань дослідження.

4.6.6. **Наукова новизна отриманих результатів** - особистий внесок здобувача вищої освіти у вирішення проблеми. Може ґрунтуватися на новизні об'єкта дослідження (який раніше не вивчався - або принаймні не повністю), на новизні предмета дослідження (аспекти, які раніше не розглядалися або розглядалися побіжно), на новизні застосованого методу (способу пізнання) чи методики (алгоритму дій як конкретизації методу), а також на новизні системи (досі не пов'язаних, інакше впорядкованих чи вперше систематизованих результатів інших досліджень). Варто показати відмінність отриманих результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни: уперше розроблений, запропонований, синтезований, удосконалений (модифікований), одержав подальший розвиток тощо.

4.6.7. **Теоретичне та практичне значення дослідження**. Вказуються можливості використання результатів дослідження та висновків здобувача у подальшому вивченні досліджуваної теми. Бажано навести також практичні сфери застосування результатів.

4.6.8. **Апробація результатів дослідження** - усна (за наявності зазначаються конференції, наукові семінари, «круглі столи» тощо, на яких були оприлюднені результати дослідження) та або письмова (за наявності вказуються бібліографічні описи й кількість опублікованих статей або тез за темою роботи). Для одержання здобувачем першого (бакалаврського) рівня вищої освіти оцінки «добре» та «відмінно» обов'язковою умовою є публікація не менше однієї наукової статті або тези. Для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти публікація матеріалів роботи є обов'язковою (не менше двох наукових статей або тез).

4.6.9. **Структура роботи** - у цій рубриці Вступу вказується, з чого складається кваліфікаційна (дипломна) робота, зазначається кількість сторінок (загальна й основного тексту) та кількість позицій у списку використаних

Джерел та літератури. Рекомендований обсяг Вступу кваліфікаційної (дипломної) роботи - від 2 до 5 сторінок.

4.7. **Основна частина** кваліфікаційної (дипломної) роботи є логічно структурованим викладом, тези якого аргументовані посиланнями на використану літературу, першоджерела, а також на результати досліджень теоретичного або практичного характеру, проведених здобувачем. Основна частина, як правило, розгортається від засновків і теоретичного обґрунтування гіпотези до її практичного доведення. Поділ на розділи та їх кількість визначається логікою дослідження та специфікою предмету дослідження, але є загальні правила їх наповнення:

4.7.1. **Кожен розділ** (Додаток 6) має стосуватися теми, але не може її вичерпувати (тому жодна назва розділу не повинна збігатися з назвою цілої роботи).

4.7.2. У **першому розділі** можуть розглядатися: а) історія питання (із залученням наявних концептуальних досліджень заявленої теми), б) контекст (з'ясований іншими науковцями, ширший, ніж об'єкт цього дослідження), в) теоретичні аспекти теми (трактування, типології та класифікації предмету дослідження) або г) методи дослідження (особливо доречно - якщо саме методи визначають наукову новизну). У першому розділі не може бути власного аналізу здобувачем об'єкта дослідження - це лише засновки, необхідні для подальшого безпосереднього розгляду теми.

4.7.3. **Наступні розділи (другий, третій тощо**) містять безпосередній розгляд теми (власне дослідження заявленого предмету саме на матеріалі заявленого об'єкта) і передбачають елементи самостійного наукового пошуку. Кількість цих розділів визначається логікою членування: можна поділити об'єкт дослідження на окремі частини, або предмет дослідження - на окремі аспекти, або виклад-доведення - на окремі його етапи. Разом ці розділи мають утворювати ціле, тому бажано обрати один із критеріїв членування (залежно від специфіки теми, галузі науки та на вибір студента).

4.7.4. Обравши один із зазначених критеріїв - системи (поділ об'єкта), парадигми (поділ предмета дослідження) чи логіки викладу, — кожен із розділів у свою чергу поділяють на **підрозділи** (не менше двох).

4.7.5. В усіх структурних частинах кваліфікаційної (дипломної) роботи має простежуватися *відносна завершеність і пов'язаність з іншими частинами*.

4.8. **Висновки** (Додатки 8, 9)**.** Кожен розділ роботи повинен завершуватися короткими висновками до нього. Наприкінці дослідження лаконічно й посутньо формулюються висновки до роботи в цілому, які подають вирішення поставлених завдань. У висновках не допускається цитування чужого тексту, саморецензування і дослівні повтори основної частини. Висновки складають основу доповіді здобувача вищої освіти перед Екзаменаційною комісією під час захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи. Обсяг висновків, як правило, становить 2-4 сторінки.

4.9. **Список використаних джерел та літератури** (Додаток 10) – розташований після основного тексту пронумерований перелік бібліографічних

описів видань, які дозволили здобувачеві представити тему з належною інформативною повнотою, актуальною новизною і дотриманням наукового підходу. У списку використаних джерел та літератури кваліфікаційної (дипломної) роботи вміщуються як праці, що були цитовані в основному тексті (на них є посилання), так і наукові розвідки й студії, опрацьовані здобувачем для повноти ознайомлення з темою (українських та зарубіжних авторів, крім російських та білоруських). Рекомендованими є покликання на сучасні наукові дослідження та практичні напрацювання останнії 10-15 років. Позиції у списку використаних джерел та літератури рекомендовано розташовувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Кількість використаної літератури має становити **не менше 70 позицій**. Згідно з наказом МОН № 40 від 12.01.2017 р., варто дотримуватися правил оформлення бібліографічного опису **ДСТУ 8302:2015** (див. п.6.9; Додаток 10).

4.10. У **Додатках** (Додатки 11,12) розміщують додаткові матеріали, які через великий обсяг або особливу форму не входять до основної частини. Це можуть бути таблиці, діаграми, ілюстрації, схеми, малюнки, документи, протоколи, акти випробувань, розрахунки, методичні розробки, зображення, моделі, макети виробів, анкети, тести тощо. Додатки оформлюють як продовження кваліфікаційної (дипломної) роботи на її наступних сторінках (після списку використаних джерел та літератури) або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань в основному тексті із наскрізною послідовною нумерацією арабськими цифрами (наприклад, Додаток 1). Кожен із додатків повинен мати, крім номера, тематичну назву.

4.11. **Обсяг основного тексту** кваліфікаційної роботи (без урахування додатків та списку використаних джерел та літератури, але із врахуванням сторінок титулки та змісту). **Для другого (магістерського) рівня вищої освіти** обсяг основного тексту **не** може бути **меншим,** ніж **70 сторінок.** Максимальний обсяг основного тексту кваліфікаційної (дипломної) роботи, як правило, не перевищує **90 сторінок.** Загальний обсяг тексту кваліфікаційної (дипломної) роботи не регламентується.

5. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

1. Дослідження мовленнєвого розвитку дітей

1.1 Розвиток фонематичних процесів у дітей із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення.
1.2 Розвиток словникового запасу в дітей середнього дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку.
1.3 Розвиток лексико-граматичної сторони мовлення у молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.
1.4 Особливості словникового запасу дітей дошкільного віку із мовленнєвими порушеннями.
1.5 Особливості комунікативного розвитку дітей із затримкою мовленнєвого розвитку.
1.6 Розвиток діалогічного мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями.
1.7 Особливості мовленнєвої готовності дітей до шкільного навчання.
1.8 Дослідження передумов формування писемного мовлення у дітей старшого дошкільного віку.
1.9 Особливості сенсорного розвитку дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.
1.10 Розвиток лексичної сторони мовлення у молодших школярів з порушенням мовлення
1.11 Розвиток лексико-граматичної сторони мовлення в учнів початкових класів із загальним недорозвитком мовлення III рівня.
1.12 Розвиток фонетико-фонематичного слуху у молодших школярів із ЗМР.
1.13 Профілактика порушення писемного мовлення у дітей старшого дошкільного віку.

2. Корекційно-логопедична робота

2.1. Корекція звуковимови у дітей дошкільного віку із дислалією.
2.2. Формування навичок звукового аналізу і синтезу у дітей із дисграфією.
2.3. Особливості формування ігрової діяльності у дошкільників із тяжкими порушеннями мовлення.
2.4. Корекція оптичної дисграфії у молодших школярів.
2.5. Логопедична робота з розвитку дрібної моторики у дітей із мовленнєвими порушеннями.
2.6. Використання ігрових технологій у логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку.
2.7. Використання арттерапевтичних методів у корекції мовленнєвих порушень.
2.8. Логопедичний супровід дітей із дизартрією.
2.9. Артикуляційна гімнастика як засіб корекції звуковимови у дітей дошкільного віку.

2.10. Розвиток словникового запасу молодших школярів із ПМР засобами інтерактивних технологій.
2.11. Корекція мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку (молодшого шкільного віку) засобами арт-терапії.
2.12. Вплив ритміко-дихальних програм на частоту та інтенсивність заїкання у дітей початкових класів.
2.13. Розвиток зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку засобами дидактичної гри.
2.14. Логопедична допомога дітям дошкільного віку з ПМР засобами ігротерапії
2.15. Казкотерапія як засіб корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку.
2.16. Активізація мовлення у дітей молодшого дошкільного віку з дитячою мовленнєвою диспраксією.
2.17. Логопедична робота з розвитку зв'язного мовлення у дітей з ЗПР.
2.18. Використання логоритміки у роботі вчителя-логопеда із дітьми дошкільного віку із ЗНМ
2.19. Ігри у логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку.
2.20. Сенсомоторний розвиток як дієвий засіб активізації мовлення у дітей під час корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда.
2.21. Розвиток емоційно-комунікативної сфери дітей із порушеннями мовлення засобами арт-терапії під час корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда.
2.22. Використання логоритміки у роботі з дітьми дошкільного віку з дислалією
2.23. Розвиток мовленнєвої активності дошкільників через сенсорну інтеграцію в процесі роботи вчителя-логопеда.
2.24. Корекційна роботи з дітьми з порушеннями мовлення в умовах інклюзивного навчання.
2.25. Корекція мовленнєвих порушень молодших школярів засобами ігротерапії
2.26. Корекція порушень мовленнєвого розвитку дошкільників засобами логоритміки.
2.27. Формування зв'язного мовлення у дошкільників із загальним недорозвитком мовлення засобами арт-терапії.
2.28. Формування комунікативних умінь у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями засобами ігрової діяльності.
2.29. Активізація мовлення дітей середнього дошкільного віку із затримкою мовленнєвого розвитку засобом сенсорної інтеграції.
2.30. Інтерактивні технології у роботі вчителя-логопеда з дошкільниками із дислалією.
2.31. Формування інтонаційної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.
2.32. Розвиток діалогічного мовлення у дітей старшого дошкільного віку засобом сюжетно-рольової гри.

2.33. Розвиток мовленнєвого ритму у дітей старшого дошкільного віку із заїканням у процесі логоритмічних занять.
2.34. Корекційно-розвиткова робота з дітьми з порушенням мовлення в умовах інклюзивного навчання.
2.35. Розвиток зв'язного мовлення у дітей молодшого шкільного віку засобом метафоричних асоціативних карт.
2.36. Методика розвитку фонематичного слуху у дошкільників із порушенням мовленнєвого розвитку.
2.37. Корекція дисграфії у першокласників з мовленнєвими порушеннями.
2.38. Використання ігрових технологій у логопедичній роботі зі школярами з інтелектуальними порушеннями.
2.39. Сучасні методи корекції мовленнєвої діяльності дошкільників з порушеннями мовлення.
2.40. Логопедична робота з корекції звуковимови у молодших школярів із порушеннями мовлення.
2.41. Використання артикуляційної гімнастики у корекції звуковимови дітей середнього дошкільного віку.
2.42. Використання здоров'язберігаючих технологій у роботі вчителя-логопеда із дітьми дошкільного віку.
2.43. Логопедична робота з розвитку звукового аналізу слова у першокласників з порушеннями мовлення.
2.44. Корекція звуковимови у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення засобами дидактичних ігор.
2.45. Особливості формування зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.
2.46. Формування граматичної будови мовлення у дітей із тяжкими порушеннями мовлення.
2.47. Використання ігрових прийомів для корекції мовлення дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку.
2.48. Візуальні засоби корекції дисграфії в учнів середнього шкільного віку у логопедичній практиці.
2.49. Логопсихосинергетичний підхід у корекції заїкання підлітків в процесі роботи вчителя-логопеда.

3. Інклюзивна та спеціальна освіта

3.1. Роль учителя-логопеда у психолого-педагогічному супроводі дітей з особливими освітніми потребами.
3.2. Особливості логопедичного супроводу дітей в умовах інклюзивного навчання.
3.3. Взаємодія фахівців команди психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП.
3.4. Формування професійної компетентності майбутніх учителів-логопедів.
3.5. Психологічна стійкість фахівців спеціальної освіти в умовах воєнного стану.

3.6. Особливості роботи логопеда з батьками дітей із мовленнєвими порушеннями.
3.7. Організація логопедичної допомоги дітям у закладах дошкільної освіти.
3.8. Формування психологічної компетентності майбутніх учителів- логопедів.
3.9. Розвиток особистісно-професійних якостей майбутніх вчителів-логопедів у процесі фахової підготовки.
3.10. Особливості розвитку професійної ідентичності у майбутніх вчителів-логопедів.
3.11. Взаємодія педагогічного колективу з соціальним педагогом ЗЗСО щодо розвитку мовленнєвих навичок учнів молодшої школи.
3.12. Психологічна та професійна готовність вчителів-логопедів до навчання дітей з ПМР.
3.13. Співпраця логопеда з родиною у процесі подолання мовленнєвих порушень у дітей.
3.14. Логопедичний супровід школярів з дислалією в умова ЗЗСО.

4. Логопедична робота з дітьми з комплексними порушеннями розвитку

4.1. Формування комунікативних навичок у дітей з розладами аутистичного спектра.
4.2. Особливості мовленнєвого розвитку дітей із синдромом Дауна.
4.3. Логопедична допомога дітям із порушеннями інтелектуального розвитку.
4.4. Корекція мовленнєвих порушень у дітей із дитячим церебральним паралічем.
4.5. Особливості формування комунікативної діяльності у дітей із комплексними порушеннями розвитку.
4.6. Розвиток соціально-комунікативних навичок дітей з особливими освітніми потребами.
4.7. Використання арттерапевтичних технік як засобу розвитку мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями.
4.8. Логопедичний супровід молодших школярів із ООП в умова ЗЗСО.
4.9. Використання мультисенсорної технології у корекції порушень писемного мовлення дітей молодшого шкільного віку в умовах інклюзивного навчання.
4.10. Корекція мовленнєвої поведінки дітей молодшого шкільного віку в інклюзивних класах.
4.11. Логопедична робота з дошкільниками з розладами аутистичного спектру.
4.12. Логопедичний супровід учнів початкової школи з інклюзивною формою навчання.
4.13. Розвиток мовлення у дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами засобами ІКТ.
4.14. Розвиток мовлення дітей з особливими освітніми потребами та сучасні тенденції його вдосконалення.
4.15. Розвиток мовлення молодших школярів з ООП засобами ігрової діяльності
4.16. Формування лексико-граматичної сторони мовлення у дітей з ООП у роботі вчителя-логопеда.

4.17. Використання дидактичних ігор для розвитку мовлення молодших школярів з особливими освітніми потребами у роботі вчителя-логопеда.
4.18. Технології ігрової діяльності у мовленнєвому розвитку дітей з особливими освітніми потребами у ЗДО.
4.19. Розвиток звуковимови в учнів з інтелектуальними порушеннями засобами дидактичних ігор.
4.20. Логопедичний супровід молодших школярів з порушеннями мовлення в умовах інклюзивного навчання.
4.21. Розвиток словникового запасу молодших дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку засобами арт-терапії.
4.22. Корекція звуковимови в учнів з синдромом Дауна в умовах інклюзивного навчання.
4.23. Використання дидактичних ігор у логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку з ООП
4.24. Педагогічні умови корекції мовлення у молодших школярів з інтелектуальними порушеннями під час роботи вчителя-логопеда.
4.25. Робота вчителя-логопеда з розвитку комунікативної компетентності дітей з ООП в умовах ІРЦ.
4.26. Формування навчальної мотивації у дітей з особливими освітніми потребами.

5. Психолого-педагогічні аспекти логопедії

5.1. Емоційний розвиток дітей із мовленнєвими порушеннями.
5.2. Особливості самооцінки молодших школярів із порушеннями мовлення.
5.3. Розвиток адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.
5.4. Розвиток пам'яті у молодших школярів із ПМР під час корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда.
5.5. Подолання тривожності у дошкільників з дислалією під час корекційно-розвиткової роботи вчителя логопеда.
5.6. Формування соціально-психологічної готовності до школи у дошкільників із порушеннями мовленнєвого розвитку під час корекційно-розвиткової роботи вчителя логопеда.
5.7. Розвиток уваги дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями засобами методу Монтессорі під час корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда.
5.8. Розвиток пам’яті дошкільників із порушеннями мовлення засобами мнемотехніки під час корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда.
5.9. Формування адаптивних навичок молодших школярів з мовленнєвими порушеннями під час корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда.
5.10. Індивідуальний підхід до корекції мовлення дітей дошкільного віку в роботі вчителя-логопеда.
5.11. Подолання тривожності у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення під час корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда.

5.12. Особливості розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення в процесі логопедичної роботи.
5.13. Корекційна робота з розвитку стійкості та концентрації уваги у дошкільників із мовленнєвими порушеннями.
5.14. Розвиток самооцінки молодших школярів у процесі корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда.
5.15. Розвиток уваги молодших школярів з порушеннями мовлення під час корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда.
5.16. Розвиток емоційної сфери молодших школярів із порушенням мовлення в процесі логопедичної роботи.
5.17. Розвиток уваги у дітей з порушенням мовлення за методикою М. Монтессорі під час корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда.
5.18. Особливості розвитку самооцінки дітей із мовленнєвими порушеннями під час корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда.
5.19. Особливості розвитку пам'яті дошкільників з важкими порушеннями мовлення під час корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда.
5.20. Розвиток емоційного інтелекту у дошкільників із мовленнєвими порушеннями у роботі вчителя-логопеда.
5.21. Використання нейропсихологічного підходу в логопедичній практиці.
5.22. Використання вчителем-логопедом арт-терапевтичних практик в умовах закладу освіти.
5.23. Формування готовності до школи у дошкільників із затримкою мовленнєвого розвитку.
5.24. Особливості впровадження STEM-освітніх проєктів у діяльності вчителя-логопеда.
5.25. Особливості соціально-психологічної готовності до школи дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.
5.26. Вплив сімейного виховання на мовленнєвий розвиток дитини.
5.27. Психологічні особливості дітей із тяжкими порушеннями мовлення.
5.28. Психолого-педагогічні умови формування комунікативної компетентності дітей з ООП.
5.29. Розвиток творчих здібностей дітей із мовленнєвими порушеннями.

6. Інноваційні технології у логопедії

6.1. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у логопедичній роботі.
6.2. Застосування інноваційних освітніх технологій у корекційній роботі з дітьми з порушеннями мовлення.
6.3. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі вчителя-логопеда з молодшими школярами, які мають порушення мовлення.
6.4. Застосування мультимедійних засобів у розвитку мовлення дітей.
6.5. Використання елементів АВА-терапії у формуванні комунікативних навичок дітей з РАС.
6.6. Використання сенсорних технологій у логопедичній практиці.

6.7. Онлайн-інструменти у дистанційному логопедичному супроводі дітей.
6.8. Інноваційні методи профілактики мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку.
6.9. Використання цифрових технологій у роботі вчителя-логопеда.
6.10. Використання інноваційних технологій у корекції дисграфії та дислексії у молодших школярів.

6. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

6.1. Форматування тексту

Таблиця 6.1.

Комп'ютерне форматування тексту кваліфікаційної роботи

Текстові характеристики	Специфіка форматування
Як підписати електронний примірник кваліфікаційної роботи	Роботу набирають у програмі Microsoft Office Word і зберігають у відповідному форматі. Підпис файлу: Кваліфікаційна_Кучер_маг_2026.rtf.
Вимоги до друку примірника магістерської роботи	Друкується з одного боку сторінки (окрім титульної сторінки, яка друкується з двох сторін) на білих аркушах паперу формату А4 щільністю 80 г/м^2, робота прошивається. Друкований та електронний примірники мають бути **ідентичними!**
шрифт	Times New Roman
розмір кегля	14
колір тексту	Авто (чорний)
орієнтація	книжкова
міжрядковий інтервал	1,5
інтервал між абзацами	0 пт
відступ першого рядка (для основного тексту)	1,25 см
поля	верхнє і нижнє – 2 см, ліве – 3 см, праве – 1 (або 2,5 см та 1,5 см, відповідно) від краю до колонтитулів: зверху й знизу 1,5 см
вирівнювання	з обох сторін, без переносів складів слів
на сторінці рядків	не менше 29 рядків
один друкований аркуш	відповідає орієнтовно 24 сторінкам суцільного тексту

6.2. Назви

Кожна окрема структурна частина, відповідно до змісту кваліфікаційної роботи, починається **з нової сторінки**, за винятком підрозділів, пунктів і підпунктів (тобто параграфів, які входять до розділів). **Назви підрозділів** відділяються від попереднього тексту **одним пропущеним рядком, а пункти й підпункти такого відмежування не мають.**

В основному тексті дозволяється графічне увиразнення окремих слів *курсивом*, р о з р я д к о ю і підкресленням, а назви увиразнюють лише **напівжирним** шрифтом і РЕГІСТРОМ.

Заголовки окремих структурних частин кваліфікаційної роботи (**АНОТАЦІЇ, ЗМІСТУ, ВСТУПУ, РОЗДІЛІВ, ВИСНОВКІВ, СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ, ДОДАТКІВ,**) друкують напівжирним шрифтом великими літерами з вирівнюванням по центру без абзацного відступу. Заголовки **підрозділів друкують напівжирним шрифтом звичайними літерами** (як у реченнях – перша велика) **з абзацного відступу з вирівнюванням за шириною**. **Крапки в кінці заголовків не ставлять**. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів і підпунктів (за наявності) друкують звичайними літерами (як у реченнях – перша велика) з абзацного відступу в підбір до тексту та увиразнюють напівжирним шрифтом. В кінці заголовка ставиться крапка. Відстань між заголовком і текстом (за винятком пунктів і підпунктів) повинна становити 3-4 інтервали (тобто один рядок пропущений). (Додаток 6)

Приклад оформлення в роботі: (з нової сторінки, по центру)

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

1.1. Сутність та генезис логопедичної роботи в системі освіти України

…..завершення тексту попереднього параграфу.

1.2. Порушення мовленнєвого розвитку у дітей, їх класифікації та загальна характеристика

6.3. Нумерація

Таблиця 6.2.

Особливості нумерації та оформлення окремих частин у кваліфікаційній роботі

Нумерація	Особливості нумерації (приклади наведені в Додатку 6)
сторінок	✓ наскрізна послідовна нумерація арабськими цифрами, на титульній сторінці номер не ставиться. На всіх наступних сторінках він розташовується у верхньому колонтитулі праворуч; ✓ формат номера – Times New Roman, 11 кегль.
елементів основного тексту: розділів та підрозділів, пунктів та підпунктів	✓ арабськими цифрами без знаку №; ✓ крім номера ці частини мають **назву;** ✓ формат номера – Times New Roman, 14 кегль. **Підрозділи** нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу має стояти крапка, яка відмежовує номер від назви**.** *Приклад оформлення в тексті роботи:* (1.3. третій підрозділ першого розділу). 1.3. Особливості розвитку пам’яті у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку

	Пункти й підпункти нумерують за тим же принципом ієрархії багаторівневого списку. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу й пункту, між якими та перед назвою якого також ставлять крапку. Пункт і підпункт можуть і не мати заголовка, крапка однак ставиться. Заголовки: ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ, ДОДАТКИ – не мають порядкового номера.
таблиць	✓ арабськими цифрами без знаку №. Крім номера містить назву. Формат номера – Times New Roman, 14 кегль; ✓ нумерують **послідовно в межах розділу** (за винятком таблиць, поданих у додатках, які нумерують **у межах кожного додатку**.).
ілюстрацій, рисунків (малюнків)	✓ нумерують **арабськими цифрами без знаку №** послідовно в межах розділу (за винятком тих, що подані в Додатках). Крім номера містить **назву.** Формат номера – **Times New Roman, 14 кегль.** ✓ Номер ілюстрації повинен складатися з **номера розділу і порядкового номера ілюстрації**, між якими та перед назвою ілюстрації ставиться крапка. ✓ Якщо у кваліфікаційній роботі подано тільки одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.
формул	✓ **арабськими цифрами без знаку №.** Крім номера містить **назву.** Якщо їх більше однієї, то нумерують у межах розділу. Номер формули **складається** з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул зазначають біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках.
приміток до тексту і таблиць	✓ **послідовно** в межах сторінки. Якщо примітка одна, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку. а потім з великої літери в тому ж рядку починають текст примітки. Примітку розміщують безпосередньо після тексту, якого вона стосується, з нового рядка з абзацного відступу. ✓ Якщо на одному аркуші кілька приміток (до таблиці, ілюстрації), то після слова «Примітки» ставлять двокрапку. Примітки: 1. … 2. …
списку літератури та джерел	Наскрізна послідовна нумерація арабськими цифрами спочатку україномовних джерел, потім (як продовження) - іноземною мовою (в алфавітному порядку) та інформаційних ресурсів

Додатків	Додаток 1, 2, 3…., праве вирівнювання, назва - з нового рядка по центру (з нової сторінки кожен новий) (Додатки 1-22)

6.4. Таблиці

Оформлення: у **правому верхньому куті** над заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка. Наприклад: «Таблиця 1.2.» (друга таблиця першого розділу).

Перенесення частини таблиці на іншу сторінку: слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» або «Закінчення табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2.» або «Закінчення табл. 1.2.».

Всі таблиці мають **згадуватися в тексті** роботи, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено («… в табл. 1.2.». Таблиця розташовується відразу після згадування вперше, або на наступній сторінці.

Назву таблиці друкують звичайним шрифтом **по центру**. Назва має бути **стислою і відбивати зміст** таблиці.

Заголовки граф таблиці починають із великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки із самостійним значенням пишуть із великої літери. **В кінці заголовків** і підзаголовків таблиць **крапки й коми не ставлять**. Заголовки і підзаголовки граф приводяться в називному відмінку в однині.

Після таблиці ставиться **пробіл** для відокремлення її від основного тексту.

Магістерська робота може містити значний обсяг матеріалу, який доцільно групувати в таблиці. Залежно від розділу, таблиці можуть містити: узагальнення теоретичних підходів досліджуваних феноменів (перший), систематизацію діагностичних критеріїв, інструментів (другий) та організаційно-змістовні засади корекційно-розвиткової роботи (третій).

Таблиці на узагальнення та аналіз ключових понять досліджуваної теми, виділення ключових підходів щодо досліджуваного явища, маркерів моделі дослідження у спеціальній освіті, зазвичай, подаються у теоретичному **РОЗДІЛІ 1**.

Приклад оформлення в тексті роботи таблиці в теоретичному розділі:

Таблиця 1.2.

Аналіз поняття «мовленнєві порушення» у наукових джерелах

Визначення	Автор [джерело]
Мовленнєві порушення - це складні, поліморфні відхилення від мовленнєвої норми, що зачіпають різні компоненти мовленнєвої системи (фонетико-фонематичний, лексико-граматичний), обмежують комунікативну активність дитини та потребують комплексного психолого-педагогічного й логопедичного супроводу.	Рибцун Ю. В. [13, с. 17–18]
Системні або часткові відхилення у формуванні та функціонуванні мовленнєвої діяльності, які зумовлені несприятливим впливом ендогенних чи екзогенних факторів і виявляються у порушеннях усного та/або писемного мовлення, що перешкоджають повноцінному навчанню дитини.	Ковальчук В. [5, с. 102]
Специфічний розлад розвитку, за якого здатність дитини використовувати експресивне та/або імпресивне мовлення перебуває поза межами нормативних вікових показників. Це суттєво впливає на когнітивний розвиток, процеси соціалізації особистості та успішність її інтеграції в інклюзивне освітнє середовище.	Лещенко П. [6, с. 132]
Комплексні дезорганізації вербальної комунікації, які безпосередньо впливають на ступінь включення дитини до соціальних відносин і мають чітко виражену психофізіологічну (нейропсихологічну) та лінгвістичну структуру порушення.	Шулженко Д. [6, с. 242]
Логопедичні розлади, що мають нозологічний характер і виявляються у стійких відхиленнях формування мовленнєвої системи (дислалія, дизартрія, алалія, загальне недорозвинення мовлення), які оптимізуються та корегуються за допомогою спеціальних інтерактивних і дидактичних умов.	Борисова Н. В. [2, с. 38]

У діагностичному **РОЗДІЛІ 2** доцільними є таблиці, що відображають дослідницькі елементи, методичне / діагностичне забезпечення емпіричного дослідження, шкали методик діагностики мовлення з критеріями та розподілом балів, тощо.

Приклади оформлення в тексті роботи таблиці в діагностично-методичному розділі:

Таблиця 2.1.

Вихідні дані щодо проведення дослідження

Мета	Підібрати та обґрунтувати діагностичний інструментарій визначення рівня розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку. Провести емпіричне дослідження з метою підтвердження робочої гіпотези щодо ефективності корекційно-розвиткової логопедичної роботи.
Місце, час проведення	ЗЗСО №14 м. Житомира, 2-Б, 2-В класи, вересень-жовтень 2026 року.
Вибірка	7 молодших школярів з порушеннями мовлення , з них: 5 хлопчиків, 2 дівчаток
Стратегія	Експериментальна, зіставлення – порівняння показників розвитку пам’яті молодших школярів з мовленнєвими порушеннями (контрольна та експериментальна групи).
Методи	**1. Емпіричні**: (спостереження, бесіда, педагогічний експеримент, метод аналізу процесу та продуктів навчальної діяльності) **2. Діагностичні - методики діагностики:** **- слухомовленнєвої пам’яті (короткочасної та оперативної):** • «Повторення цифрових рядів» (субтест тесту Векслера / WISC) • «Запам’ятовування та відтворення фраз» - **зорової та зорово-просторової пам’яті:** • «Короткочасна зорова пам'ять» (субтест Д. Векслера — відтворення геометричних візерунків) • тест зорової ретенції Бентона (Benton Visual Retention Test) - **моторної (рухової) та тактильної пам'яті, методики:** • «Відтворення динамічного праксису кулак–ребро–долоня» (О. Лурія) - тактильної пам'яті (впізнавання на дотик), опосередкованого заучування та смислової пам’яті, «Піктограми» (О. Лурія, Л. Виготський) 3. Методи математичної статистики (коефіцієнт кореляції Спірмена, U-критерій Манна — Уітні)
Форма проведення	Індивідуальне опитування із використанням бланків відповідей.

Таблиця 2.2.

Критерії та рівні розвитку пам’яті молодших школярів із МП

Критерії /Рівні	Довільність мнемічних процесів	Особливості образної пам’яті	Специфіка словесно-логічної пам’яті	Прояви індивідуальних відмінностей пам’яті	Володіння мнемічними прийомами
Високий	Прояв цілеспрямованості, активності, організованості, усвідомлена саморегуляції поведінки у процесі засвоєння мнемічного матеріалу.	Високий рівень запам’ятовування, збереження та відтворення образного матеріалу. Порівняно однакове утримання в пам’яті як образів зображених предметів, так і слів.	Високий рівень запам’ятовування, збереження та відтворення вербального матеріалу.	Високі показники обсягу, точності, міцності, швидкості запам’ятання й відтворення інформації.	Часте звернення до мнемічних прийомів, володіння відносно широкою палітрою способів збереження необхідної інформації.
Середній	Незначні порушення у саморегуляції власної пам’яті.	Допущення невеликих неточностей при відтворенні образів. Домінування зорової пам’яті над слуховою.	Незначні помилки при частковому відтворенні словесного матеріалу, пов’язаного логікою та змістом.	Середні показники обсягу, міцності, швидкості запам’ятання, точності відтворення, нерівномірність їх проявів.	Відсутність систематичності у використанні мнемічних прийомів, володіння обмеженою їх кількістю.
Низький	Несформованість довільної регуляції поведінки та цілеспрямованої мнемічної діяльності. Переважання мимовільності у функціонуванні мнемічних процесів.	Низький рівень утримання в пам’яті образів предметів різної модальності (картинок предметів, вербальних одиниць, емоцій тощо).	Фрагментарність та поодинокість у збереженні та відтворенні інформації, побудованої на основі логічних зв’язків. Потреба у додаткових інструкціях, підказках для закарбування в пам’яті необхідного матеріалу.	Зниження обсягу, міцності, швидкості запам’ятання, точності відтворення, мозаїчність пам’яті.	Неволодіння мнемічними прийомами збереження інформації.

В таблицях первинних даних наводять ***індивідуальні показники***, що було отримано під час емпіричного дослідження. Такі таблиці можуть подаватися в ***додатках,*** якщо їх обсяг перевищує 1 сторінку.

Таблиця 3.1.

Показники розвитку словесно-логічної пам'яті молодших школярів експериментальної групи

№ з/п	Досліджувані	Коефіцієнт словесно-логічної пам'яті за результатами дослідження першої серії (C_1)	Коефіцієнт словесно-логічної пам'яті за результатами дослідження другої серії (C_2)	Середній показник коефіцієнту словесно-логічної пам'яті ($C=(C_{1+} C_2)/2$)	Рівень словесно-логічної пам'яті
1.	В.В.	0,5	0,4	0,45	низький
2.	Ж.О.	0,6	0,6	0,6	середній
3.	М.А.	0,3	0,3	0,3	низький
4.	М.О.	0,4	0,3	0,35	низький
5.	Т.В.	0,7	0,6	0,65	середній
6.	Ч.В.	0,5	0,5	0,5	низький
7.	О.Д.	0,6	0,5	0,6	середній

В **РОЗДІЛІ 3** подають таблиці, що презентують результати ***обробки й аналізу статистичних показників***, отриманих в результаті дослідження, наприклад, відсотковий розподіл чи середні значення по підгрупах досліджуваних. Такі таблиці сприяють виявленню і унаочненню певних закономірностей, відображають зміни та новизну.

Приклад оформлення таблиці в тексті корекційно-розвиткового розділу:

Таблиця 3.9.

Кількісні показники рівнів розвитку довільної образної слухової пам'яті дітей експериментальної групи до і після формувального експерименту

№ з/п	Досліджувані	Констатувальний експеримент		Контрольний експеримент	
		Кількість правильно відтворених слів	Рівень довільної образної слухової пам'яті	Кількість правильно відтворених слів	Рівень довільної образної слухової пам'яті
1.	В.В.	2	низький	4	середній
2.	Ж.О.	4	середній	6	високий
3.	М.А.	1	низький	2	низький
4.	М.О.	2	низький	4	середній
5.	Т.В.	4	середній	5	середній
6.	Ч.В.	2	низький	4	середній
7	О.Д.	4	середній	5	середній

6.5. Ілюстрації

Ілюстрації в кваліфікаційній роботі сприяють унаочненню та узагальненню даних науково-емпіричних розвідок, складання корекційно-розвиткової логопедичної програми.

Оформлення: підписують скороченим словом **«Рис.»**, номер ілюстрації, її **назву** й пояснювальні підписи розміщують **по центру** безпосередньо **під ілюстрацією**. Після нього ставиться пробіл для розділення рисунку та основного тексту.

Назва ілюстрації характеризує зображене в найстислішій формі. За необхідності надаються пояснювальні дані щодо умовних позначень в ілюстрації. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, тому вона розміщується безпосередньо після тексту, де згадується вперше, або на наступній сторінці, і містить відповідне посилання на неї (Див.Рис.2.1.).

Ілюстраціями в магістерських роботах зі спеціальної освіти є схеми, діаграми, гістограми, моделі тощо.

Схема – це зображення, що передає основну ідею певного процесу або явища, показує взаємозв'язок його головних елементів за допомогою умовних позначок.

Приклад оформлення ілюстрації в тексті роботи:

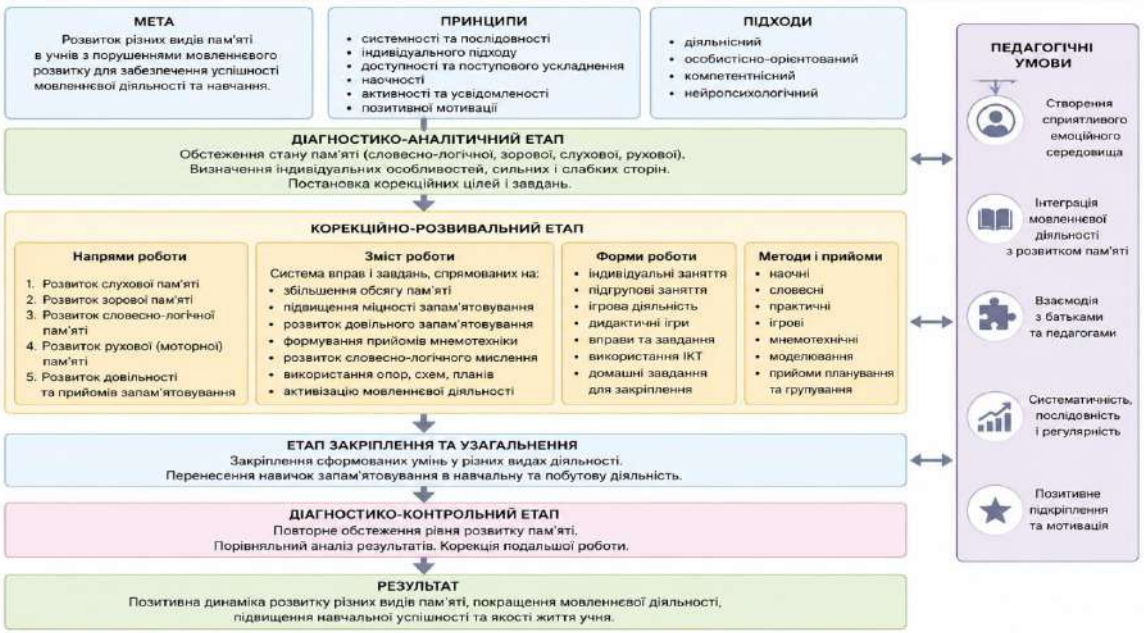

Рис.2.1. Модель корекційної інтервенції логопеда щодо розвитку пам’яті в учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку

Діаграма є графічним зображенням узагальнених даних, що наочно демонструє співвідношення між різними величинами, які порівнюються. У наукових роботах зі спеціальної освіти найпоширенішими є секторні (кругові) і стовпчасті (гістограми) діаграми для відображення узагальнених дослідницьких даних. У випадках, коли отримані дослідницькі значення показників розподіляються у межах 100%, доцільним є використання *секторних (кругових) діаграм.*

Приклад оформлення діаграми в тексті роботи:

Рис. 3.1. Рівні розвитку пам’яті досліджуваних порівняльної та експериментальної груп

Для кращого відображення варіантів розподілу числових показників отриманих результатів досить часто застосовують *стовпчасті гістограми*:

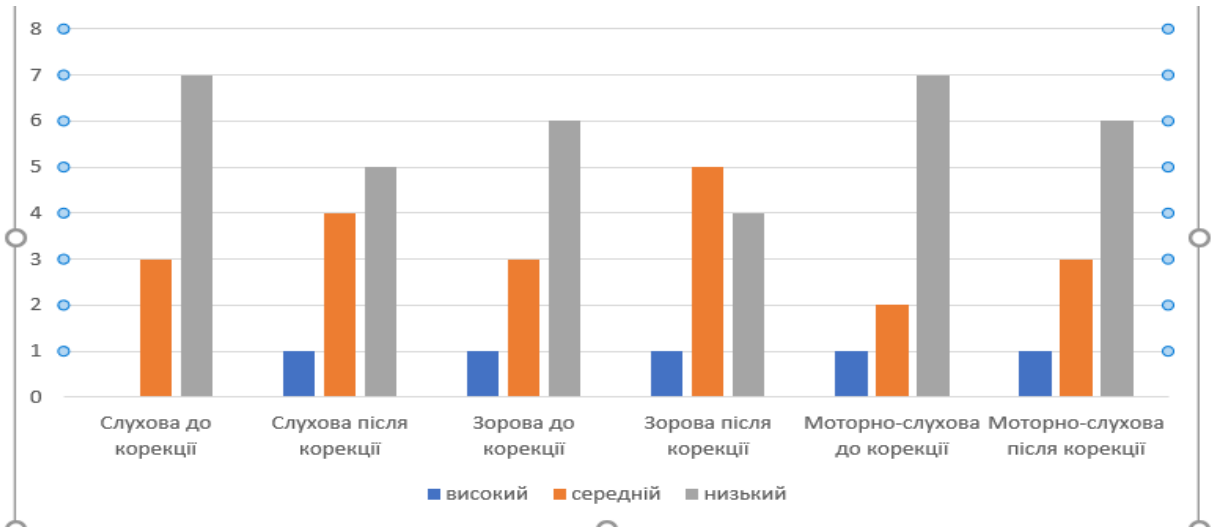

Рис 3.1. Результати діагностики рівнів слухової, зорової, моторно-слухової пам'яті молодших школярів на констатувальному та контрольному етапах емпіричного дослідження

6.6. Примітки

За потреби додаткових пояснень окремих положень тексту, таблиці або ілюстрації, використовують ***примітки***, які розташовують безпосередньо після структурних одиниць, яких вони стосуються.

Слово «Примітка» («Примітки») вказують внизу із великої літери та з абзацного відступу, не підкреслюють.

Приклад оформлення в тексті роботи:

Для діагностики рівнів сформованості фонетико-фонематичної сторони мовлення у дітей старшого дошкільного віку було адаптовано експрес-методику Г. А. Волкової.

Примітка. Матеріали адаптованого діагностичного комплексу наведено у Додатку 3.

Розділові знаки: формула є частиною речення, тому в кінці самої формули ставлять кому, якщо далі йде розшифрування символів.

Приклад оформлення формул в тексті роботи:

(3.1.) (перша формула третього розділу):

Для розрахунку ефективності запропонованої методики логопедичного впливу (розвитку мовлення у дітей із ТПМ) за методикою розрахунку коефіцієнта ефективності (Кеф), використовують таку формулу:

$$K_{\text{еф}} = \frac{M_2 - M_1}{M_1} \times 100\%, \quad (3.1)$$

де М1 - середній показник успішності виконання тестових завдань дітьми експериментальної групи до початку корекційного навчання;

М2 - середній показник успішності виконання тих самих завдань після завершення формувального етапу експерименту.

6.8. Цитування та посилання на використані джерела

Посилання як обов'язковий елемент наукової роботи дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність наведених відомостей і цитованого тексту.

Способи подання запозиченого тексту:

- ✓ цитата (оформлена за правилами прямої мови),
- ✓ фрагмент (вкраплення цитованого уривка до власного речення).
- ✓ переказ (не має бути дослівним, тому текст без лапок, але із зазначенням автора).

При підготовці кваліфікаційної роботи магістрант обов'язково повинен цитувати наукові праці та робити посилання на використані джерела. Цитований текст завжди супроводжується достовірним посиланням на джерело. Оформлене з посиланнями на авторів (без плагіату) залучення чужих текстів у науковому дослідженні є необхідним. Надмірне цитування створює враження компілятивності праці, а недостатнє – знижує аргументованість викладеного матеріалу. Використання джерел, запропонованих сервісами штучного інтелекту, потребує **обов'язкової перевірки**.

Звертаємо увагу на заборону цитування в тексті кваліфікаційної роботи та внесення до бібліографічних списків джерел (публікацій, підручників тощо), опублікованих авторами з рф (держави-агресора) та республіки бєларусь. Використання російськомовних джерел у кваліфікаційних роботах **не вітається та суворо обмежується**. МОН України рекомендує максимально обмежувати або припиняти використання джерел російською та білоруською мовами. («Рекомендації з питань етики НАЗЯВО, протокол 36 (46) від 30.11.2023; Рекомендацій МОН України «Про використання джерел інформації, створених на території держави-агресора» №1/19894-24 від 25.10.2024).

Цитування робиться **українською мовою** і має максимально відповідати змісту тексту першоджерела, без довільного скорочення та перекручувань думок автора. Пропуск слів позначається трьома крапками. **Текст цитати** наводиться в тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського правопису.

Для наукової літератури **посилатися варто на останні видання**. На більш ранні редакції прийнято посилатися лише в тих випадках, якщо в них наявний матеріал, не включений до останнього видання.

Таблиця 6.3.

Цитування та посилання на використані джерела у кваліфікаційній роботі

Посилання на використані джерела	Приклад оформлення в тексті роботи
в основному тексті роботи порядковим номером за Списком використаних джерел та літератури у **квадратних**	При прямому цитуванні (дослівна передача авторського тексту): В. Гладуш акцентує увагу на «...необхідності впровадження інноваційних допоміжних технологій та адаптивно-дидактичних засобів як

дужках [8, с.25], де перша цифра відповідає номеру джерела у списку літератури, друга – номеру сторінки. Можуть бути посилання після прізвища автора, наприклад: Л. Котлова [12] досліджує…..	провідної умови модернізації спеціальної освіти, що дозволяє індивідуалізувати процес корекції та стимулювати мовленнєву й пізнавальну активність дитини в екологічному середовищі» [35, с. 42]. «Необхідно впроваджувати інноваційні допоміжні технології та адаптивно-дидактичні засоби…, що дозволяє індивідуалізувати процес корекції та стимулювати мовленнєву й пізнавальну активність дитини в екологічному середовищі» [35, с. 42], – пише В.Гладуш. При непрямому цитуванні: Ю.В. Рібцуні пояснює проблему чинників мовленнєвих порушень системного та комплексного підходів, розглядаючи виникнення патологій мовлення як результат складного переплетення біологічних (ендогенних) та соціально-психологічних (екзогенних) факторів, які діють на різних етапах онтогенезу дитини [32]. ***Посилання після прізвища*** науковця, якщо про згадану працю йдеться узагальнено: У наукових працях Н. Пахомової (2014) детально досліджено теоретико-методологічні та практичні засади формування мовленнєвої компетенції дітей із різними нозологіями мовленнєвого розвитку, зокрема в контексті їхньої успішної інтеграції в інклюзивне освітнє середовище.
Посилання на авторів і дослідження узагальнено: в **єдиному стилі оформлення ініціалів по всій роботі** із зазначенням в дужках року/ів дослідження	Ю.В.Рібцун (2024) Або Ю.Рібцун (2024) Або Рібцун Ю.В.(2024) Або Рібцун Ю. (2024)
Цитування за кимось (дозволяється лише у випадку, коли не можна вийти на джерело: рідкісне, іншомовне, недоступне).	[Цит. за: 6, с. 29] - означає «цитую за № 6 у списку літератури». О. Власова наводить дані дослідження О. Іванової про специфіку міждисциплінарної взаємодії фахівців мультидисциплінарної команди Ізраїлю в умовах роботи мобільних медичних команд та інклюзивно-ресурсних центрів [Цит. за: 6, с. 29].

Якщо цитата завелика, її можна подавати її окремим абзацом із додатковим відступом зліва, при цьому лапки не вживаються, бо межі тексту й так увиразненні (але посилання у квадратних дужках – залишаються).	Як правило, так цитують віршові строфи. Слухняних звуків, чистих слів, Натхнення, що не знає меж! Щоб кожен твій малюк зумів Сказати: «Я розмовляю теж!» [32,с.12].
Авторське підкреслення: у цитаті можна графічно наголосити деякі слова, тоді, перш ніж закрити лапки, у круглих дужках подають застереження, наприклад: (курсив наш. – Л. П.), (підкреслено мною. – І. П.), (розрядка моя. – І. П.), де «Л» – перша літера імені здобувача, а «П» – прізвища.	Л.Котлова зазначає, що: «…комунікативно-взаємодіюча (мобільна) компетентність (підкреслено мною – Л.П.) охоплює здатність до ефективної міждисциплінарної взаємодії («командного менеджменту» [38, с. 212]..

6.9. Оформлення бібліографічних описів у Списку використаних джерел та літератури

Оформлення використаних джерел має відповідати вимогам ДСТУ 8302:2015 (згідно наказу МОН № 40 від 12.01.2017 р.). У процесі складання списку використаних джерел та літератури необхідно дотримуватися визначених стандартом форм запису (таблиця 6.3.). Список джерел та літератури складається за алфавітом: спочатку вказуються українські, в кінці – іноземні джерела.

Таблиця 6.4.

Оформлення бібліографічних описів у Списку використаних джерел та літератури

Окремі видання (посібники, навчальні посібники) з одним, двома або трьома авторами	1. Галенко Л. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навчальний посібник. Харків: «Друкарня Мадрид», 2010. С.12-23. (*вказуємо окремі сторінки, якщо посилаємося лише на певні частини цитованої роботи*). 2. Барташнікова І., Барташніков О. Розвиток сенсорних здібностей і пам'яті. Тернопіль: «Богдан», 1998. 70 с 3. Бугров Н.В., Коровін В.А., Денисенко О.М. Логопедична робота з дошкільниками із ЗНМ. Київ: «Наука», 2022. 112 с.

	(якщо є посилання на електронний варіант, ставиться активний лінк (URL: або DOI☺
Праці чотирьох і більше авторів	1. Логопедія: підручник. Вид. 3-тє, перер. Та доповн. За ред. М.К. Шеремет. Київ: Видавничий дім «Слово», 2015. 776 с. 2. Дефектологічний словник / за редакцією В.І. Бондаря, В.М. Синьова. Київ: «МП Леся», 2011. 528 с. (якщо є посилання на електронний варіант, ставиться активний лінк (URL: або DOI☺
Книги під назвою (без автора)	1. Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи: Збірник наукових праць [за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 3 квітня 2025 року) / Ред. Колегія: Л.Котлова, Л.Бутузова, С.Максимець / Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2025. 733 с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/43893 (дата звернення: 11.05.2026)
Частини з окремих видань, колективних праць, монографій тощо	1. Гладуш В. А. Інклюзивні цінності в закладах вищої освіти України. *Педагогічні студії з підготовки будівельно-архітектурних фахівців: дидактичний та виховний аспекти :* колективна монографія / за заг. Ред. М. Савицького. Дніпро : ПДАБА, 2022. С. 21-59.
Видання іноземною мовою (застосовується мова оригіналу)	1. Hladush V., Batanova L. Overcoming the symptoms of motor dyspraxia by means of music therapy. Expresívne terapie a terapeutické prístupy pre výnimočného človeka 2025. Ružomberok: Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2025. p.110-119. (якщо є посилання на електронний варіант, ставиться активний лінк (URL: або DOI:)
Законодавчі та нормативні документи	1. Про дошкільну освіту. Закон України № 4681-IX від 05.11.2025 Законодавство України: база даних / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text (дата звернення: 11.05.2026) 2. Типова освітня програма для 1-2 класів НУШ Савченко О.Я. URL: https://idea-teacher.com.ua/e-lib/navchalno-metodychni-posibnyky/pedagogichnym-praczivnykam/typova-osvitnya-programa-dlya-1-2-klasiv-nush-savchenko-o-ya/ (дата звернення: 11.05.2026)
Статті в періодичних наукових виданнях	1. Гладуш В., Кравчук Л., Кравчук І. Цифровізація навчального процесу дітей з порушеннями слуху і мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2025. Вип. 25. С. 81-107. URL: https://eprints.zu.edu.ua/44284/

	2. Musaraj J. & Muskaj B. Technology as a learning tool. Access of autistic children to e-learning. *International Journal of Special Education*, 2022. 37(2), P.129-139. DOI: https://doi.org/10.52291/ijse.2022.37.46
Статті в неперіодичних виданнях, зокрема, наукових збірниках, матеріалах конференцій	1. Бєлова О. Б. Особливості розвитку уваги у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць.* Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2018. Вип. 9. С. 14-24. (якщо є посилання на електронний варіант, ставиться активний лінк (URL: або DOI:) 2. Терещук А., Бутузова Л. Маркери толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами (ООП). *Current Trends in the Development of Scientific Research in Today's Conditions : materials XXV International scientific and practical conference, may 29-31 2024*. Florence : International Scientific Unity, 2024. С. 202-206. URL:https://eprints.zu.edu.ua/39894/
Автореферати дисертацій	1. Берник Т.Л. Розвиток диференційованих форм логопедичної допомоги дітям з вадами мовлення в Україні (1945 – 2000) Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.03. Київ, 2006. 24 с. 2. Ковальчук Ж.М. Становлення та розвиток теоретичних засад логопедії в Україні (друга половина XX століття – початок XXI століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. Київ. 2020. 18 с
Електронні ресурси	1. Зеленська С.В. Розвиток памяті в учнів молодшого шкільного віку. Навчальний посібник. URL: https://naurok.com.ua/navchalniy-posibnik-rozvitok-pam-yati-v-uchniv-molodshogo-shkilnogo-viku-10460.html (дата звернення: 11.05.2026) 2. Методика «Визначення слухової, зорової, моторно-слухової пам'яті» URL: https://vseosvita.ua/library/metodiki-doslidzenna-pamati-pidlitkiv-197903.html?__cf_chl_rt_tk=rOScPfU9lEVa0LYK0vK_idHXeJ_PYiwTBZSydxPoW0E-1691153206-0-gaNycGzNDLs (дата звернення: 11.05.2026)
Тези наукових конференцій	1. Козинець О.В. Коротко про заїкання батькам, вчителям та дітям. *Психологія та педагогіка: актуальні питання: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції* (м. Харків, Україна, 10-11 квітня 2020 р.). Харків, 2020. С. 172-176. (якщо є посилання на електронний варіант, ставиться активний лінк (URL: або DOI:)

7. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

7.1. Основні етапи магістерського дослідження зі спеціальної освіти

Магістерське дослідження зі спеціальної освіти є важливим етапом професійного становлення майбутнього фахівця, оскільки поєднує науково-дослідну діяльність із практичним спрямуванням на вирішення актуальних проблем навчання, виховання, розвитку та психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами. У процесі підготовки магістерської кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти набуває навичок наукового пошуку, аналізу й узагальнення теоретичних джерел, організації та проведення емпіричного дослідження, формулювання обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій.

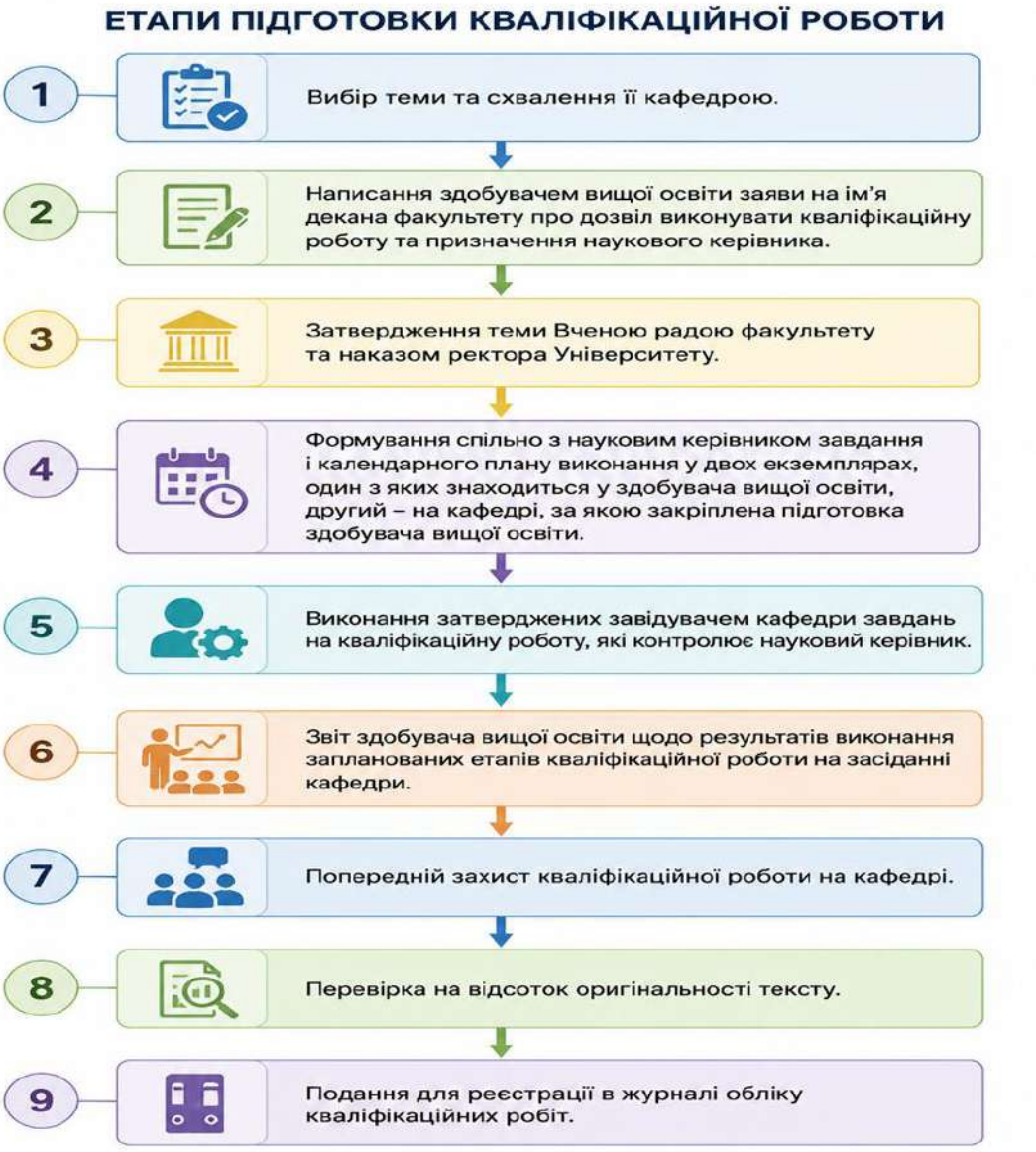

Ефективність магістерського дослідження значною мірою залежить від чіткого розуміння його структури, логіки та послідовності виконання основних етапів. Наукове дослідження потребує системності, дотримання методологічних

принципів, коректного добору методів і засобів дослідження, а також належного оформлення отриманих результатів відповідно до сучасних вимог академічної доброчесності та наукової комунікації.

Етапи виконання кваліфікаційної роботи:

1. Вибір, формулювання та обґрунтування теми дослідження є найвідповідальнішим етапом у процесі підготовки та написання кваліфікаційної роботи зі спеціальної освіти, який не лише визначає результат дослідження, а й може певним чином вплинути на подальшу професійну діяльність випускника.

Під час обрання теми (див. Розділ 5) *основними критеріями* повинні бути наукова та соціальна актуальність, перспективність, наявність теоретичної бази, можливість виконання емпіричного дослідження та отримання педагогічного ефекту від впровадження результатів дослідження.

У темі кваліфікаційної роботи має відобразитись проблема або невідомі аспекти в у науці, для виявлення яких необхідні як широкі знання в галузі спеціальної освіти, так і здатність виявити так звані «білі плями», існуючі суперечності.

Формулювання теми має дати певне уявлення про актуальність дослідження. При цьому слід врахувати, що критеріями останньої є визнання актуальними не тільки напрямку, а й власне теми, заповнення (у разі наукового рішення) прогалин у науці, відповідність нагальній потребі практики та наявність соціального замовлення.

Увага!У формулюванні теми кваліфікаційної роботи мають бути зазначені майбутні залежна та незалежна змінні дослідження.

Наприклад, ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА *(залежна зміна)* З РОЗВИТКУ ПАМ’ЯТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ*(незалежна зміна).*

Вибір і формулювання актуальної теми полегшується попередньою роботою з аналітичними статтями у фахових та спеціальних виданнях, авторефератами дисертацій, участю в наукових конференціях тощо.

Тема кваліфікаційної роботи обов’язково пов’язується зі спеціалізацією освітньої програми, зокрема, магістра логопедії має порушувати вузькоспеціалізовані питання логопедичної діяльності, магістра корекційної психопедагогіки проблеми навчання і виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, враховувати стан об’єкта дослідження та мати методичну спрямованість.

Увага! Назва теми роботи **не може перевищувати** одинадцять слів (без врахування часток чи прийменників). Формулюючи тему, слід уникати слів «Аспекти ...», «Проблеми ...», «Аналіз ...», «....з метою...», назв підприємств, регіонів, які розміщуються безпосередньо за назвою теми як підзаголовок у дужках « ....(на прикладі .....назва підприємства (регіону))».

Тему кваліфікаційної роботи студент може обрати із запропонованих варіантів на кафедрі або, з метою реалізації студентоцентрованого підходу, здобувач може запропонувати свою тему дослідження, яку погоджує із науковим керівником.

Після обговорення теми із науковим керівником відбувається її затвердження на кафедрі.

2. Написання здобувачем вищої освіти **заяви** на ім'я декана факультету про дозвіл виконувати кваліфікаційну роботу та призначення наукового керівника. (Додаток 1).

3. **Затвердження тем** кваліфікаційних робіт Вченою радою факультету та наказом ректора Університету.

4. Формування спільно з науковим керівником **завдання і календарного плану виконання** роботи (Додаток 1) у двох екземплярах, один з яких знаходиться у здобувача вищої освіти, другий – на кафедрі, за якою закріплена підготовка здобувача вищої освіти.

5. **Виконання** затверджених завідувачем кафедри **завдань** на кваліфікаційну роботу, які контролює науковий керівник.

6. **Звіт магістранта** щодо результатів виконання запланованих етапів кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри, яка відповідає за підготовку здобувача вищої освіти. Завідувач кафедри встановлює строки періодичного звіту за результатами виконання кваліфікаційної роботи (не рідше одного разу в семестр). У ці терміни здобувач вищої освіти звітується на засіданні кафедри, де визначається ступінь готовності роботи та приймається рішення щодо стану її виконання.

7. **Попередній захист** кваліфікаційної роботи на кафедрі.

8. Перевірка на відсоток оригінальності тексту.

9. **Подання для реєстрації** в журналі обліку кваліфікаційних робіт (разом з відгуком наукового керівника, рецензією, актом перевірки на унікальність тексту/ звітом про перевірку на плагіат з використанням відповідної системи, наданим Інформаційним навчально-виробничим центром, іншими супровідними документами) до деканату з поміткою «Рекомендовано до захисту» завідувача кафедри, на якій відбувався попередній захист.

7.2. Вступ

Вступ розкриває сутність і стан вивчення основного питання роботи, підстави та вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності вивчення питання. Головна мета вступу – розкриття актуальності проблеми і позначення кола питань.

Основні елементи вступу: обґрунтування актуальності теми, об'єкт, предмет, мета, гіпотеза, завдання дослідження, його наукова новизна, теоретична та практична значущість,

Компоненти наукового апарату дослідження подають у вступі в такій послідовності:

1.***Обґрунтування актуальності теми.*** Висвітлюється рівень дослідженості проблеми, ступінь її новизни, надається короткий огляд історії досліджень; виділяється та частина проблеми, яка не отримала потрібного висвітлення в науці, але має значення для дослідження проблеми в цілому; підкреслюється зв'язок із важливими аспектами соціальних проблем.

Обґрунтування актуальності за обсягом не повинне перевищувати ¼ частину вступу.

2. ***Об'єкт дослідження*** – це об'єктивна сукупність властивостей, що є джерелом інформації, полем наукового пошуку; це процес або явище, що існують незалежно від дослідника і на які звернено його увагу.

Увага!Як правило, у кваліфікаційних роботах педагогічного (логопедичного) спрямування об'єктом дослідження є освітній процес. Визначаючи об'єкт, ми відповідаємо на питання про те, що нами розглядається.

Наприклад

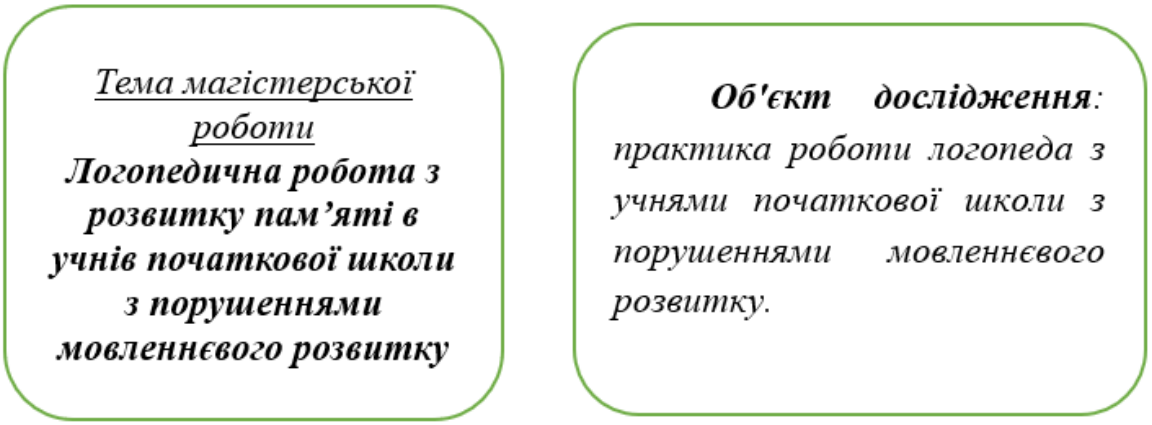

Також *об'єктом дослідження можуть бути* до інших тем:

- ✓ мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку;
- ✓ корекційно-розвиткова робота з дітьми з порушеннями мовлення;
- ✓ інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами;
- ✓ формування комунікативної компетентності дітей з ООП;
- ✓ психолого-педагогічний супровід осіб з порушеннями розвитку.

3. ***Предмет дослідження*** – це та властивість або відношення в об'єкті, що підлягає глибокому спеціальному вивченню; *це аспект розгляду, який дає уявлення про те, які сторони, властивості, функції об'єкта вивчаються*; це те, що міститься в межах об'єкта.

Увага! Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В одному об'єкті може бути кілька предметів.

Визначення об'єкта і предмета дослідження є важливим етапом методологічного обґрунтування магістерської кваліфікаційної роботи зі спеціальної освіти. Від правильності їх формулювання залежить логіка наукового пошуку, постановка мети й завдань дослідження, добір методів та інтерпретація отриманих результатів.

Предмет дослідження є конкретнішою складовою об'єкта та визначає ті його властивості, аспекти, умови або методи, які безпосередньо вивчаються в роботі. Предмет дослідження деталізує напрям наукового пошуку й окреслює межі дослідження.

Наприклад

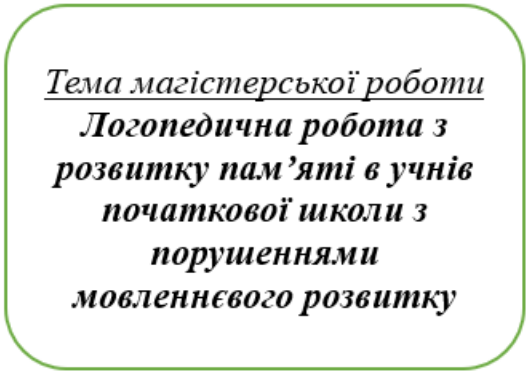

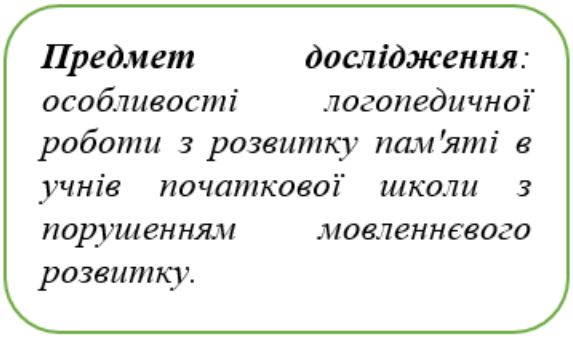

Також *предметом дослідження можуть бути* до інших тем:

- ✓ формування звукової культури мовлення у дітей старшого дошкільного віку із дислалією;
- ✓ використання арт-терапевтичних засобів у подоланні мовленнєвих порушень;
- ✓ педагогічні умови ефективної взаємодії фахівців інклюзивної команди;
- ✓ методики розвитку артикуляційної моторики у дітей з дизартрією;

Під час формулювання об'єкта і предмета дослідження необхідно дотримуватися їх логічного взаємозв'язку: предмет завжди є частиною об'єкта та конкретизує його. Важливо уникати дублювання формулювань, надмірної узагальненості або нечіткості понять. Правильно визначені об'єкт і предмет дослідження забезпечують цілісність наукової роботи та сприяють досягненню поставленої мети дослідження.

4. ***Мета дослідження*** – це обґрунтоване уявлення про загальні результати наукового пошуку. В ній формулюється загальний задум дослідження. Мета повинна бути визначена чітко та лаконічно, відповідати темі, об'єкту та предмету дослідження. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на спосіб досягнення, а не на неї саму. Мета роботи звичайно тісно переплітається з назвою роботи і повинна чітко вказувати, яке питання вирішується в роботі.

Мета дослідження є одним із ключових елементів наукового апарату магістерської кваліфікаційної роботи зі спеціальної освіти. Вона відображає кінцевий результат, якого прагне досягти дослідник у процесі вивчення обраної проблеми, та визначає загальний напрям наукового пошуку.

Мета має відображати сутність дослідницької діяльності та орієнтувати на отримання теоретично обґрунтованих і практично значущих результатів у сфері спеціальної освіти.

Наприклад

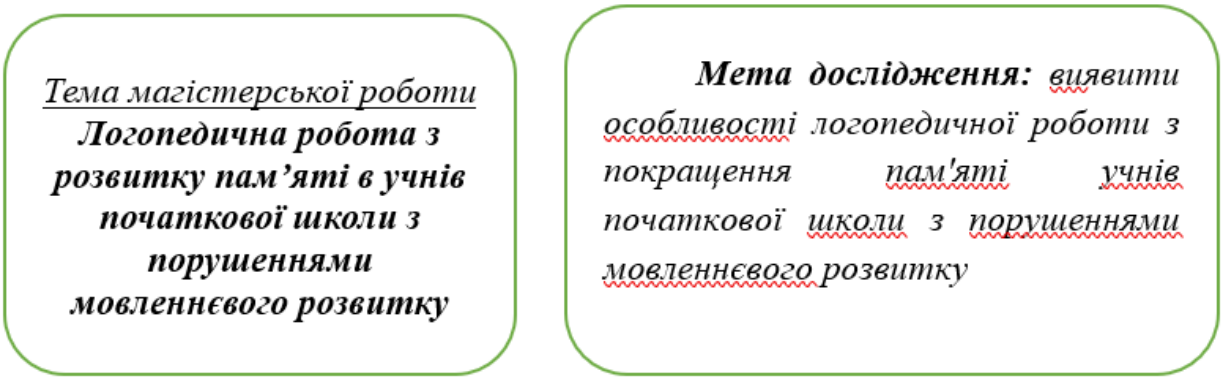

Також *варіанти формулювання*:

- ✓ теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність використання арттерапевтичних засобів у подоланні мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку;
- ✓ дослідити особливості формування звукової культури мовлення у дітей старшого дошкільного віку із дислалією;
- ✓ розробити та апробувати систему корекційно-розвиткової роботи з розвитку артикуляційної моторики у дітей з дизартрією;
- ✓ визначити педагогічні умови ефективної взаємодії учасників інклюзивного освітнього середовища.

Правильно сформульована мета дослідження забезпечує цілісність наукової роботи, визначає її структуру та сприяє логічному формулюванню завдань дослідження, вибору методів і способів досягнення запланованих результатів.

5. ***Гіпотеза дослідження*** – це науково обґрунтоване припущення, передбачення ходу дослідження та його результату. До структури гіпотези належать твердження, припущення, наукове обґрунтування. Методологічними вимогами до гіпотези є такі: логічна простота, логічна несуперечливість, вірогідність, широта, концептуальність, наукова новизна, верифікація. Описуючи гіпотезу, слід врахувати, що вона не повинна містити багато припущень, неоднозначні поняття та категорії, оцінювальні ствердження, при цьому має відрізнятись стилістичною досконалістю, логічною простотою та наступністю із знаннями, що вже є в науці. Слід зауважити, що в дослідженнях з історії проблем спеціальної освіти гіпотеза зазвичай не висувається.

У спеціальній освіті гіпотеза зазвичай пов'язана з припущенням про ефективність певних педагогічних умов, методик, технологій, засобів корекційно-розвиткової роботи або організації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами. Формулювання гіпотези повинно бути конкретним, логічним, перевірюваним і відповідати темі, меті, об'єкту та предмету дослідження.

Найчастіше гіпотеза починається словами: «ефективність … буде забезпечена за умов…», «процес … буде результативнішим, якщо…», «формування … відбуватиметься успішно за умови…» тощо.

Наприклад:

- ✓ ефективність подолання мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку підвищиться за умови систематичного використання арт-терапевтичних засобів у корекційно-розвитковій роботі;
- ✓ формування звукової культури мовлення у дітей старшого дошкільного віку із дислалією буде успішнішим за умови комплексного застосування логопедичних вправ та ігрових технологій;
- ✓ розвиток артикуляційної моторики у дітей з дизартрією відбуватиметься ефективніше за умови поєднання традиційних і сучасних корекційних методик;
- ✓ рівень готовності педагогів до роботи в інклюзивному освітньому середовищі підвищиться за умови організації системної міждисциплінарної взаємодії фахівців.

6. ***Завдання дослідження.*** Вони конкретизують мету дослідження та визначають послідовність її досягнення; покликані дати уявлення про те, що слід зробити для досягнення мети. Як правило, формулюють 5-6 завдань, спрямованих як на теоретичне, так і на емпіричне вивчення проблеми. Тому виділяють 3 групи завдань: 1) історико-діагностичні; 2) теоретико-моделюючі; 3) практично-перетворюючі.

Під час формулювання завдань доцільно використовувати такі дієслова: «проаналізувати», «визначити», «схарактеризувати», «обґрунтувати», «розробити», «перевірити», «виявити», «дослідити», «апробувати», «оцінити» тощо.

Наприклад до теми Логопедична робота з розвитку пам’яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку

Завдання дослідження:

1. Зробити аналіз теоретичних основ логопедичної роботи, спрямованих на розвиток пам'яті в дітей закладів освіти.

2. Підібрати та обґрунтувати діагностичний інструментарій визначення рівня розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку.

3. Скласти та впровадити корекційно-розвиткову програму, яка б підвищила рівень розвитку пам'яті в учнів початковоі школи з порушеннями мовленнєвого розвитку.

4. Провести емпіричне дослідження з метою підтвердження робочої гіпотези щодо ефективності корекційно-розвиткової логопедичної роботи.

5. Пояснити результати дослідження та сформулювати методичні рекомендації логопедам, вчителям початкової школи різних типів закладів.

Правильно сформульовані завдання дослідження забезпечують структурованість магістерської роботи, сприяють послідовному розкриттю теми та логічному досягненню поставленої мети дослідження.

7. Методи дослідження. Метод – це сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих виконанню конкретного завдання. Виходячи із завдань треба подавати перелік застосованих методів дослідження. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а стисло та змістовно, визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме даних методів.

Вибір методів дослідження залежить від теми, мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження, а також особливостей категорії осіб з особливими освітніми потребами, які беруть участь у дослідженні.

У наукових дослідженнях зі спеціальної освіти застосовується комплекс взаємопов'язаних методів, що дають змогу всебічно вивчити проблему, провести діагностику, організувати експериментальну роботу та оцінити ефективність запропонованих педагогічних умов чи корекційних методик.

Традиційно методи дослідження поділяють на **теоретичні, емпіричні та методи математичної обробки даних**.

Комплексне застосування методів дослідження забезпечує наукову обґрунтованість магістерської роботи, достовірність отриманих результатів і можливість їх практичного впровадження у сферу спеціальної та інклюзивної освіти.

8. ***Наукова новизна і теоретична значущість роботи.*** Визначаючи наукову новизну, слід вказати, які результати отримані вперше. Це може бути простий опис, або змістовний виклад новизни теоретичних або практичних результатів. При цьому теоретична значимість роботи визначається впливом результатів на вже існуючі в науці концепції, теорії, уявлення (їх розширення, доповнення, поглиблення тощо).

У магістерських роботах зі спеціальної освіти ***наукова новизна може полягати у:***

- ✓ уточненні або конкретизації наукових понять і категорій;
- ✓ визначенні нових аспектів досліджуваної проблеми;
- ✓ виявленні особливостей розвитку, навчання чи соціалізації осіб з ООП;
- ✓ обґрунтуванні педагогічних умов, моделей або технологій корекційно-розвиткової роботи;
- ✓ розробленні та апробації авторських програм, методичних рекомендацій чи систем роботи;
- ✓ удосконаленні наявних методик і засобів навчання або корекції.

Для формулювання наукової новизни доцільно використовувати конструкції: «уперше розроблено…», «уточнено…», «удосконалено…», «подальшого розвитку набули…», «визначено…», «обґрунтовано…».

Наприклад:

- ✓ уперше обґрунтовано педагогічні умови використання арт-терапевтичних засобів у подоланні мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку;
- ✓ уточнено зміст поняття «готовність фахівців до міждисциплінарної взаємодії»;
- ✓ удосконалено систему логопедичної роботи з розвитку артикуляційної моторики у дітей із дизартрією;
- ✓ подальшого розвитку набули підходи до організації психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП.

Теоретична значущість дослідження полягає у розширенні, поглибленні або систематизації наукових знань із досліджуваної проблеми. Вона характеризує значення отриманих результатів для розвитку теорії спеціальної освіти та можливість їх використання у подальших наукових дослідженнях.

Теоретична значущість магістерської роботи може проявлятися у:

- ✓ систематизації наукових підходів до розв’язання досліджуваної проблеми;
- ✓ уточненні теоретичних положень спеціальної педагогіки чи логопедії;
- ✓ розробленні моделей, структур або критеріїв оцінювання;
- ✓ поглибленні уявлень про закономірності розвитку осіб з ООП;
- ✓ теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов або технологій корекційно-розвиткової роботи.

Наприклад:

- ✓ теоретично узагальнено сучасні підходи до подолання мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку;
- ✓ обґрунтовано критерії та показники сформованості мовленнєвих навичок;
- ✓ систематизовано наукові положення щодо організації інклюзивного освітнього середовища.

9. ***Практична значущість роботи.*** Аргументується тим, де можуть бути застосовані результати дослідження, їх готовністю до запровадження, очікуваним соціальним ефектом тощо.

У магістерських роботах зі спеціальної освіти ***практична значущість дослідження може полягати у:***

розробленні корекційно-розвиткових програм або систем занять;

- ✓ створенні методичних рекомендацій для педагогів, логопедів чи асистентів учителя;
- ✓ доборі ефективних методик діагностики, навчання або корекції;
- ✓ впровадженні інноваційних технологій у спеціальну та інклюзивну освіту;
- ✓ удосконаленні форм і методів психолого-педагогічного супроводу осіб з ООП;
- ✓ підготовці практичних матеріалів для роботи з дітьми різних нозологічних категорій.

Для формулювання практичної значущості доцільно використовувати такі **конструкції:**

«результати дослідження можуть бути використані…»;
«розроблені матеріали доцільно впроваджувати…»;
«запропонована система роботи сприятиме…»;
«методичні рекомендації можуть застосовуватися…».

Наприклад

Тема магістерської роботи
Логопедична робота з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку

Практична значущість.
На підставі результатів дослідження сформульовано методичні рекомендації логопедам та вчителям початкових класів щодо розвитку пам'яті в учнів з ПМР. Результати дослідження можуть бути корисними для широкого кола логопедів, психологів, дефектологів, батьків, вчителів початкової школи.

Практична значущість підтверджує прикладний характер магістерської роботи, демонструє можливість реального використання результатів дослідження та їх важливість для вдосконалення сучасної системи спеціальної та інклюзивної освіти.

10. ***Апробація.*** Треба висвітлити де презентувалися основні положення кваліфікаційної роботи (наприклад: на семінарах, конференціях міжнародного та всеукраїнського рівнях).

Наприклад: основні положення та результати дослідження апробовано на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи» (6 травня 2026 р. м. Житомир).

11. ***Публікації.*** Публікації за результатами дослідження є важливим показником наукової активності здобувача вищої освіти та підтверджують апробацію основних положень магістерської кваліфікаційної роботи. Вони сприяють поширенню результатів наукового пошуку, обміну досвідом між фахівцями та впровадженню сучасних наукових ідей у практику спеціальної та інклюзивної освіти. До публікацій за результатами магістерського дослідження можуть належати: наукові статті у фахових виданнях; тези доповідей на міжнародних, всеукраїнських або регіональних науково-практичних конференціях; методичні рекомендації; матеріали семінарів, вебінарів чи круглих столів; публікації в електронних наукових збірниках.

Публікації мають відповідати темі дослідження та відображати основні результати теоретичного й експериментального етапів роботи. Вони можуть висвітлювати актуальність проблеми, результати діагностичного дослідження, опис авторських методик, педагогічних умов, корекційно-розвиткових програм або результати експериментальної перевірки.

У магістерській роботі інформація про публікації *подається у стислому вигляді* із зазначенням кількості публікацій, їх виду та бібліографічного опису.

Наприклад:

Основні результати дослідження висвітлено у 2 публікаціях:

1. Кучер О. Технології розвитку пам'яті у молодших школярів під час логопедичної роботи. Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи. Збірник наукових праць за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції 3 квітня 2025 року / *ред. колегія: Л.Котлова, Л.Бутузова, С.Максимець / МОН України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, соціально-психологічний факультет. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2025. С.25-27.*

2. Кучер О. Корекційно-розвиткові аспекти формування пам'яті у молодших школярів з порушеннями мовленнєвого розвитку. Актуальні питання спеціальної освіти. 2026. № 2. С. 45–49.

12. ***Структура роботи.*** Зазначити які складові містить робота (вступ, скільки розділів, висновки, список використаних джерел та літератури (кількість найменувань), додатки (кількість), таблиці (кількість), рисунки (кількість). Загальний обсяг роботи … сторінки, основного тексту - ….

Зразок для написання вступу наведено у Додатку 7.

7.3. Розділ 1 Рекомендації щодо аналізу наукових досліджень та практичних розробок

Основна частина роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожен розділ починають із нової сторінки. Наприкінці кожного розділу формулюють висновки із лаконічним викладом наведених у розділі результатів.

Перший розділ роботи (додаток 6) присвячується аналізу теоретичних джерел із проблеми. У ньому описуються сутність понятійно-категоріального апарату проблеми, встановлені факти, закономірності, які являють собою теоретичну основу дослідження, що дозволяє визначити ступінь дослідженості проблеми та ті сторони, що залишилися поза увагою авторів.

Як правило, за кількістю аспектів проблеми визначається кількість підрозділів і розділів. Кожен підрозділ є завершеною частиною роботи, в якій виділено головну ідею, відображену у сукупності проаналізованих джерел. Ця ідея формулюється як висновок у підрозділі.

Увага! Під час проведення **аналізу теоретичних джерел** слід уникати таких типових помилок: 1) компіляція (поєднання готових фрагментів чужих досліджень без власної обробки джерел); 2) перерахування літературних джерел і простий переказ їх змісту; 3) відсутність посилань; 4) відсутність авторської позиції; 5) стилістичні помилки; 6) відсутність єдиного стилю, синтаксичної та стилістичної грамотності.

Рекомендації щодо аналізу наукових досліджень та практичних розробок

Для дипломної роботи магістра в тексті 1 розділу мають наводитися *критичні зауваження*, що стосуються викладеної теорії. Матеріал розділу має бути *систематизований.* Для робіт із методичним спрямуванням обов'язковим елементом стає розгляд основних методичних *підходів* (не методик) відповідно до теми роботи.

Ознайомлення з опублікованими за темою роботи літературними джерелами починається відразу після визначення її теми та здійснюється відповідно до робочого плану дослідження, що дає змогу більш цілеспрямовано шукати літературні джерела за обраною темою та доцільно відбирати матеріал.

Є два шляхи отримання бібліографічної довідки: замовлення в спеціалізованих інформаційних відділах бібліотек або самостійний пошук. Починати пошук варто з нової літератури, а потім поступово «розмотувати клубок», користуючись посиланнями на інші джерела.

Під час читання дібраних джерел можна застосовувати *методи «швидкого» чи «повільного» читання*. «Швидке» читання (читання «по діагоналі») дасть змогу студенту зробити висновок про доцільність уважного вивчення даної статті або книги. Після того, як проглянуто всю дібрану на даний момент літературу, можна приступити до «повільного» читання, до глибшого її вивчення, переходячи від простого матеріалу до складнішого. Треба починати з книг, згодом опрацювати статті, спочатку вивчати вітчизняні джерела, а потім – перекладну літературу.

У процесі читання відібраної літератури слід робити **помітки,** бажано на одному боці аркуша стандартного формату; це дає змогу надалі компонувати матеріал у будь-якому порядку або, як кажуть, застосовувати метод «клею і ножиць». Потім увесь матеріал треба систематизувати, тобто розмістити відповідно до плану, вилучити зайве (дублі, матеріали, що перетинаються, тощо). Подальша обробка матеріалу повинна дати відповідь на питання щодо повноти зібраної інформації, чи досить її для роботи.

Вивчаючи літературу, не варто намагатися тільки запозичити матеріал, важливо **обдумувати знайдену інформацію**. Цей процес має тривати протягом усієї роботи над темою. Звичайно використовується не вся інформація, що міститься у певному джерелі, а тільки та, яка безпосередньо стосується теми роботи і тому найбільш цінна і корисна. Вивчаючи літературні джерела, треба стежити за оформленням виписок, щоб надалі ними було легко користуватися.

Основними літературними джерелами під час написання кваліфікаційної роботи є навчальні посібники, підручники, монографії, наукові статті та ін.

Навчальні посібники, підручники найкраще використовувати такі, що видані під грифом Міністерства освіти та науки у їх найновішій редакції. Навчальні посібники та підручники є джерелом інформації, що організовує всю подальшу роботу над кваліфікаційною роботою. Використання підручників є обов’язковим під час написання кваліфікаційної роботи магістра спеціальної освіти.

Увага! Під час написання кваліфікаційних робіт слід **більшою мірою орієнтуватися на наукові статті, монографії, автореферати дисертацій**. При формуванні списку літератури слід стежити, щоб більшість джерел були видані в останнє десятиріччя (принаймні з 2010-х років).

Серед джерел інформації чільне місце належить **науковим статтям**, адже теоретичні статті, які містяться в журналах більше, ніж інші джерела, насичені цікавою емпіричною фактурою, роздумами, порівняннями, словесними доведеннями. Достовірність їх змісту залежить від достовірності вихідної інформації, використаної авторами. Статистичні дані, наведені в статтях, можуть бути підставою для власної аналітичної роботи студента.

Монографія (наукове видання, що містить повне та всебічне дослідження якоїсь проблеми або теми), науковий збірник матеріалів авторитетної наукової конференції, науковий збірник дослідницьких матеріалів установ, навчальних закладів або наукових товариств із найважливіших наукових проблем – усі ці видання мають принципове наукове значення та практичну цінність. В кінці монографії можна познайомитися з широким спектром спеціальної літератури з означеної проблематики.

Увага! Особливою формою фактичної роботи з літературними джерелами є цитати. Органічно вплетені у текст роботи, вони становлять невід'ємну його частину. Цитати використовуються для того, щоб без перекручень передати думку автора першоджерела. Вони слугують необхідною опорою авторові роботи у процесі аналізу та синтезу інформації. Відштовхуючись від їх змісту,

можна створити систему переконливих доказів, потрібних для об'єктивної характеристики явища, яке вивчається. У всіх випадках кількість використаних цитат повинна бути оптимальною, тобто визначатися потребами розроблення теми роботи. Можливі два способи цитування: а) пряме цитування, в цьому випадку в лапках дослівно повторюється текст із відповідного джерела (у посиланні на джерело через крапку з комою вимагається точно вказати сторінку, на якій починається дана цитата), б) непряме цитування, коли одна або декілька думок, можливо з різних місць цитованого джерела, висловлюються автором своїми словами, але більш-менш близько до оригінального тексту (див.п.6.8.)..

Увага! Найчастіше цитати та інші запозичені матеріали застосовують у процесі написання І розділу роботи – одного з важливих етапів підготовки роботи.

Перший розділ завершується висновками, тобто стислим узагальненням результатів дослідження з усіх параграфів розділу (обсяг від ¾ до 1 арк.) (Додаток 8).

7.4. Розділ 2. Специфіка проведення наукових спеціально-педагогічних досліджень

Другий розділ роботи є, як правило, методологічним.

Цей розділ може містити, по-перше, інформацію про **методи та методики** емпіричного дослідження. При цьому види методів лише називають (починаючи від основних і завершуючи допоміжними); що ж до методик, то у разі, якщо методика має діагностичний характер, вона є **надійною та валідною, стандартизованою**, або, маючи недіагностичний характер, є взятою у інших авторів і не підлягає опису. Натомість у випадку застосування **авторської методики** остання має бути докладно описаною (мета її застосування, діагностичні можливості, характер даних, критерії їх оцінки та одиниці виміру). Якщо методика стандартна, але застосовується частково, слід обґрунтувати доцільність такого вибору. У разі, якщо методика є **модифікацією або адаптацією стандартної методики**, авторський варіант треба докладно описати і вказати мету її модифікації (адаптації). Також потрібно вказати прізвище автора (авторів) використаної методики та рік її розробки. Якщо в емпіричній частині застосовуються авторські опитувальники, треба детально описати їх мету, критерії формування питань, значення отриманої інформації від реципієнтів.

Увага! Специфіка проведення наукових спеціально-педагогічних досліджень

У кваліфікаційній роботі магістра треба використовувати **не менше 3-4 методик,** які стали основними під час проведення аналізу. Зразки методик можуть наводитись в додатках.

Спеціально-педагогічні дослідження часто мають **експериментальний характер і включають констатувальний, формувальний та контрольний етапи.** На **констатувальному** етапі здійснюється вивчення початкового рівня сформованості певних умінь чи навичок; на **формувальному** - упроваджується

авторська система роботи або корекційна методика; на **контрольному** - оцінюється ефективність проведеної роботи.

Особливого значення набуває **етичний аспект дослідження**. Під час роботи з дітьми з ООП необхідно дотримуватися принципів гуманізму, конфіденційності, добровільної участі та педагогічної доцільності. Дослідник повинен забезпечити доброзичливу атмосферу, уникати перевантаження дітей та враховувати їх психоемоційний стан.

Ще однією характерною рисою є **практична орієнтованість** спеціально-педагогічних досліджень. Їх результати мають бути спрямовані на вдосконалення освітнього процесу, корекційно-розвиткової роботи, підготовку методичних рекомендацій та підвищення ефективності психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами.

Вибірка досліджуваних повинна складати не менше **15 осіб (*наприклад*: *8 – експериментальна група, 7 – контрольна група*),** але у випадку, коли у назві дипломного дослідження передбачена корекційно-розвивальна робота та проводиться контрольне обстеження після її проведення, та у випадках, коли контингент досліджуваних не може бути підібраний у достатньому обсязі (наприклад, діти із синдромом Дауна, РАС, ОРА, комплексними порушеннями тощо) допускається зменшення кількості досліджуваних **до 5-6 осіб**. Проте загальна кількість осіб вибірки все одно має бути достатньою та результати дослідження статистично обґрунтовані. Дозвіл на зменшення кількості випробуваних надається рішенням наукового керівника.

Другий розділ завершується **висновками**, тобто стислим узагальненням результатів дослідження з усіх параграфів розділу 2 (обсяг від ¾ до 1 арк.) (Додаток 8).

7.5. Розділ 3 Рекомендації щодо складання логопедичної корекційно-розвиткової програми

У третьому розділі роботи, як правило наводяться **корекційно-розвиткова програма** (рекомендації щодо складання програми наведено в додатку 12) та результати обробки, аналізу та інтерпретації даних емпіричного дослідження, при цьому в його структурі виокремлюються підпункти, кількість яких відповідає завданням емпіричного дослідження та відображає групи, на які поділяються всі отримані дані. Застосовуються математико-статистичні методи.

Увага! За необхідності (але не обов’язково) емпіричні дані піддаються кореляційному аналізу. При встановленні відмінностей між групами можна використовувати відповідні коефіцієнти кореляції (φ*-критерій кутового перетворення Фішера, U-критерій Манна-Уітні тощо)

Розкривається **психолого-педагогічний зміст математичних показників.** Фактичні матеріали демонструються за допомогою ілюстрацій, таблиць, графіків тощо (див.Розділ 6 та Додаток 22). В тексті роботи наводяться узагальнені дані. Зведені таблиці, розрахунки, формули наводяться у додатках.

Третій розділ завершується **висновками**, тобто стислим узагальненням результатів дослідження з усіх параграфів розділу 3 (обсяг від ¾ до 1 арк.) (Додаток 8).

7.6. Висновки

У висновках (див. Додаток 9) подається оцінка результативності дослідження, ступеня виконання його завдань, узгодженість результатів з припущенням гіпотези, ступеня підтвердження гіпотези. Потім у логічній послідовності, чітко і коротко викладають найважливіші результати. По-перше, у висновках має бути подана стисла оцінка стану питання. Потім у висновках розкривають ступінь виконання поставленого в роботі завдання (завдань), основні результати аналізу, стисло наводять шляхи вирішення питання та результати їх застосування.

Далі подають рекомендації щодо практичного використання здобутих результатів та окреслюють подальші перспективи вивчення проблеми.

Увага! У висновках (обсяг від 2 до 3 арк.) не повинно бути ніяких цитувань, ілюстрацій, таблиць тощо.

7.7. Підготовка наукових публікацій та апробація результатів дослідження

Важливою складовою науково-дослідної діяльності здобувачів магістерського рівня вищої освіти є підготовка наукових публікацій та апробація результатів дослідження. Публікаційна активність сприяє розвитку дослідницьких компетентностей, формуванню навичок академічного письма, критичного мислення та наукової комунікації, а також забезпечує впровадження результатів дослідження у професійну і освітню практику.

Наукова публікація є офіційною формою представлення результатів кваліфікаційної роботи, що відображає актуальність проблеми, ступінь її розробленості, методологію дослідження, основні результати та висновки автора. До основних ***видів наукових публікацій*** здобувачів освіти належать:

- тези доповідей на науково-практичних конференціях;
- наукові статті;
- матеріали круглих столів, семінарів, вебінарів;
- методичні рекомендації;
- апробаційні публікації за результатами кваліфікаційного дослідження.

Увага! Підготовка публікацій повинна здійснюватися відповідно до принципів академічної доброчесності, наукової етики та ***вимог конкретного видання або конференції***.

Наукові публікації мають відповідати таким ***загальним вимогам:***

- актуальність і наукова новизна тематики;
- логічність та послідовність викладу;
- науковий стиль мовлення;
- аргументованість висновків;

- коректність використання термінології;
- наявність посилань на сучасні наукові джерела;
- дотримання вимог академічної доброчесності.

Текст публікації повинен бути структурованим і, як правило, містити:

- постановку проблеми;
- аналіз сучасних досліджень;
- мету дослідження;
- виклад основного матеріалу;
- висновки;
- список використаних джерел.

Особливу увагу слід приділяти використанню сучасних українських та зарубіжних наукових джерел, зокрема публікацій, індексованих у міжнародних наукометричних базах даних.

Найпоширенішою формою ***апробації результатів*** кваліфікаційного дослідження є участь у науково-практичних конференціях та публікація ***тез доповідей -*** це опубліковані до початку або після завершення наукової конференції (з'їзду, симпозіуму) матеріали, де викладено основні аспекти наукової доповіді. Вони фіксують науковий пріоритет автора й містять матеріали, відсутні в інших публікаціях.

Тези повинні стисло відображати:

- актуальність теми;
- основні теоретичні положення;
- результати емпіричного дослідження;
- практичне значення отриманих результатів.

Під час підготовки тез рекомендується уникати надмірного теоретизування та приділяти увагу власним результатам дослідження (Додаток 14)

Апробація результатів дослідження передбачає їх публічне представлення та обговорення в науковому середовищі з метою перевірки достовірності, практичної значущості та наукової цінності отриманих результатів.

Основними ***формами апробації*** є: участь у міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях; виступи на семінарах, круглих столах, вебінарах; публікація наукових статей і тез; участь у наукових гуртках та проблемних групах; впровадження результатів дослідження у практику роботи закладів освіти.

Результати апробації доцільно відображати у вступі кваліфікаційної роботи із зазначенням назв конференцій, місця та року проведення, а також кількості публікацій за темою дослідження.

Під час підготовки наукових публікацій здобувачі освіти повинні дотримуватися ***принципів академічної доброчесності***:

- самостійного виконання дослідження;
- коректного цитування наукових джерел;
- недопущення плагіату, фабрикації та фальсифікації результатів;
- дотримання авторських прав.

Використання результатів інших дослідників без належного посилання є порушенням академічної етики та може бути підставою для відхилення публікації або кваліфікаційної роботи.

З метою підвищення якості наукових публікацій рекомендується: обирати актуальні та практично значущі теми; використовувати сучасні наукові джерела; дотримуватися вимог до структури та оформлення; уникати надмірної описовості; чітко формулювати висновки; систематично брати участь у наукових заходах; здійснювати попереднє рецензування матеріалів разом із науковим керівником.

8. ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Процедура публічного захисту кваліфікаційної роботи зі спеціальної освіти складається з двох послідовно розтягнутих у часі етапів: спочатку відбувається попередній розгляд та обговорення виконаної роботи на засіданні кафедри, а згодом – її офіційний захист перед Екзаменаційною комісією.

8.1. Попередній захист магістерських робіт

Метою першого етапу – попереднього захисту кваліфікаційної роботи –є визначення рівня її готовності та якості, а також оцінка підготовки здобувача вищої освіти до публічного захисту, зокрема його знань у межах досліджуваної проблематики.

Організація і контроль за процесом підготовки кваліфікаційної роботи покладається на **наукового керівника та завідувача кафедри**, яка відповідає за підготовку магістрантів.

Попередній захист **призначається деканатом** факультету зазвичай не пізніше, ніж за два тижні до засідання Екзаменаційної комісії, але обов'язково до початку атестації.

На попередній захист кваліфікаційної роботи можуть бути запрошені гарант освітньої програми, декан факультету, стейкголдери та інші особи, зацікавлені у впровадженні результатів наукового дослідження.

Для проходження попереднього захисту кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти на розсуд науково-педагогічних працівників – членів комісії подає повністю завершений текст оформленого відповідним чином магістерського дослідження, що включає всі необхідні структурні елементи, як-от титульну сторінку, зміст, перелік умовних позначень і скорочень (за наявності), вступ, розділи, підрозділи, висновки, список використаних джерел та літератури, додатки, анотації українською й англійською мовами. При цьому **робота має бути оформлена відповідно до чинних нормативних вимог**, допускаючи незначні змістовні помилки, окремі недоліки у форматуванні чи стилі викладення наукового матеріалу. Обсяг і кількість джерел повинні відповідати мінімальним критеріям для галузі науки.

Готовий текст кваліфікаційної роботи зі спеціальної освіти подається науковому керівнику для оцінки щонайменше з**а тиждень до попереднього захисту**. Недотримання студентом строків подання магістерської роботи чи недостатній рівень її підготовки є підставою для рекомендації комісією з попереднього захисту недопуску здобувача до захисту. Відповідно, це рішення може стати підставою для його відрахування з Університету.

З метою створення в Університеті середовища, що сприяє дотриманню академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти, в якості **критерію оригінальності (унікальності)** академічних творів використовується показник рівня оригінальності тексту у відсотках. Для кваліфікаційних робіт рекомендованою є наступна **шкала оцінки** залежно від кількісного показника рівня оригінальності твору:

– **понад 80%** – оригінальність тексту **висока** (вважається оригінальним та не потребує додаткових дій щодо запобігання неправомірним запозиченням, містить несуттєвий об'єм запозичень);

– **від 60% до 80%** – оригінальність тексту **задовільна** (вважається оригінальним проте слід переконатись у наявності і правильному оформленні цитувань та посилань на використані джерела);

– **від 40% до 60%** – оригінальність тексту низька; письмова робота приймається до розгляду після доопрацювання автором та наявності і правильного оформлення цитувань та посилань на використані джерела, оскільки має значний об'єм запозичень;

– **менше 40%** – оригінальність тексту **неприйнятна**; письмова робота до розгляду не приймається і не може бути рекомендована до друку (захисту), оскільки має суттєвий об'єм запозичень, що трактується як плагіат.

Перевірка рівня оригінальності тексту кваліфікаційної роботи програмно-технічними засобами здійснюється *Інформаційним навчально-виробничим центром Університету.*

Отримані результати у звітах щодо перевірки тексту на унікальність за допомогою програмно-технічних засобів перевірки на плагіат носять **рекомендаційний характер** і є лише допоміжними матеріалами для забезпечення роботи наукового керівника. **Остаточне рішення про рівень оригінальності тексту**, прийняття чи відхилення поданого тексту приймає **лише керівник** роботи. Це рішення обов'язково має бути аргументовано і зафіксовано в акті перевірки на унікальність тексту кваліфікаційної роботи (Додаток 15).

Показники оригінальності (унікальності) академічних текстів (у %) *можуть бути змінені* за рішенням вченої ради факультету, що фіксується у відповідному протоколі засідання з зазначенням підстав такої зміни, але не може бути суттєво нижчою за рекомендовані. Ця норма доводиться до відома здобувачів (авторів).

Процедура проведення попереднього захисту кваліфікаційної роботи зі спеціальної освіти визначається кафедрою та зазвичай передбачає усний виступ здобувача вищої освіти, його відповіді на запитання членів комісії за темою презентованого дослідження, а також виступ наукового керівника.

За результатами попереднього захисту роботи на кафедрі, за потреби, за погодженням із науковим керівником здійснюється уточнення формулювання теми кваліфікаційної роботи, але не кардинальна зміна її назви та змістового наповнення. На основі запропонованих змін декан факультету формує службову записку та подає її до навчального відділу для створення відповідного наказу ректора Університету.

Крім цього, у ході попереднього захисту студенту може бути рекомендовано внести певні корективи до роботи, а саме: додати всі обов'язкові її елементи, доопрацювати окремі розділи за змістом, усунути очевидні мовно-стилістичні помилки, уточнити оформлення бібліографії, додатків, перевірити

форматування тексту, підвищити рівень його унікальності або якість усного виступу тощо. Усі рекомендації фіксуються у протоколі засідання кафедри.

Після успішного проходження процедури попереднього захисту магістерська робота передається **на розгляд завідувачу кафедри**. За результатами ознайомлення з роботою завідувач кафедри формулює **висновок та надає рекомендацію щодо її допуску** до захисту на засіданні Державної екзаменаційної комісії.

Студенти, кваліфікаційні роботи яких на попередньому захисті й розгляді завідувачем випускової кафедри були оцінені позитивно, допускаються деканом до захисту на засіданні ДЕК **не пізніше, ніж за 5 робочих днів до початку її роботи.** У такий же термін здобувач вищої освіти подає на кафедру переплетену магістерську роботу.

8.2. Відгук наукового керівника

Окрім завершеної здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи, до попереднього її захисту науковим керівником подається відгук на проведене студентом та відповідним чином оформлене ним магістерське дослідження (Додаток 16).

Відгук наукового керівника – це офіційний документ, у якому науково-педагогічний працівник оцінює якість магістерської роботи, рівень підготовки здобувача вищої освіти та його здатність до самостійного дослідження.

Відгук наукового керівника складається після перевірки чистового варіанта кваліфікаційної роботи й, згідно з академічними стандартами, орієнтовно має містити оцінку таких її основних аспектів:

1) висновки про актуальність досліджуваної проблеми;
2) аналіз структурованості й логіки подання матеріалу;
3) загальну характеристику складових виконаної роботи;
4) визначення можливих теоретико-прикладних здобутків студента;
5) обґрунтування теоретичної та практичної значущості кваліфікаційної роботи;
6) зазначення ступеня відповідності роботи вимогам щодо змісту і оформлення;
7) коротку характеристику рівня загальної психолого-педагогічної підготовки студента, вміння самостійно мислити, логічно, послідовно, аргументовано викладати матеріал й робити висновки, творчо вирішувати поставлені завдання теоретико-прикладного змісту тощо;
8) зауваження щодо наявних у роботі недоліків (за потреби);
9) пропоновану оцінку виконаної роботи за чотирибальною системою («відмінно», «добре», «задовільно» або «незадовільно»);
10) рекомендації щодо захисту магістерської роботи.

Негативний письмовий відгук наукового керівника щодо змісту та результатів магістерської роботи сам по собі не є підставою для недопуску здобувача до процедури захисту.

Відгук складається в одному примірнику та під час захисту зачитується на засіданні Державної екзаменаційної комісії.

8.3. Рецензування магістерської роботи

Після ухвалення кафедрою рішення про допуск здобувача вищої освіти до публічного захисту кваліфікаційна робота передається на **рецензування, яке здійснюється висококваліфікованими фахівцями** – науково-педагогічними чи науковими працівниками, як правило, інших закладів, які мають науковий ступінь та (або) вчене звання за відповідною спеціальністю.

Рецензентом магістерської роботи зазвичай виступає **зовнішній фахівець** – науковець або практик галузі спеціальної та інклюзивної освіти, який не є науковим керівником студента. Рецензент визначається завідувачем кафедри, і його наукові інтереси мають відповідати тематиці розглянутої роботи (Додаток 17).

Рецензія на магістерську роботу – це обов'язковий зовнішній або внутрішній відгук, що містить експертну оцінку актуальності, структури, наукової новизни та практичної цінності дослідження.

Як і відгук наукового керівника, рецензія висвітлює актуальність теми, її значення для науки та практики, дає оцінку змісту роботи, вказує на її позитивні сторони й конструктивні недоліки, розкриває відповідність виконаного магістерського дослідження вимогам, визначає орієнтовну оцінку («заслуговує на високу позитивну оцінку», «заслуговує на позитивну оцінку» тощо) кваліфікаційної роботи та надає рекомендацію до її захисту перед ДЕК.

На кожну магістерську роботу готується одна рецензія, що засвідчується підписом та печаткою організації, де працює рецензент.

8.4. Підготовка доповіді та презентації для захисту магістерської роботи

Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи є ключовим етапом, що визначає успішність виступу перед Державною екзаменаційною комісією. Тут важливо не лише добре знати тему дослідження, а й уміти представити його результати та відповісти на запитання членів ДЕК.

Для успішного захисту магістерської роботи важливо підготувати доповідь (усний виступ) та презентацію (його візуальний супровід).

Доповідь має бути лаконічною (7-10 хвилин), логічно структурованою та орієнтованою на основні результати дослідження.

Вона починається з короткого вступу, де здобувач вищої освіти представляє тему, одним-двома реченнями актуальність дослідження, його об'єкт, предмет, мету, гіпотезу (за наявності), завдання.

Далі слід окреслити використані в роботі методи дослідження та описати процедуру його організації й основні етапи проведення.

Центральна частина доповіді присвячується викладенню результатів наукової роботи: теоретичних висновків, емпіричних даних, практичних рекомендацій. Зазначена складова виступу на захисті кваліфікаційної роботи має

бути максимально змістовною, оскільки саме вона демонструє наукову та практичну цінність дослідження.

У цьому блоці здобувач вищої освіти послідовно викладає теоретичні висновки, які підтверджують актуальність теми та її новизну. Далі доповідач переходить до аналізу емпіричних даних, які є результатом проведення дослідження. Завершується центральна частина доповіді формулюванням узагальнених висновків за змістом проведеного дослідження, наданням практичних рекомендацій, які показують прикладне значення роботи та можливість її використання у професійній діяльності чи подальших наукових пошуках.

Під час висвітлення результатів дослідження важливо, щоб вони були подані у вигляді чітких тез, підкріплених низкою візуальних об'єктів (схемами, таблицями, графіками, діаграмами, малюнками і т.п.) у презентації. Доповідач має уникати надмірних деталей, зосереджуючись на головному: що саме вдалося встановити, які нові знання отримано та як вони можуть бути застосовані. Такий підхід дозволяє членам Екзаменаційної комісії швидко оцінити рівень наукової роботи, її практичну значущість і внесок автора у розвиток обраної галузі.

Наприкінці доповіді здобувачу вищої освіти бажано продемонструвати результати апробації змісту наукової роботи, для прикладу, опубліковані за матеріалами дослідження тези, статті, отримані сертифікати участі в науково-практичних конференціях різних рівнів, семінарах тощо. Це є важливим доказом того, що дослідження має не лише теоретичну, а й практичну значущість, а його результати пройшли перевірку у професійному середовищі та отримали відповідне схвалення.

Презентація виконує роль візуального супроводу доповіді, який підвищує сприйняття результатів захисту магістерської роботи членами Екзаменаційної комісії та присутніми.

При створенні презентації студенту необхідно ознайомитися з основними рекомендаціями з розробки презентації, розглянути методики оформлення тексту, схем, таблиць, графіків, діаграм, малюнків, фото і т.п., продумати варіанти розміщення різних візуальних об'єктів, обрати ключові й найважливіші моменти доповіді та стиль її презентації (Додаток 18).

Презентація складається з окремих слайдів, орієнтовно з 10-15 слайдів, які відображають ключові тези виступу (Додаток 19).

Основні етапи презентації повинні співвідноситися зі змістом доповіді здобувача вищої освіти й у кожному окремому випадку можуть мати свої особливості.

Так, на першому слайді подається назва роботи, прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти та наукового керівника, його регалії (посада, науковий ступінь, вчене звання), місце та рік захисту.

На другому слайді досить лаконічно за допомогою одного-двох речень викладається обґрунтування вибору теми кваліфікаційної роботи та необхідності її виконання. На цьому ж слайді можна представити об'єкт, предмет наукового

дослідження й, за умови наявності вільного місця, викласти мету, гіпотезу (за потреби) та основні його завдання.

На наступних двох-трьох слайдах, як правило, відображаються методи й основні етапи проведення дослідження.

Метою демонстрації наступних слайдів, які складають «ядро» презентації, є висвітлення основних результатів наукової розвідки, відображення її загальних висновків та обґрунтування теоретичної та практичної значущості кваліфікаційної роботи.

На завершальних слайдах презентації демонструються результати апробації ключових положень магістерського дослідження, наприклад, скріншоти сертифікатів про участь у конференціях, семінарах, фрагментів публікацій у збірниках тез доповідей (титульна сторінка збірника, його зміст та сторінка з тезами здобувача вищої освіти), фото з наукових заходів тощо.

Створення презентації – справа особлива, що залежить від рис характеру доповідача та аудиторії, перед якою планується робити доповідь. Під час роботи над нею з метою висвітлення основних положень проведеного дослідження важливо звертатися до вказаних вище видів візуалізації інформації, які використовуються для наочного представлення результатів наукової розвідки. При цьому текст на слайдах має бути мінімальним – лише ключові формулювання, тоді як пояснення надаються усно.

Успішна доповідь і презентація повинні створювати цілісне враження: студент демонструє володіння матеріалом, уміння виділяти головне та переконливо аргументувати значущість своєї роботи. При цьому важливо дотримуватися академічного стилю мовлення, уникати надмірних деталей і водночас показати власний внесок у дослідженні.

З метою формування навички публічного виступу, уміння аргументувати свою позицію, розвитку готовності до наукової дискусії, зниження хвилювання під час захисту важливо організувати репетиції власної доповіді та продумати відповіді на можливі запитання членів Екзаменаційної комісії.

Репетиції захисту допомагають не просто запам’ятати доповідь, а відчути себе впевненіше під час виступу. Завдання репетиції – не вивчити текст дослівно, а навчитися вільно говорити за темою й вкладатися у відведений час.

Під час репетицій слід визначити тривалість виступу, оцінити логічну послідовність і чіткість структури доповіді, переконатися у зрозумілості формулювань, відпрацювати переходи між слайдами, проаналізувати якість візуальних матеріалів, перевірити технічне обладнання, сформувати впевненість мовлення та перевірити готовність до відповідей на запитання. Водночас важливо потренувати темп мовлення, інтонацію, паузи, зоровий контакт, жести, спокійну поведінку під час запитань.

Репетиції майбутнього виступу під час захисту кваліфікаційної роботи варто проводити перед різною аудиторією: друзями, одногрупниками, рідними або колегами. Вони можуть помітити слабкі місця, надто складні пояснення або моменти, де доповідь звучить непереконливо, та надати відповідні поради.

Готуючись до захисту, потрібно подумати, які запитання можуть виникнути в членів ДЕК. Зазвичай уточнюючі питання стосуються обґрунтування вибору теми кваліфікаційної роботи, її актуальності («Чому обрано саме цю тему?»), вибору методів дослідження («Які методи використовувалися під час проведення дослідження?»), опису отриманих результатів («Які результати отримано?»), наукової та практичної значущості проведеної наукової розвідки («У чому наукова або практична значущість роботи?», «Надайте рекомендації щодо розвитку цього утворення у дітей»), перспектив подальшого вивчення досліджуваної проблеми («Які аспекти даної теми потребують додаткового дослідження?»), можливих труднощів при проведенні дослідження («Що заважало проводити експеримент?») тощо.

Відповідаючи на вищезазначені питання, необхідно пам’ятати, що відповіді на них повинні бути стислими, конкретними та аргументованими, безпосередньо пов’язаними зі змістом роботи. Якщо запитання виявляється складним, доцільно спершу уточнити його формулювання або взяти коротку паузу для обдумування, ніж відповідати навмання, формуючи негативне враження про роботу у членів комісії.

Підготовка й процедура захисту магістерської роботи нерідко супроводжуються помилками, що впливають на загальне враження комісії. До таких **найпоширеніших помилок** належать:

Таблиця 8.1.

Найпоширеніші помилки при підготовці та захисті кваліфікаційної роботи та шляхи їх усунення

Помилка	Можливі наслідки	Способи усунення
Ігнорування зворотного зв’язку	Недоліки залишаються невиправленими	Уважно враховуйте зауваження наукового керівника
Недостатнє знання матеріалу	Запитання комісії можуть застати зненацька, що негативно позначиться на оцінці	Систематично перечитуйте й аналізуйте роботу, готуйте відповіді на потенційні запитання
Нехтування вимогами до оформлення	Робота виглядає непрофесійно, що знижує її цінність в очах комісії	Дотримуйтеся методичних рекомендацій університету щодо форматування
Нечітка структура доповіді та презентації	Складність сприйняття інформації, зниження інтересу аудиторії	Побудуйте логічний виступ і презентацію з ключовими пунктами
Відсутність репетицій	Виступ може бути невпевненим, можливі проблеми з регламентом часу	Регулярно проводьте репетиції, зокрема перед невеликою аудиторією

Продовження табл. 8.1.

Перевищення часу виступу	Викликає роздратування комісії, погіршує загальне враження	Контролюйте час під час репетицій, залишайте резерв для запитань
Слабка підготовка до запитань комісії	Розгубленість і непереконливі відповіді	Аналізуйте роботу та готуйте аргументи за кожним розділом

Окреслені помилки показують, що успіх захисту залежить не тільки від якості самої наукової роботи, а й від підготовки студента до виступу. Навіть хороше дослідження можна представити слабо, якщо не продумати доповідь, презентацію і відповіді на запитання.

Завчасне прогнозування можливих ризиків і їхнє попередження є необхідною умовою успішного виступу та захисту здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи.

8.5. Публічний захист магістерської роботи

Привселюдний захист кваліфікаційної роботи – це **завершальний етап** освітнього процесу, який підтверджує готовність здобувача вищої освіти до самостійної наукової та професійної діяльності.

Публічний захист здійснюється на **відкритому засіданні** Екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу та за обов'язкової присутності голови комісії. Такий формат забезпечує прозорість процедури й легітимність ухвалених рішень.

Регламент публічного захисту студентом кваліфікаційної роботи передбачає чітку послідовність етапів, що забезпечують об'єктивність її оцінювання, а саме:

1) **вступне слово голови комісії** для оголошення інформації про кваліфікаційну роботу, що представлена до захисту, а саме: прізвища, імені та по батькові здобувача вищої освіти, теми роботи та прізвища, імені та по батькові наукового керівника;
2) **доповідь магістранта/ки** для представлення ним основних положень виконаної магістерської роботи в межах відведеного часу та демонстрація ним презентації – відображення змісту дослідження за допомогою візуальних матеріалів;
3) **постановка** членами Екзаменаційної комісії виступаючому **запитань** із метою перевірка глибини його знань та аргументованості зроблених висновків;
4) **відповіді магістранта/ки** на запитання голови та членів Екзаменаційної комісії;
5) **зачитування головою ДЕК** під час захисту студентом наукової роботи **відгуку** його наукового керівника та зовнішньої **рецензії** з метою надання характеристики якості виконаної роботи;

6) **обговорення комісією** на закритому засіданні результатів публічного захисту для ухвалення рішення щодо оцінювання кваліфікаційної роботи;
7) **оголошення підсумків** захисту – публічне повідомлення оцінки та висновків Екзаменаційної комісії.

У процесі оприлюднення здобувачем вищої освіти результатів наукової роботи його доповідь може читатися. Проте найкращим варіантом демонстрації власного доробку є розповідь, що вказуватиме на бездоганне володіння студентом матеріалом.

Під час виступу студенту слід **звернути увагу на наступне**:
1) попередньо прочитати текст доповіді кілька разів уголос;
2) доповідати в оптимальному темпі;
3) логічно переходити від однієї частини виступу до іншої;
4) чітко вимовляти текст;
5) слідкувати за своїми жестами;
6) підготувати необхідну наочність (презентацію);
7) навчитися користуватися технічними засобами навчання, якими обладнана аудиторія;
8) дотримуватись норм часу.

Публічний захист магістерського дослідження дає здобувачу вищої освіти можливість продемонструвати розуміння теми, уміння аргументувати свою позицію, здатність аналізувати результати, практичну значущість проведеного дослідження, навички привселюдного виступу, готовність до наукової дискусії.

Під час публічного захисту студентом кваліфікаційної роботи його взаємодія та комунікація з Екзаменаційною комісією починається не з першого запитання, а з перших хвилин виступу. Відтак, під час захисту варто демонструвати розуміння теми, відповідати по суті, підтримувати професійний тон, не перебивати членів комісії, спокійно реагувати на їх зауваження, не сперечатися заради суперечки, визнавати недоліки, обмеження дослідження.

Якщо запитання здається несподіваним, незрозумілим, можна зробити коротку паузу і сформулювати відповідь. Якщо відповіді справді немає, краще чесно визнати це й пояснити, як дане питання можна було б вивчити далі. Це виглядає значно краще, ніж упевнено видавати сумнівну інформацію.

Таким чином, публічний захист магістерської роботи – це не тільки перевірка знань здобувача вищої освіти, а і його можливість показати себе автором дослідження, який розуміє свою тему і здатний вести науковий діалог.

8.6. Оцінювання магістерської роботи

Після проведення публічного захисту (демонстрації) кваліфікаційних робіт члени Екзаменаційної комісії виносять **рішення про оцінку** кожної роботи.

Процедура оцінювання охоплює **2 етапи:**

1) оцінювання кожним членом Екзаменаційної комісії під час публічного виступу здобувача вищої освіти якості його кваліфікаційної роботи та якості її захисту;

2) підрахунок середнього бала оцінок членів ДЕК.

Магістерська робота, згідно з **критеріями оцінювання в Житомирському державному університеті імені Івана Франка**, оцінюється за 100-бальною шкалою:

Таблиця 8.2.

Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
82-89	Добре	B	вище середнього рівня з кількома помилками
74-81		C	в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок
64-73	Задовільно	D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
60-63		E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
35-59	Незадовільно	FX	з можливістю повторного складання

Під час публічного захисту кваліфікаційної роботи **кожен член Екзаменаційної комісії проводить оцінювання** якості виконаної роботи та рівня її представлення за такими нерівнозначними критеріями: оформлення, зміст і структура роботи, рівень самостійності, рецензування й апробація дослідження, публічний захист роботи (таблиця 8.2, Додаток 20).

За кожним із п’яти критеріїв оцінювання рівень визначається окремо. Після цього набрані бали додаються, і таким чином кожен із членів Екзаменаційної комісії **виводить пропоновану оцінку** за захищену кваліфікаційну роботу.

Наприклад, якщо член ДЕК оцінив оформлення роботи студента 17 балами, зміст і структуру роботи – 20 балами, рівень самостійності – у 15 балів, захист – на 17 балів, а рецензування й апробацію – 14 балами, у підсумку (за роботу в цілому) вийде: 17+20+15+17+14=83 балів (оцінка «добре», рівень «В»).

По завершенні процедури усіх захистів виводиться оцінка кожної кваліфікаційної роботи як середнє арифметичне балів, виставлених за роботу в цілому (за п’ятьома критеріями) усіма членами Екзаменаційної комісії, присутніми на закритому засіданні ДЕК.

Після обговорення та прийняття рішення відкритим голосуванням набрані бали, згідно шкали оцінювання знань магістранта/ки, з округленням до цілого

числа вносяться до протоколу, переводяться в оцінку за університетською шкалою та за шкалою ЄКТС, які також фіксуються у відповідному протоколі засідання Екзаменаційної комісії.

Рішення Екзаменаційної комісії щодо оцінювання результатів публічного захисту магістерських робіт **оголошується** головою комісії здобувачам вищої освіти безпосередньо у день проведення захисту.

9. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ (при укладанні цього посібника)

1. Відгук керівника на магістерську роботу. URL : https://studfile.net/preview/10180738/page:7/
2. Закон України «Про вищу освіту».
3. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.
4. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання: ДСТУ 3008:2015. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.
5. Методичні рекомендації до написання кваліфікаційної роботи з психології для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти / Уклад.: Г.В.Пирог, Н.Ф.Портницька. Вид. 3-тє, допов і перероб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. 72 с.
6. Методичні рекомендації до написання курсових робіт за спеціальністю «Спеціальна освіта» / Уклад. : Г. М. Хворова, К. П. Гавриловська, Л. О. Котлова, А. В. Шаюк, Н. М. Шикирава. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 43 с.
7. Написання та оформлення кваліфікаційної роботи за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта»: навчально-методичний посібник / Уклад.: І.Ф. Аршава, Л.М. Ніколенко, Н.В. Никоненко. Дніпро. 2020. 42 с.
8. Освітньо-професійна програма «Спеціальна освіта. Логопедія» другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А 6 Спеціальна освіта. Житомир : ЖДУ імені Івана Франка, 2025. URL: https://eportfolio.zu.edu.ua/media/StudyProgram/244/gu4vtwar.docx
9. Освітньо-професійна програма «Спеціальна освіта. Логопедія» другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А 6 Спеціальна освіта. Житомир : ЖДУ імені Івана Франка, 2026. URL: https://eportfolio.zu.edu.ua/media/StudyProgram/244/of92nkqh.docx
10. Положення про кваліфікаційну (дипломну) роботу у Житомирському державному університеті імені Івана Франка. URL: https://zu.edu.ua/offic/pl_dyplomnu.pdf
11. Положення про організацію освітнього процесу Житомирського державного університету імені Івана Франка. Житомир, 2025. 148 с. URL: https://zu.edu.ua/offic/pol_org_os_pr.pdf
12. Правила оформлення бібліографічного опису джерел (ДСТУ 8302:2015, наказ МОН № 40 від 12.01.2017 р.).
13. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для другого (магістерського) рівня вищої освіти URL: https://osvita.ua/doc/files/news/791/79199/016-spetsialna-osvita-mahistr-konvertiro.pdf

10. ДОДАТКИ

Додаток 1

Заява та завдання на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти

Декану соціально-психологічного факультету
Житомирського державного
університету імені Івана Франка
Ірині ТИЧИНІ
здобувача (-ки) _____ групи
другого (магістерського) рівня вищої освіти
соціально-психологічного факультету
_____форми здобуття освіти
(очної (денної)/ заочної)

спеціальності А6 Спеціальна освіта
предметної спеціальності _____
спеціалізації_____
освітньої програми Спеціальна освіта (Логопедія)
_____форми фінансування
(державної/ контрактної)

КУЧЕР Олени Петрівни
Контактний телефон: 097-000-00-00

Заява

Прошу дозволити мені виконувати кваліфікаційну (дипломну) роботу на тему «Логопедична робота з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку» та призначити науковим керівником кандидата педагогічних наук, доцента кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти ПЕТРЕНКО Віктора.

___ _____ 20__ р. _____
(підпис)

Погоджено:
Науковий керівник роботи
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри психології,
логопедії та інклюзивної освіти _____ Віктор ПЕТРЕНКО

(Оформляється особисто здобувачем вищої освіти (етапи та терміни їх реалізації погоджуються з науковим керівником) та подається на затвердження завідувачу кафедри відразу після затвердження теми дослідження)

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Факультет – соціально-психологічний
Кафедра – психології, логопедії та інклюзивної освіти
Освітній рівень – другий (магістерський) вищої освіти
Спеціальність – А 6 Спеціальна освіта
Спеціалізація – А 6.01 Логопедія
Освітня програма – Спеціальна освіта. Логопедія

Затверджую
Завідувачка кафедри
Людмила КОТЛОВА

« »
202… р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (ДИПЛОМНУ) РОБОТУ
ЗДОБУВАЧКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ
КУЧЕР Олени Петрівни

1. Тема кваліфікаційної (дипломної) роботи «Логопедична робота з розвитку пам’яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку»

Науковий керівник роботи ПЕТРЕНКО Віктор, кандидат педагогічних наук, доцент

затверджено наказом ЖДУ імені Івана Франка №… від « » 202…р.

2. Термін подання студентом роботи …….

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання	Примітка
1	Затвердження теми роботи та призначення наукового керівника	Грудень 202…	
2	Отримання завдання на проведення дослідження	Січень 202…	
3	Підготовка календарного плану виконання роботи, погодження його з науковим керівником та затвердження завідувачем відповідної кафедри	Лютий 202…	
4	Підготовка та узгодження розширеного плану-проспетку дослідження	Лютий 202…	
5	Підготовка 1-го розділу	Квітень 202…	
6	Підготовка 2-го розділу	Травень 202…	
7	Підготовка 3-го розділу	Червень 202...	
8	Підготовка висновків	Липень 202…	
9	Чистове оформлення роботи; подання роботи і рецензії науковому керівникові на підготовку відгуку	Вересень 202..	
10	Написання відгуку науковим керівником, його доповідь завідувачу кафедри про завершення роботи	Жовтень 202..	

Здобувачка вищої освіти……..Олена КУЧЕР

Науковий керівник …… Віктор ПЕТРЕНКО

Додаток 2

Приклад оформлення титульної сторінки

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Соціально-психологічний факультет
Кафедра психології, логопедії та інклюзивної освіти

Реєстраційний № _____
Дата реєстрації _____

ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ

Кваліфікаційна (дипломна) робота здобувачки вищої освіти
другого (магістерського)
рівня вищої освіти
спеціальності А6 Спеціальна освіта
спеціалізації А6.01 Логопедія
освітньої програми Спеціальна освіта. Логопедія
26Мд-СпОЛ групи
КУЧЕР Олени Петрівни

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти
ПЕТРЕНКО Віктор Іванович

Рекомендована до захисту рішенням кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти
Протокол № від « » ……..202… р.
Зав. кафедри_____ Людмила КОТЛОВА

Житомир – 202….

Дата захисту _____

Результат захисту

Оцінка		
за університетською шкалою	за 100 бальною шкалою	за шкалою ЄКТС

Голова ЕК _____

Члени ЕК _____

_____

_____

_____

Секретар ЕК _____

Додаток 3

Приклад оформлення Змісту кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП…….. 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ……. 7

1.1. Сутність та генезис логопедичної роботи в системі освіти України……. 7

1.2. Порушення мовленнєвого розвитку у дітей, їх класифікації та загальна характеристика……. 16

1.3. Особливості розвитку пам’яті у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку …….. 23

Висновки до розділу 1……. 32

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ПАМ’ЯТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПМР …… 33

2.1. Корекційна роботи з розвитку пам'яті в учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку……... 33

2.2. Зміст корекційно-розвивальної програми щодо розвитку пам’яті в учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку ……. 41

2.3. Методологія емпіричного дослідження щодо ефективності логопедичної роботи з розвитку пам’яті в учнів з ПМР……. 48

2.4. Результати діагностики пам'яті дітей на констатувальному етапі емпіричного дослідження…… 51

Висновки до розділу 2…….. 55

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ПАМ’ЯТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПМР…… 57

3.1. Організація емпіричного дослідження…… 57

3.2. Результати контрольного етапу емпіричного дослідження та їх інтерпретація…… 59

3.3. Методичні рекомендації шкільним логопедам щодо розвитку пам’яті в учнів початкової школи з ПМР……. 64

Висновок до розділу 3…… 66

ВИСНОВКИ…… 67

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ……... 70

ДОДАТКИ…… 77

Додаток 4

Приклад оформлення Переліку умовних позначень і скорочень

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ

ДЦП – дитячий церебральний параліч

ЗДО – заклад дошкільної освіти

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

ЗНМ – загальний недорозвиток мовлення

ЗПР – затримка психічного розвитку

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології

ІПН – індивідуальна програма навчання

ІПР – індивідуальна програма розвитку

ІРЦ – інклюзивно-ресурсний центр

КППО – комплексна психолого-педагогічна оцінка

КС – команда супроводу

НМР – норма мовленнєвого розвитку

ООП – особливі освітні потреби

ПМР – порушення мовленнєвого розвитку

РАС – розлади аутистичного спектра

СПМ **–** системне порушення мовлення

ТЗН – технічні засоби навчання

ФФНМ – фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення

Додаток 5

Приклад анотації

АНОТАЦІЯ

Кучер О.П. Логопедична робота з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку : другий (магістерський) рівень вищої освіти : спеціальність А6 Спеціальна освіта / спеціалізація А6.01 Логопедія / освітня програма Спеціальна освіта. Логопедія / Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, 202…р., 84 с.

У сучасній логопедичній практиці особливої значущості набуває комплексний підхід до корекційно-розвиткової роботи, спрямований не лише на подолання мовленнєвих порушень, а й на розвиток когнітивних функцій, які забезпечують ефективність мовленнєвої діяльності. У зв'язку з цим проблема визначення змісту, методів і засобів логопедичної роботи з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку є актуальною як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Об'єкт дослідження*:* практика роботи логопеда з учнями початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Предмет дослідження: особливості логопедичної роботи з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушенням мовленнєвого розвитку.

Мета дослідження: виявити особливості логопедичної роботи з покращення пам'яті учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку

Завдання дослідження:

1. Зробити аналіз теоретичних основ логопедичної роботи, спрямованих на розвиток пам'яті в дітей закладів освіти.

2. Підібрати та обґрунтувати діагностичний інструментарій визначення рівня розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку.

3. Скласти та впровадити корекційно-розвиткову програму, яка б підвищила рівень розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку.

4. Провести емпіричне дослідження з метою підтвердження робочої гіпотези щодо ефективності корекційно-розвиткової логопедичної роботи.

5. Пояснити результати дослідження та сформулювати методичні рекомендації логопедам, вчителям початкової школи різних типів закладів.

Гіпотеза дослідження: цілеспрямований логопедичний вплив, спрямований на розвиток різних видів пам'яті, сприятиме підвищенню рівня їх сформованості в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку та позитивно впливатиме на ефективність корекції мовленнєвих порушень.

Методи дослідження:

- теоретичні: вивчення спеціальної літератури, документів, аналіз, порівняння, синтез, узагальнення результатів теоретичних здобутків та анамнезу розвитку дітей;

- емпіричні: спостереження, бесіда, педагогічний експеримент, метод аналізу процесу та продуктів навчальної діяльності.

Результати дослідження: У ході дослідницької та практичної логопедичної роботи за допомогою методик вивчено особливості та рівень розвитку короткочасної й змістовної пам‘яті в учнів з ПМР 2 класів, динаміку зміни її в процесі спеціально підготовлених занять. Нами з’ясовано, що молодший шкільний вік характеризується значними якісними змінами, які відбуваються в розвитку пам'яті дитини. Більшість першокласників просто повторюють кожне слово, яке необхідно запам'ятати, а вже у 2 класі більшість дітей стараються після корекційно-розвиткових занять повторювати слова групами. Деякі з них групують слова за загальними ознаками. У молодшому шкільному віці значно підвищується здатність заучувати й відтворювати, зростає продуктивність запам'ятовування навчального матеріалу. А це підтверджує нашу гіпотезу, що рівень пам’яті підвищується з віком, але за допомогою цільової корекційно-розвиткової логопедичної роботи. Тож, можемо стверджувати, що розвиток пам'яті молодших школярів полягає в зміні співвідношення мимовільного й довільного запам'ятовування (у бік зростання ролі довільного), образної та словесно-логічної пам'яті. На розвиток пам'яті у молодших школярів впливають не тільки притаманні тенденції у вікових закономірностях пам'яті, а й методи і способи роботи учителя, логопеда, змістовна і структурна побудова підручників, навчальних посібників.

Корекційно-розвиткова робота в яку входить чітке структурування навчального матеріалу на уроці, системність в організації навчальної діяльності учнів, послідовність інформаційного матеріалу, логіка його викладу на уроці суттєво впливає на розвиток пам'яті у молодших школярів. Логопедична робота з розвитку пам'яті та її тренування має велике значення не тільки для засвоєння навчальної програми, а й для уміння застосовувати ці знання в розв'язанні як стандартних, так і нестандартних завдань. У процесі шкільного навчання пам’ять дітей продовжує розвиватися, головною рисою її стає спрямованість на оволодіння знаннями основ наук.

Елементи наукової новизни. Полягають у вивченні, аналізі та підтвердженні існуючих в обмеженій кількості теоретичних доробків щодо логопедичної роботи з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку, узагальненні очікувань педагогічних працівників.

Практична значущість. На підставі результатів дослідження сформульовано методичні рекомендації логопедам та вчителям початкових класів щодо розвитку пам'яті в учнів з ПМР. Результати дослідження можуть бути корисними для широкого кола логопедів, психологів, дефектологів, батьків, вчителів початкової школи.

Ключові слова: інклюзивне навчання, логопедична робота, пам'ять, початкова школа, учні з порушеннями мовленнєвого розвитку.

ANNOTATION

Kucher, O.P. Speech and language therapy work on memory development in primary school pupils with speech and language disorders: second (master's) level of higher education: specialisation A6 Special Education / specialisation A6.01 Speech and Language Therapy / educational programme Special Education. Speech Therapy / Ivan Franko State University of Zhytomyr, Zhytomyr, 202…, 84 pp.

In contemporary speech and language therapy practice, a comprehensive approach to corrective and developmental intervention is gaining particular importance. Such an approach is aimed not only at overcoming speech and language disorders but also at developing cognitive functions that ensure the effectiveness of speech and language activity. In this regard, the issue of determining the content, methods, and means of speech and language therapy aimed at memory development in primary school children with speech and language developmental disorders is highly relevant both from theoretical and practical perspectives.

Object of the study: the practice of speech therapists working with primary school pupils with speech development disorders.

Subject of the study: features of speech and language therapy work on memory development in primary school pupils with speech development disorders.

Purpose of the study: to identify the features of speech and language therapy work aimed at improving the memory of primary school pupils with speech development disorders.

Research tasks:

1. To analyse the theoretical foundations of speech and language therapy aimed at developing memory in children in educational institutions.
2. To select and justify diagnostic tools for assessing the level of memory development in primary school pupils with speech and language disorders.
3. To develop and implement a remedial and developmental programme designed to improve the level of memory development in primary school pupils with speech and language disorders.
4. To conduct an empirical study to confirm the working hypothesis regarding the effectiveness of remedial and developmental speech and language therapy.
5. To explain the research findings and formulate methodological recommendations for speech therapists and primary school teachers in various types of educational institutions.

Research hypothesis: Targeted speech and language therapy intervention aimed at developing various types of memory will contribute to improving the level of memory development in primary school students with speech and language developmental disorders and will have a positive impact on the effectiveness of speech and language disorder correction.

Research methods:

- theoretical: study of specialist literature and documents; analysis, comparison, synthesis and generalisation of theoretical findings and the developmental history of children;
- empirical: observation, interviews, pedagogical experiments, and analysis of the process and outcomes of learning activities.

Research findings: Through research and practical speech therapy work using specific methodologies, we have examined the characteristics and level of development of short-term and semantic memory in Year 2 pupils with special educational needs, as well as the changes in these areas during specially designed sessions. We have established that the early school years are characterised by significant qualitative changes in the development of a child's memory. Most Year 1 pupils simply repeat every word they need to memorise, whereas by Year 2, most children attempt to repeat words in groups following remedial and developmental sessions. Some of them group words according to common characteristics. In early school age, the ability to memorise and recall increases significantly, and the efficiency of memorising educational material improves. This confirms our hypothesis that memory capacity increases with age, but with the help of targeted remedial and developmental speech therapy work. Therefore, we can assert that the development of memory in primary school children lies in a shift in the balance between involuntary and voluntary memorisation (towards an increased role for the voluntary), as well as between visual and verbal-logical memory. The development of memory in primary school pupils is influenced not only by the inherent trends in age-related patterns of memory, but also by the methods and approaches of the teacher and speech therapist, as well as the content and structure of textbooks and teaching aids.

Remedial and developmental work—which involves the clear structuring of teaching material during lessons, a systematic approach to organising pupils' learning activities, the logical sequence of information, and the logical presentation of that information in class—has a significant impact on the development of memory in younger schoolchildren. Speech therapy work on memory development and training is of great importance not only for mastering the curriculum, but also for the ability to apply this knowledge in solving both standard and non-standard tasks. During the school learning process, children's memory continues to develop, with its main feature becoming a focus on mastering the fundamentals of the sciences.

Elements of scientific novelty. These consist of the study, analysis and confirmation of the limited existing theoretical body of work on speech therapy work aimed at developing memory in primary school pupils with speech development disorders, and the generalisation of expectations held by teaching staff.

Practical significance. Based on the research findings, methodological recommendations have been formulated for speech therapists and primary school teachers regarding the development of memory in pupils with speech and language disorders. The research findings may be useful for a wide range of speech therapists, psychologists, special needs teachers, parents and primary school teachers.

Keywords: inclusive education, speech therapy, memory, primary school, pupils with speech development disorders.

Додаток 6

Приклад оформлення назв і нумерації розділів, підрозділів, пунктів та цитувань

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

(*вирівнювання назви розділу по центру*)

(відступ між назвами розділу і параграфу - один міжрядковий пропуск)

1.1. Сутність, генезис та значення логопедичної роботи в системі освіти України

(відступ між назвою параграфу і текстом - один міжрядковий пропуск)

Логопедична робота в системі освіти України спрямована на надання цілеспрямованої психолого-педагогічної допомоги дітям із порушеннями мовленнєвого розвитку. Мовленнєвий розвиток дитини є складним психічним процесом, який охоплює формування мовленнєвих умінь і навичок, засвоєння мовних норм та розвиток комунікативної компетентності. На думку Н. Гаврилової, мовленнєвий розвиток визначається рівнем сформованості знань, умінь і навичок дитини та виявляється у її соціальній і пізнавальній активності [12]. ***Це приклад непрямого цитування (переказу наукової думки власними словами).***

За визначенням О. Трофименко, «мовлення є основним засобом соціальної взаємодії та пізнання навколишнього світу, що забезпечує інтеграцію особистості в суспільство» [37, с. 49]. ***Наведений фрагмент є прикладом прямого цитування, оскільки текст автора подано дослівно в лапках.***

Проблема мовленнєвого розвитку дітей є предметом дослідження логопедії, психології, психолінгвістики та педагогіки. Сучасні українські науковці наголошують, що мовлення необхідно розглядати як складну діяльність, яка формується у процесі взаємодії когнітивних, емоційних і соціальних чинників (Є.Ф. Соботович, 2019). ***Приклад посилання, якщо про згадану працю ідеться узагальнено.***

Концепція мовлення як діяльності бере свій початок у працях Л. Виготського та О. Леонтьєва. Зокрема, Л. Виготський розглядав мовлення як психологічний інструмент розвитку вищих психічних функцій (цит. за: 9, с. 34). ***У цьому випадку використано цитування за іншим автором, оскільки посилання не на оригінальне джерело, а на працю, в якій наведено відповідну наукову позицію.***

(відступ між текстом попереднього і назвою наступного параграфу та висновками до розділів - один міжрядковий пропуск)

1.2. Порушення мовленнєвого розвитку у дітей, їх класифікації та загальна характеристика

1.3. Особливості розвитку пам'яті у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку

Висновки до розділу 1

Далі всі розділи оформляються по аналогії з першим і кожен новий розділ, висновки (загальні), список літератури, додатки починаються з нової сторінки

Додаток 7

Приклад написання Вступу

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасне покоління людей живе в часи інтенсивного розвитку науково-технічного прогресу. Учням закладів освіти потрібно сприймати, запам'ятовувати та відтворювати через певний час великий обсяг всебічної інформації. Тому, серед завдань школи є – всебічний розвиток особистості через формування в учнів бажання і вміння вчитися. Учень, який в початкових класах внаслідок впливу об'єктивних чи суб'єктивних чинників не навчився вчитися, у якого недостатньо розвинута когнітивна сфера, зокрема, пам'ять, як правило, в подальшому, тобто в середній та старшій школі не буде встигати оволодівати знаннями.

Пам'ять – процеси організації та збереження минулого досвіду, що дозволяють повторне використання його в діяльності або повернення до сфери свідомості [17, с. 318].

Психологічна наука стверджує, що всі психічні процеси між собою тісно взаємозалежні. Так сприйняття буде вкрай обмеженим без пам'яті, запам'ятовування буде неможливим без сприйняття, увага буде майже відсутньою без мислення. Якщо відображення і сприймання – це початковий етап процесу відображення об'єктивної діяльності, що діє на наші органи чуття в даний час, то пам'ять – це відображення об'єктивної реальності, але тієї, що діяла в минулому. Науковцями доведено, що будь-коли сприйняте, пережите в подальшому не зникає безслідно, і за певних умов інформація минулого може бути більш або менш точно відтвореною знову.

Мова – система знаків, що служить засобом людського спілкування, діяльності розумової, способом вираження самосвідомості особистості, передачі від покоління до покоління і збереження інформації. Мова існує і реалізується через мовлення [17, с. 255]. Отже, мова є одним із найважливіших компонентів мовленнєвої діяльності, а мовлення – кінцевий її результат. Більшість науковців погоджуються з тим, що мовлення має психофізіологічну основу. Мовлення посідає провідне місце у процесі психічного розвитку дитини і внутрішньо пов‘язане з розвитком мислення й усвідомленням загалом.

Дослідження українських науковців (С. Конопляста, В. Тарасун, В. Тищенко, М. Шеремет та ін.), підтверджують, що особливості запам'ятовування, збереження і відтворення словесної інформації значною мірою залежать від порушення мовленнєвого розвитку.

Тому, проблема логопедичної роботи з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушенням мовленнєвого розвитку залишається досить актуальною на сьогодні і логопедам разом з вчителями початкових класів потрібно ще багато працювати над вирішенням цього питання. Через це, вважаємо, що дослідження логопедичної допомоги щодо покращення пам’яті молодших школярів з

порушенням мовленнєвого розвитку є досить актуальним питанням, яке потрібно поглиблювати.

Об'єктом дослідження даної роботи є практика роботи логопеда з учнями початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Предмет дослідження: особливості логопедичної роботи з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушенням мовленнєвого розвитку.

Робоча гіпотеза дослідження. Ми припускаємо, що цілеспрямована та системна корекційно-розвиткова робота логопеда у взаємодії з учителями початкової школи може покращити розвиток пам'яті учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Мета дослідження: на основі теоретичного аналізу проблеми емпірично виявити особливості логопедичної роботи з покращення пам'яті учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Завдання дослідження:

1. Зробити аналіз теоретичних основ логопедичної роботи, спрямованих на розвиток пам'яті в дітей закладів освіти.

2. Підібрати та обґрунтувати діагностичний інструментарій визначення рівня розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку.

3. Скласти та впровадити корекційно-розвиткову програму, яка б підвищила рівень розвитку пам'яті в учнів початковоі школи з порушеннями мовленнєвого розвитку.

4. Провести емпіричне дослідження з метою підтвердження робочої гіпотези щодо ефективності корекційно-розвиткової логопедичної роботи.

5. Пояснити результати дослідження та сформулювати методичні рекомендації логопедам, вчителям початкової школи різних типів закладів.

Методи дослідження:

- теоретичні: вивчення спеціальної літератури, документів, аналіз, порівняння, синтез, узагальнення результатів теоретичних здобутків та анамнезу розвитку дітей;

- емпіричні: спостереження, бесіда, педагогічний експеримент, метод аналізу процесу та продуктів навчальної діяльності.

Новизна та теоретична значущість роботи полягає у вивченні, аналізі та підтвердженні існуючих в обмеженій кількості теоретичних доробків щодо логопедичної роботи з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку, узагальненні очікувань педагогічних працівників.

Практична значущість Результати дослідження можуть бути корисними для широкого кола логопедів, психологів, дефектологів, батьків, вчителів початковоі школи, а також для студентів майбутніх фахівців з корекційної освіти.

Апробація результатів дослідження. Результати кваліфікаційної (дипломної) роботи були представлені на: VII Міжнародній науково-практичній інтернетконференції «Innovation processes in science and education» (Інноваційні

процеси в науці та освіті), що проходила протягом 11–13 листопада 2025 року у місті Zdar nad Sazavou, Czech Republic.

Публікації: Кучер О.П. Особливості роботи логопеда з розвитку пам'яті учнів з ПМР. *Innovation Processes in Science and Education: Materials of the VII International Research and Practical Internet Conference* (November 11– 13, 2025) : collection of abstracts [for the general ed. Ph.D Serhii Onyshchenko]. Zdar nad Sazavou: "DEL c.z.", 2025. 57 p

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 5 таблиць та 1 схему. Список використаних джерел налічує 81 найменування. 9 додатків складають 40 сторінок. Загальний обсяг роботи становить 129 сторінки, основний текст роботи викладено на 70 сторінках.

Додаток 8

Приклад висновків до розділів 1, 2, 3

Висновки до розділу 1

Вивчення історичного шляху організації логопедичної допомоги, аналіз теоретичних здобутків та організаційно-методичних основ діяльності ІРЦ, врахування статистичної інформації щодо кількості дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку в Україні дали можливість констатувати, що означена проблема для науковців і практиків залишається актуальною.

Спілкування дітей в освітньому середовищі відіграє провідну роль у їхньому розвитку. Спілкування буде комфортним, якщо дитина володітиме гарною, правильною мовою, чітко вимовлятиме всі звуки, правильно будуватиме речення. Діти, в яких наявні порушення мовленнєвого розвитку, мають проблеми в соціалізації. Порушення мовленнєвого розвитку впливають на ефективність пізнавальної діяльності, яка є провідною в закладі освіти. Серед пізнавальних процесів особистості дитини пам'ять має велике значення, оскільки ступінь розвитку мовлення залежить від рівня її розвитку. Окрім того, рівень розвитку пам'яті теж залежить від ступеня сформованості мовлення.

Теоретичні дослідження українських науковців свідчать, що порушення мовленнєвого розвитку в учнів початкової школи суттєво впливають на формування їх сенсорної, інтелектуальної та афективно-вольової сфери.

На скільки системна логопедична робота педагогічних працівників початкової школи з розвитку пам'яті може вплинути на корекцію порушень мовленнєвого розвитку дослідимо в наступних розділах дипломної роботи.

Висновки до розділу 2

У результаті теоретичного та емпіричного дослідження особливостей розвитку пам’яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого

розвитку було встановлено, що недостатній рівень сформованості пам’яті є одним із чинників, які ускладнюють процес засвоєння мовного матеріалу та негативно впливають на ефективність логопедичної роботи.

За результатами констатувального етапу дослідження виявлено, що 45 % учнів мають низький рівень розвитку слухомовленнєвої пам’яті, 40 % - середній та лише 15 % - високий рівень. Під час вивчення особливостей зорової пам’яті встановлено, що низький рівень продемонстрували 35 % дітей, середній - 50 %, високий - 15 %. Отримані результати свідчать про недостатню сформованість мнемічних процесів у більшості досліджуваних учнів.

Аналіз якісних показників виконання діагностичних завдань дозволив встановити, що найбільші труднощі в дітей виникають під час запам’ятовування та відтворення словесного матеріалу, утримання мовленнєвих інструкцій, а також відтворення послідовності подій і понять. Водночас завдання, що передбачали використання наочності та опору на зорові образи, виконувалися більш успішно.

Проведене дослідження підтвердило взаємозв’язок між рівнем розвитку пам’яті та станом мовленнєвого розвитку учнів. У дітей із більш вираженими мовленнєвими порушеннями спостерігалися нижчі показники словесно-логічної та слухомовленнєвої пам’яті.

Отримані результати засвідчили необхідність цілеспрямованого включення вправ на розвиток різних видів пам’яті до змісту логопедичної роботи. Це стало підставою для розроблення та впровадження корекційно-розвиткової програми, спрямованої на вдосконалення мнемічних процесів і підвищення ефективності корекції мовленнєвих порушень у дітей молодшого шкільного віку.

Висновки до розділу 3

На формувальному етапі було розроблено та впроваджено систему логопедичних занять, спрямованих на розвиток слухомовленнєвої, зорової,

словесно-логічної та довільної пам’яті. До змісту корекційної роботи було включено мнемотехнічні прийоми, дидактичні ігри, вправи на запам’ятовування мовного матеріалу, розвиток уваги та відтворення послідовності подій.

Результати контрольного етапу дослідження засвідчили позитивну динаміку розвитку пам’яті в учнів експериментальної групи. Зокрема, частка дітей із високим рівнем розвитку пам’яті збільшилася з 15 % до 40 %, а кількість учнів із низьким рівнем зменшилася з 45 % до 10 %. Найбільш виражені зміни були зафіксовані у показниках слухомовленнєвої та словесно-логічної пам’яті, що безпосередньо пов’язано зі змістом логопедичних занять.

Порівняльний аналіз результатів до і після проведення формувального експерименту показав статистично значущі відмінності між показниками розвитку пам’яті учнів ($p < 0,05$), що підтверджує ефективність запропонованої системи логопедичної роботи. Крім того, у дітей спостерігалося покращення мовленнєвої активності, підвищення обсягу словникового запасу, зростання точності відтворення мовного матеріалу та здатності виконувати складні мовленнєві інструкції.

На основі результатів дослідження було розроблено методичні рекомендації для шкільних логопедів щодо розвитку пам’яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку. Рекомендації передбачають систематичне використання вправ на розвиток різних видів пам’яті, інтеграцію мнемотехнічних прийомів у логопедичні заняття, індивідуалізацію корекційного впливу та активне залучення батьків до виконання розвивальних завдань у домашніх умовах.

Додаток 9

Приклад написання Висновків

(зміст висновків, обсягом 2-3 арк., має чітко відповідати завданням, які сформульовано у вступі роботи, у тексті висновків не бажане цитування)

ВИСНОВКИ

У дослідженні було здійснено теоретичний аналіз сутності, генезису та значення логопедичної роботи в системі освіти України. Під час опрацювання теоретичних доробків досліджувалася та аналізувалася переважно психолого-педагогічна література українських науковців з логопедії. На сьогодні українська логопедична наука має широкий спектр напрацювань щодо навчання і виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Зокрема, сформувалися наукові школи логопедії Є. Соботович, М. Савченко, М. Шеремет, розвиваються й набирають обертів наукові школи В. Тарасун, С. Коноплястої, В. Тищенка, Н. Гаврилової, Н. Савінової, Н. Пахомової. За останні роки досліджено чимало наукових проблем пов'язаних з поліпшенням логопедичної допомоги дітям, які цього потребують. Утім, проблема логопедичної роботи з розвитку пам'яті у дітей з ПМР, як важливої умови успішної корекційно-розвиткової роботи, на наш погляд, ще розкрита недостатньо.

Висвітлено основні наукові класифікації ПМР, охарактеризовано чинники та причини виникнення ПМР, показано особливості розвитку психічних пізнавальних процесів, зокрема, пам'яті у дітей з ПМР. Також, зазначено, що в Україні наразі функціонує широка мережа закладів (міністерства освіти і науки, міністерства соціальної політики та міністерства охорони здоров'я), де можна отримати кваліфіковану логопедичну допомогу. Провідну роль у цьому відіграє логопед (вчитель-логопед), який відповідно до професійних компетентностей здатний проводити діагностику ПМР, впроваджувати корекційно-розвиткову роботу для подолання виявлених порушень, розвивати психічні пізнавальні процеси, від яких безпосередньо залежить розвиток мовлення, зокрема, сприйняття, увага, пам'ять, мислення, проводити профілактичну роботу серед молодих сімей, за допомогою рекомендацій, консультацій залучати батьків, вчителів в процес корекційного навчання.

В ході дослідження з'ясовано, що дитина з порушеннями мовленнєвого розвитку потребує своєчасної і кваліфікованої психолого-педагогічної допомоги логопеда. Логопедичне втручання у психофізичний розвиток здійснюється на підставі встановлених принципів, форм і методів, як традиційних так і нетрадиційних. Діти з ПМР, які навчаються в загально-масових закладах освіти, практично це діти з інклюзивним навчанням, потребують додаткового супроводу у вигляді корекційно-розвиткових занять, щоб поліпшити якість засвоєння освітньої програми.

Педагогічна практика на базі КУ «Інклюзивно-ресурсний центр» Вижницької міської ради Чернівецької області створила реальні можливості зануритися в проблеми діагностичної роботи, ознайомитися з робочою

документацією на дітей, зрозуміти особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП, у тому числі дітей з ПМР у звичайному освітньому середовищі. Для об'єктивної роботи в якості логопеда та формування більш-менш достовірної експериментальної вибірки залучено дітей, які раніше відвідували логопеда ІРЦ, зараз проходять навчання в двох школах в межах м. Вижниця та ще по можливості відвідують додаткові заняття в логопедом. Для проведення педагогічного експерименту щодо розвитку пам'яті у цих дітей, на початку проведено діагностику розвитку різних видів пам'яті за трьома методиками, на підставі результатів сформовано додатковий обсяг занять (20 годин) у вигляді корекційно-розвиткової програми. У молодшому шкільному віці особливо інтенсивно розвивається словесно-логічна пам'ять, відбувається розвиток довільної пам'яті, довільного запам'ятовування й відтворення. Але без спеціального керівництва розвитком пам'яті молодші школярі звичайно використовують тільки найпростіші способи довільного запам'ятовування і відтворення (переказ).

У ході дослідницької та практичної логопедичної роботи за допомогою методик вивчено особливості та рівень розвитку короткочасної й змістовної пам‘яті в учнів з ПМР 2 класів, динаміку зміни її в процесі спеціально підготовлених занять. Нами з’ясовано, що молодший шкільний вік характеризується значними якісними змінами, які відбуваються в розвитку пам'яті дитини. Більшість першокласників просто повторюють кожне слово, яке необхідно запам'ятати, а вже у 2 класі чимало дітей стараються після корекційно-розвиткових занять повторювати слова групами. Деякі з них групують слова за загальними ознаками. У молодшому шкільному віці значно підвищується здатність заучувати й відтворювати, зростає продуктивність запам'ятовування навчального матеріалу. А це підтверджує нашу гіпотезу, що рівень пам’яті підвищується з віком, але за допомогою цільової корекційно-розвиткової логопедичної роботи. Тож, можемо стверджувати, що розвиток пам'яті молодших школярів полягає в зміні співвідношення мимовільного й довільного запам'ятовування (у бік зростання ролі довільного), образної та словесно-логічної пам'яті. На розвиток пам'яті у молодших школярів впливають не тільки притаманні тенденції у вікових закономірностях пам'яті, а й методи і способи роботи учителя, логопеда, змістовна і структурна побудова підручників, навчальних посібників.

Корекційно-розвиткова робота в яку входить чітке структурування навчального матеріалу на уроці, системність в організації навчальної діяльності учнів, послідовність інформаційного матеріалу, логіка його викладу на уроці суттєво впливає на розвиток пам'яті у молодших школярів. Логопедична робота з розвитку пам'яті та її тренування має велике значення не тільки для засвоєння навчальної програми, а й для уміння застосовувати ці знання в розв'язанні як стандартних, так і нестандартних завдань. У процесі шкільного навчання пам’ять дітей продовжує розвиватися, головною рисою її стає спрямованість на оволодіння знаннями основ наук. На підставі результатів дослідження

сформульовано методичні рекомендації логопедам та вчителям початкових класів щодо розвитку пам'яті в учнів з ПМР.

Додаток 10

Приклад оформлення Списку використаних джерел і літератури

(Список джерел та літератури складається за алфавітом, спочатку українські, в кінці іноземні)
(якщо є посилання на електронний варіант, ставиться активний лінк або doi)

1. Гельбак А. М. Музикотерапія у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Кропивницький: КЗ «КОІППО». 2019. 50 с. URL: https://vdceyvet.vn.ua/sites/vdceyvet.vn.ua/files/inline-files/myz_terapia_2019.pdf
2. Драганчук В.М. Музична терапія: теорія та історія. Луцьк: РВВ «Вежа». 2010. 225 с. URL:https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9393/1/Drahanchuk_Muzychna_psyholohiya_terapiya_Posibnyk.pdf
3. Квітка Н. В. Музична терапія у роботі з дітьми в інклюзивному середовищі. *Педагогічні науки*. 2017. № 4. С. 112-118. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/711743/1
4. Кифенко А. М., Голян Х.В., Власенко Г. Г. Музикотерапія у формуванні інноваційних технологій навчання та виховання учнівської молоді. *Актуальні проблеми розвитку українського та зарубіжного мистецтв: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти*: *матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції*. Львів-Торунь 2023. С. 370-373. DOI: https://doi.org/10.36059/978-966-397-317-3-107.
5. Куценко Т.О. Розвиток комунікації у дітей з аутизмом: методичні рекомендації. Київ, 2012. 28с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/7021/1/Метод._рекомендації.pdf
6. Островська К.О., Качмарик Х.В., Дробіт Л.Р. Основи діагностики дітей з розладами аутистичного спектра. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 124 с. URL: https://dnmcps.com.ua/sites/default/files/2019-02/19/5/Посібник
7. Призванська Р.А. Індивідуальний підхід до застосування музичної терапії у роботі з дітьми з розладами спектру аутизму. *Вісник Львівського*

університету. Серія педагогічна. 2018. Вип. 33. С.186–193. DOI: http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2018.33.9967

8. Проскурняк О.І. Музикотерапія у корекції поведінкових порушень дошкільників із розладами аутистичного спектру. *Інноваційна педагогіка.* 2021. Вип. 32. Т1. С. 15-19. DOI: https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-1.2
9. Руденко Л. М., Афузова Г.В. Музикотерапія у корекції розладів аутистичного спектра: світовий досвід. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. Вип. 41. С. 128-134. URL: https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/04450c57-1fd3-4607-aa45-3aa1c94ee643
10. Bunt L., Stige B. *Music Therapy: An Art Beyond Words*. 2nd ed. London: Routledge, 2014. 266 p. DOI: https://doi.org/10.4324/9781315817989
11. Gibson, Sally M. A Comparison of Music Therapy Apporaches Utilized with Persons Diagnosed with Autism Spectrum Disorder (ASD). 2022. Honors Theses. 353p. URL: https://ecommons.udayton.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1352&context=uhp_theses

Додаток 11

Приклад оформлення додатків до роботи, як доказового матеріалу дослідження (логопедичного заняття)

«Схвалено»
Директор КУ «ІРЦ»
Вижницької міської ради
……Людмила БОЙКО
«….»…….202… р.

Логопедичне заняття з корекції мовлення та розвитку пам'яті в учнів 2 класу

Заняття 3.

Тема: Диференціація звуків і букв С і З.

Мета:

- Корекційно-навчальна: вчити дітей розрізняти букви та звуки на слух [с]-[з] у складах, словах, реченнях. Удосконалювати навички фонематичного аналізу та синтезу. Вчити запам'ятовувати чистомовки, скоромовки.
- Корекційно-розвивальна: розвивати фонематичне сприймання, логічне мислення, зорову та слухову пам'ять, увагу; поповнювати активний і пасивний словник учнів. Удосконалювати знання української мови, навички зв'язного мовлення.
- Корекційно-виховна: виховувати свідоме та дбайливе ставлення до живої природи. Стимулювати бажання грамотно й правильно писати. Виховувати культуру мовлення, уміння оцінювати результати своєї праці, уміння працювати в колективі.

Обладнання: предметні малюнки (слова із звуками [с] і [з]), кольорові олівці,

Хід заняття

І. Організаційний момент

Логопед пропонує дітям виконати кінезіологічну **вправу «Гусак-курка-півень».**

Артикуляційні вправи: «Посмішка», «Трубочка», «Парканчик», «Маятник», «Млинчики».

- З чого складається наша мова?
- З чого складаються речення?
-З чого складаються слова?
- Які бувають звуки?

З якими звуками ми будемо працювати сьогодні, дізнаєтесь коли послухаєте **скоромовку.**

Зима морозяна надворі,
Замети білі на землі,
Санчата на ставок з розгону,

Скотились весело з гори.

Логопед:

-Які звуки найчастіше зустрічались у скоромовці? (Звуки [с] і [з].)

- Назвіть слова, у яких звук і [з] на початку слова, всередині слова.

- Назвіть слова, у яких звук [с] на початку слова, у середині

ІІ.Основна частина

Логопед

Сьогодні ми з вами працюємо над розрізненням звуків [с] і [з].

-Артикуляція звуків [с] і [з] перед дзеркалом, їх порівняльна характеристика.

Артикуляція звуку [с]:

- губи розтягнуті в посмішку, зуби розкриті на декілька міліметрів, трохи оголені, широкий кінчик язика за нижніми зубами, струмінь повітря проходить посередині спинки язика, по утвореному жолобку, голосові зв'язки не вібрують.

Артикуляція звуку з]:

- губи розтягнуті в посмішку, зуби розкриті на декілька міліметрів, трохи оголені, широкий кінчик язика за нижніми зубами, струмінь повітря проходить посередині спинки язика, по утвореному жолобку, голосові зв'язки вібрують.

Логопед

-Де знаходиться кінчик язика при вимові звуків [с] і [з]?

-Що чуємо при вимові звука [с]?

-Як ви думаєте, чому звук [з] дзвінкий?

(Звуки приголосні, свистячі, передньоязикові, щілинні, тільки звук [с] – глухий, звук [з]-дзвінкий.)

А тепер пригадаємо дружно вмить:

як змія сичить? (с-с-с-с)

як працює пилосос? (с-с-с-с)

як накачує насос? (с-с-с-с)

як під ноги стелиться заметіль-хурделиця? (с-с-с-с)

Логопед

А зараз перевіримо, які ви уважні. Пограємо **у гру «Спіймай звук».** Я називаю слова, а ви маєте плеснути в долоні, коли пролунає звук [С], а коли почуєте звук З – тупочите ногами (сани, заєць, ліс, сова, ковзанка, лисиця, зебра, горобець, сніг, ведмідь, хвіст, морозиво, закваска). Молодці, що і плеснули і затупотіли на слові Закваска, дійсно тут є обидва звуки!

Чистомовки

си-си-си - бережися від оси.

СЕЛ-ЗЕЛ-СЕЛ – стоїть впертий осел.
ОСУ-ОСУ-ОСУ – нагострив дід косу.

За-за-за – їсть траву коза
ЗУ-СУ-ЗУ – на базар веде козу.
АЗКА-АЗКА-АЗКА – цікава казка

Співставлення звуку та букви

Логопед

Яка буква позначає звук [с]?

Знайдіть цю букву в алфавіті, покажіть її.

На що схожа літера «ес»?

Яка буква позначає звук [з]?

Знайдіть цю букву в алфавіті, покажіть її.

На що схожа літера «зе»?

Каліграфічна хвилинка (Викласти із мотузки букви З і С.) Напишемо її у повітрі

- Напишемо її на долонях
- Напишемо її на спині у товариша
- Зробимо із пальчиків

Диференціація звуків [с] і [з] у складах, у словах

Читаємо склади:

ЗА-СА	**АЗ-АС**	**ЗО-СО**	**АСА-АЗА**
ЗУ-СУ	**ИЗ-ИС**	**ОЗ-ОС**	**АСО-АЗО**
СЕ – ЗЕ	**УС-УЗ**	**СА –ЗА**	**АСУ-АЗУ**

Читаємо разом і визначаємо повторні склади:

- сало, сани, сад, оса – у словах ми чуєм…(са)
- сонце, сом, колесо – у словах ми чуєм…(со)
- сумка, сукня, суп, несу – у словах ми чуєм…(су)
- лоза, коза, ваза – у словах ми чуєм…(за)
- зуби, зубило, зубр – у словах ми чуєм…(зу)
- сльози, морозиво, зима – у словах ми чуєм…(зи)

Скласти словосполучення

Рогата осел

Гостра коза

Впертий коса

Цікава каска

Залізна казка

Слова: **Коза-коса** (Зверніть увагу, слова в написанні відрізняються лише однією буквою, **Каска-казка**; **Осел-козел** і як змінилось значення слова)

Коза – це домашня тварина.

Багатозначність слова «коса»:

- Піщана коса – це ділянка суші, яка врізається у водойму, має клиноподібну форму.
- Коса – волосся, зачіска.
- Коса – інструмент, яким косять траву.

Заповнити таблицю так, щоб у словах були звуки С і З.

береза	висока

небо	
козак	сміливий
пісня	
сукня	зелена

Пальчикова гра «Ішла коза»

Ішла коза дорогами
Похитувала рогами,
Іде коза рогата,
Коза бородата.
Козенятко спішить,
Дзвоником дзвенить.

Логопед:

Лишенько, подув сильний вітер і здув окремі букви (**гра «Яка буква загубилась?»**. Спробуємо відгадати, яка ж буква зникла і закріпимо кольори:

.ова, .има, .упинка, .иниця, фа.ан, ли.иця, .нігур, .орока, бере.а, .о.уля.

Слова записані на дошці. Учні виходять до дошки й вставляють правильну букву. Потім записують у зошити. Підкреслюють букву С синім, а З зеленим кольоровими олівцями.

Логопед:

Діти, погляньте, а хто це ще до нас завітав у гості?

Так це ж Зайчик-Зазнайчик (гра «Зайчик-Зазнайчик» логопед використовує момент казкотерапії, на руку одякає лялькового Зайчика).

Він просить нас відгадати **загадки** і визначити місце звуків [с]-[з] у відгадках.

Він легкий неначе пил,
З неба він летить без крил.
Наче мох, м'який-м'який,
І холодний, і близький.
(сніг)
Вогнева стріла пролітає,
Ніхто в світі її не піймає.
(блискавка)
Плине він, біжить, минає,
Нам його не вистачає.
Щойно осінь – вже зима,
Ось він був, а вже нема.
(час)
Книжечки маленькі,
Аркуші біленькі.

В них вчимося ми писати,
І читати, й рахувати.
(зошити)

Він просить нас відгадати загадки і визначити місце звуків [с]-[з] у відгадках.

Він легкий неначе пил,
З неба він летить без крил.
Наче мох, м'який-м'який,
І холодний, і близький.
(сніг)

Вогнева стріла пролітає,
Ніхто в світі її не піймає.
(блискавка)

Плине він, біжить, минає,
Нам його не вистачає.
Щойно осінь – вже зима,
Ось він був, а вже нема.
(час)

Книжечки маленькі,
Аркуші біленькі.
В них вчимося ми писати,
І читати, й рахувати.
(зошити)

***Логопед**:* (в ролі Зайчика-Зазнайчика)

Молодці! Діти, добре, що ви вмієте відгадувати загадки і визначати місце звуку в слові.

Зайчик-Зазнайчик: «А зараз я вам задам складне завдання, з яким ви не впораєтеся….починає вихвалятись…Я склав для вас речення. Попробуйте їх прочитати ХА-ХА-ХА!

У Ми…ка є ігра…ковий …амокат.
У …офії новий ...амокат.
Діду...ь не…е важкий мі…ок.
До зупинки під'їхав …кільний

Давайте разом прочитаємо ці речення. Запишіть у зошити.

Скласти речення (робота із деформованим реченням)

Лузі, червона, калина, у. (У лузі червона калина).

Читали, казку, діти, цікаву. (Діти читали цікаву казка.) Діти записують речення в зошит.

Логопед - Діти, зверніть увагу, «казку» чи «каску»? Якщо сумніваєшся, яку букву писати, що треба зробити? (Треба змінити слово, або підібрати спільнокореневі слова, щоб після сумнівного приголосного стояв голосний звук.)

Вивчити скоромовку

Семен сказав синам:
«Скосіть сіно».

Сини скосили сіно.
Старий Семен сказав синам:
«Спасибі».

- Про що розповідається у скоромовці?
- Які слова римуються?
- Повільно промовимо перший рядок скоромовки
- Повільно промовимо другий рядок скоромовки
- Повільно промовимо всю скоромовку
- Промовляємо скоромовку пошепки
- Промовляємо скоромовку в швидкому темпі
- Хто швидше промовить скоромовку?

ІІІ. Заключна частина

Підсумок заняття

Логопед Всі ви молодці, добре працювали на уроці. Вам вдалося виконати всі завдання.

Які звуки ми розрізняли? Чи цікаво було? Що сподобалося найбільше?

Логопед роздає всім дітям картинки-смайлики.

Список використаної літератури

1. Макарова С. Щоб ротик був слухняний. Логопедичний практикум. Тернопіль: підручники і посібники, 2007. – 160 с.
2. Момот Т.Л. Грамотійко: Логопедичний зошити №1, №2, №3 для розвитку усного і писемного мовлення. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. - 48с.
3. Салійчук О.П. Диференціація звуків [С] - [Ш] у складах і словах. – Науково-методичний журнал «Логопед», № 4(40), квітень 2014. – С.27 – 31.
4. Рожнів В.М. Вимовляйчик (звуки с, ш) зошит для логопедичних занять.
5. Блінова Г.Й., Пічугіна Т.В. Дидактичний матеріал для подолання вад письма у дітей. Київ: Благовіст, 2004.
6. Сєдих Н.О. Вчимося писати й говорити правильно. Харків: Основа, 2007.
7. Кондратенко Л.О. Весела грамота. Київ: Науково-практичний центр «Перспектива», 1995.
8. Сафонова Н.Є. Цікаво вчитися. Загадки. Київ: Тираж, 1996.
9. Наочний посібник "Автоматизація звука [с]" | Інтерактивні матеріали. Логопед (vseosvita.ua)
10. Наочний посібник "Автоматизація звука [з]" | Інтерактивні матеріали. Логопед (vseosvita.ua)

«Погоджено»
Керівник педагогічної практики
вчитель-логопед ІРЦ Наталія ЦЕРКОВНЮК

Практикантка вчителя-логопеда ІРЦ
студентка ЖДУ імені Івана Франка Олена КУЧЕР

Додаток 12

Приклад логопедичної корекційно-розвиткової програми

(Зміст корекційно-розвиткової програми може подаватися у тексті роботи або в додатках)

Зразок написання авторської логопедичної корекційно-розвиткової програми

Програма корекційно-розвиткової роботи передбачає системну роботу команди педагогічних працівників. При складанні програми були враховані результати наявних наукових досліджень щодо розвитку пам'яті в учнів початкової школи, а корекційний вплив мав будуватися з урахуванням психологічних особливостей дітей з ПМР.

Програма складається із логопедичних складових, в ході реалізації яких відбувається розвиток пам'яті та інших психічних процесів, які гармонічно пов'язані між собою. Ці програмні елементи використовуються педагогом регулярно під час кожного заняття. Програмою передбачено декілька завдань на кожному уроці, педагог використовує ті завдання, які вважає більш доречними. Логопед корегує в якій частині уроку відвести час на розвиток когнітивної сфери, з урахуванням ПМР.

Тривалість фрагментарного часу на розвиток пам'яті від 10 до 20 хв. на кожному занятті, враховуючи, що урок 40 хв. (для учнів 2 класів).

Частота занять – 2 рази на тиждень (під час практики 6 неділь – 12 занять) та 1 раз на тиждень (після практики 8 занять, за домовленістю з адміністрацією ІРЦ), загалом – 20 занять.

Вік учасників – 7–9 років

Реалізація корекційно-розвиткової програми логопеда розрахована на учнів 2 класу з ПМР.

Мета: покращення розвитку пам’яті, уваги та мислення;

- активізація розвитку пізнавальних процесів
- корекція психічних процесів та відновлення порушених психічних функцій в учнів;
- сприяння забезпеченню повноцінного розвитку емоційно-зрілої, упевненої в своїх силах, цілеспрямованої особистості;
- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови.
- Досягнення мети передбачає виконання таких завдань:
- покращення зорової та слухової пам’яті через розвиток вміння запам’ятовувати наочну та вербальну інформацію;
- розвиток зорово-просторового сприймання через активне формування зорово-пошукових навичок, вміння орієнтуватись в просторі, слідувати прикладу;
- підвищити рівень розвитку пам’яті, уяви, сприймання, мислення молодших школярів, у яких є ПМР;

- розвиток словесно-логічного мислення, через активізацію синтезу, аналізу і порівняння та збагачення поняттєвих запасів мислення за рахунок формування навичок розрізнення та поєднання речей за спільними і відмінними ознаками, вміння мислити цілими поняттями;
- розвивати довільність мови;
- розширювати словниковий запас слів;
- формувати позитивне ставлення до навчання.

Принципи реалізації програми:

- науковості, систематичної послідовності, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Форми роботи: індивідуальні, групові.

Методи логопедичної роботи:

- психодіагностика;
- корекційно-розвивальні ігри та вправи:
  а) ігри на розвиток зорової пам'яті;
  б) ігри на розвиток слухової пам'яті;
  в) ігри на розвиток рухової пам'яті;
- ейдетика ;
- мнемотехніки;
- кінезіологічні вправи;
- ігротерапія;
- арттератія.

Предмет корекційної розвиткової програми: когнітивна сфера, зокрема – пам'ять.

Критерії ефективності результатів програми

По закінченню роботи проводиться повторна діагностика, результати якої порівнюються з первинною діагностикою.

Процедура реалізації програми

Упродовж першого тижня практики відбулося знайомство з адміністрацією ІРЦ, логопедом, психологом, вчителями, дітьми та з батьками дітей. Потім була робота по обстеженню дітей з розвитку пам'яті, вивчався стан мовлення кожної дитини (знайомство з логопедичним обстеженням), знайомство з навчальною програмою і стандартом початкової загальної освіти та застосуванням вчителем-логопедом його методів, прийомів та технологій навчання. Створюючи програму розвитку пам'яті, враховувались спадкоємні зв'язки з програмою в даному класі.

Згідно календарно-тематичного планування української мови для 2 класу до підручника «Українська мова та читання» (автори М. Вашуленко, С. Дубовик,

О. Вашуленко) за Типовою освітньою програмою О. Савченко, була створена корекційно-розвиткова програма логопеда щодо розвитку пам’яті. Ця програма була використана під час проходження практики лютий – березень та в кінці року – травень місяці 2023 н.р. на базі Комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Вижницької міської ради та Вижницького ЗЗСО І–ІІІ ступенів ім. Ю. Федьковича, Банилівського ЗЗСО І-ІІІ ступенів імені Івана Діяконюка Вижницької районної ради (Чернівецька область, Вижницький район). Програму допомагали створювати вчителі початкових класів, де навчаються учні та логопед ІРЦ. Зміст програми див. в табл.1

Таблиця 2.1.

Зміст корекційно-розвиткової програми

№ заняття	Мета	Тривалість
Заняття 1, 2	Знайомство з учнями, встановлення довірливого контакту. Психодіагностика когнітивної сфери. (Визначення слухової, зорової, моторно-слухової пам’яті; запам’ятовування двозначних чисел).	40 хв.
Заняття 3	Розвиток фонематичного сприймання, логічного мислення, зорової, слухової пам’яті, уваги (впр. кінезіологічна «Гусак-курка-півень», «Спіймай звук», «Запам’ятай скоромовку, чистомовку); гра «Запам’ятай своє місце»); гра «Запам’ятай своє місце»» пальчикова вправа «Ішла коза»); гра «Зайчик-Зазнайчик» (використання казкотерапії)	40 хв.
Заняття 4	Розвиток мислення, зорової та короткочасної пам’яті (впр. «Що зображено на малюнку?», «Запам’ятай розповідь», «Фігури»); гра «Хто, що робив?»	40 хв.
Заняття 5	Розвиток словесно-логічного та асоціативного мислення, запам’ятовування та відтворення інформації (впр. «Зв'яжи пару», «Асоціації», «Валіза», логоритміка – «Пташиний двір»); гра «Завдання на картинках»	40 хв.
Заняття 6	Формування понятійного мислення, тренування зорової та слухової пам’яті (впр. «Назви предмети схожі на задану фігуру», «Імена» (мнемотехніку використати – записуємо початкову букву імені), «Запам’ятай малюнок», гра «Розвідник».	40 хв.
Заняття 7	Розвиток уяви, мислення та пам’яті (впр. «Уявні образи і емоції», «Нелогічні асоціації», «Що пропало?», кінезіологічна вправа «Кулак-ребро-долоня»); гра «Розвідник».	40 хв.

Заняття 8	Розвиток пам’яті за допомогою шифрування, розвиток мислення, (впр. «Шифрування за допомогою картинок», познайомити «Цифри і відповідні їм приголосні звуки» (н-д: 1-Т, звук містить 1 вертикальну паличку; 2-Н, містить 2 вертикальні палички; 3-Ш; містить 3 вертикальні і т.д., психогімнастика «сніжок»); гра «Пари слів».	40 хв.
Заняття 9	Розвиток навику зосередження, тактильної пам’яті. Формування навичок розрізнення та поєднання речей за спільними та відмінними ознаками. (впр. «Впізнай предмет на дотик», «Що нагадує за смаком?», «Смислове співвідношення», «Чарівний мішечок» (крупи); гра «Геометричні фігури».	40 хв.
Заняття 10	Активізація рухової пам’яті дітей, розвиток мислення (впр. «Слухай і виконуй», «Заборонений рух», «Чарівні перетворення» (використати казкотерапію); гра «Заборонений рух».	40 хв.
Заняття 11	Розвиток асоціативного мислення, уваги, пам’яті та моторики (впр. «Запам’ятай і змалюй», «Завдання на картинках», «Ключові слова», кінезіологічна вправа «Дерево»); гра «Запам’ятай скоромовку».	40 хв.
Заняття 12	Розвиток уяви, пам’яті та мислення. Формування навичок миттєвої або швидкої реакції у доборі слів. (впр. «Зоопарк», «Асоціації», «Миттєві навички», логоритміка «Смайлик»); гра «Хто в якому будинку живе?»	40 хв.
Заняття 13	Розвиток мислення, пам’яті, формування навичок узагальнення (впр. «Слова – переверти», «Згрупуй слова»; гра «Від слова до розповіді».	40 хв.
Заняття 14	Розвиток мислення, пам’яті, робота над збільшенням об’єму уваги (психогімнастика «Квітка», впр. «Зроби, як я (з паличками, з фігурами)», «Збери слово»; гра «Запам’ятай вірш».	40 хв.
Заняття 15	Розвиток пам’яті, творчого мислення, формування навичок поєднання речей за спільними та відмінними ознаками («Запам'ятай і відтвори», «Закінчи розповідь», «Супермаркет»); гра «Прислів’я».	40 хв.
Заняття 16	Розвиток зорової пам’яті, асоціативного мислення та моторики (впр. «Запам’ятай і відтвори», «Що підходить?», «Танець» (музикотерапія); гра «Запам’ятай малюнок».	40 хв.
Заняття 17	Розвиток швидкості мислення та образного мислення, уяви. (впр. «Блискавка», «Конкретизація абстрактного», кінезіологічна вправа «Свічка»); гра «Цифри».	40 хв.
Заняття 18	Розвиток слухової пам’яті та мислення. (психогімнастика «Усміхнись», впр. «Естафета слів», «Ідемо в магазин»,	40 хв.

	«Намалюй вірш» (прийом піктограми використати); гра «Слухай і виконуй».	
Заняття 19	Розвиток словесно-логічноі пам’яті та мислення (впр. «Поєднай слова», кінезіологічна вправа «Погляд вліво, вгору»); гра «Запам’ятай розповідь».	40 хв.
Заняття 20	Повторна діагностика когнітивної сфери. Підведення підсумків роботи	40 хв.

Додаток 13

Приклади мовних кліше для формулювання складових кваліфікаційної роботи та публікації

Кліше і звороти, рекомендовані для презентації результатів теоретичної частини дослідження

Останнім часом дослідження з..;
Згідно з даними..;
Як показують новітні дослідження в галузі..;
У контексті сучасної парадигми досліджень..;
Сучасна наука демонструє зростаючий інтерес до..;
При вивченні... значну увагу науковці приділяли..;
Подальший розвиток досліджень з..;
Як уже зазначалося..;
На наш погляд..;
Необхідно зазначити, що..;
Відомо (загальновідомо), що..;
З огляду на..;
Встановлено, що..;
Відправною точкою... у визначенні... було..;
Поділяючи точку зору... ми вважаємо..;
З іншого боку..;
Передусім..;
Аналіз вербального вираження... свідчить про..;
Звернення до концепції..;
Уявлення про..;
Когнітивний (комунікативний, антропоцентричний) підхід до вивчення..;
Як стверджує..;
У більшості праць..;
Специфіка... полягає в..;
Незважаючи на..;
Поштовхом для створення..;
При цьому... тощо.

Кліше і звороти, рекомендовані для презентації результатів практичної частини дослідження

У нашій роботі..;
Наступний приклад являє собою..;
Таким чином, виконаний аналіз доводить, що..;
Загалом проведене дослідження дає можливість стверджувати, що..;
У ході дослідження було проаналізовано..;
Результати роботи дають підстави вважати, що..;
У центрі нашої уваги..;
У процесі дослідження виникла необхідність..;
Нами встановлено..;

У результаті дослідження було виявлено..;
Як показало наше дослідження..;
Як свідчать результати аналізу..;
Аналіз мовного матеріалу показав..;
Застосування... методу (аналізу) дало змогу встановити..;
Механізм відтворення..;
Аналіз мовних засобів... показав..;
Керуючись принципом... тощо.

Кліше і звороти, рекомендовані для формулювання наукової публікації

Актуальність дослідження зумовлена…;
У сучасних умовах особливої значущості набуває проблема…;
Зростання інтересу до цієї проблеми пов’язане з…;
Питання … є недостатньо вивченим у сучасній науці;
Це зумовлює необхідність поглибленого аналізу…;
Метою дослідження є…;
Дослідження спрямоване на…;
У роботі здійснено спробу теоретично та емпірично обґрунтувати…;
Метою роботи виступає вивчення…;
Відповідно до мети визначено такі завдання:;
Для досягнення мети поставлено такі завдання:;
У межах дослідження передбачено:;
У центрі уваги перебуває…;
У дослідженні використано такі методи:;
Для вирішення поставлених завдань застосовано…;
Емпіричну базу дослідження становлять…;
Аналіз здійснювався за допомогою…;
Наукова новизна полягає у…
Уперше здійснено…;
Розширено уявлення про…;
Доведено доцільність…;
Уточнено та систематизовано…;
Практичне значення роботи полягає у…;
Результати можуть бути використані…;
Матеріали дослідження можуть слугувати основою для…;
Розроблені рекомендації можуть бути впроваджені…;
Таким чином, можна зробити висновок, що…;
Отримані результати дозволяють стверджувати…;
Узагальнюючи, слід зазначити…;
Проведене дослідження підтверджує…;
Виявлені закономірності свідчать про…;
Перспективи подальших досліджень пов’язані з…;
Подальше вивчення проблеми доцільно спрямувати на…;

Актуальним залишається дослідження…;
У майбутньому варто розглянути…

Додаток 14

Приклади наукових публікацій з теми кваліфікаційної роботи

(Увага! Вимоги до оформлення наукових статей у різних часописах, зокрема, закордонних, можуть відрізнятися від цього зразка. Потрібно це враховувати)

(Наукова стаття до збірки наукових праць)

(Увага! Вимоги до оформлення наукових статей у різних часописах, зокрема, закордонних, можуть відрізнятися від цього зразка. Потрібно це враховувати)

Приклад СТАТТІ

УДК: УДК 376.36:159.953

ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ

Кучер Олена Петрівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю А6 «Спеціальна освіта»
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м.Житомир, Україна
e-mail: olena.kucher2022@gmail.com
Науковий керівник:
Петренко Віктор Іванович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м.Житомир, Україна

Анотація. Метою статті є висвітлення особливостей логопедичної роботи з розвитку пам'яті у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. На сьогодні опубліковано чимало наукових праць присвячених змісту та особливостям роботи логопеда щодо корекції порушень мовленнєвого розвитку. Проте, низка дослідників зазначає, що цей напрям діяльності багато в чому залежить від системного розвитку психічних пізнавальних процесів дитини. Важливу роль відіграє такий процес як пам'ять. Дослідницею складено авторську корекційно-розвиткову програму, реалізацією якої вдалося довести зміни у динаміці розвитку пам'яті в ході проведення логопедичних занять з учнями 2-х класів початкової школи. Тобто, цілеспрямована корекційна робота логопеда та вчителів початкових класів вагомо сприяє розвитку пам'яті особистості школяра, а цим позитивно сприяє корекції його мовленнєвих порушень розвитку.

Ключові слова: логопедична робота, порушення мовленнєвого розвитку, пам'ять, корекція.

Abstract. The purpose of the article is to highlight the peculiarities of speech therapy work on memory development in children with speech development disorders. To date, many scientific papers have been published on the content and features of the

work of a speech therapist in the correction of speech development disorders. However, a number of researchers note that this area of activity largely depends on the systemic development of a child's mental cognitive processes. An important role is played by such a process as memory. The researcher has created her own correctional and developmental program, the implementation of which has proved changes in the dynamics of memory development during speech therapy sessions with 2nd grade primary school students. That is, the purposeful correctional work of a speech therapist and primary school teachers significantly contributes to the development of a student's memory, and this positively contributes to the correction of his or her speech developmental disorders.

Keywords: speech therapy work, speech development disorders, memory, correction

Вступ.

Логопедична робота в системі освіти України організована з метою надання цільової педагогічної допомоги дітям з порушеннями мовленнєвого розвитку (ПМР). Як соціальний і педагогічний напрям ця діяльність пов’язана з науковою галуззю «логопедія» і має історію свого становлення та розвитку. Шлях функціонування логопедичної допомоги детально аналізується у працях українських науковців (Т. Берник [1], В. Гладуш [2; 9], О. Потапенко [4], М. Шеремет [9].

Порушення мовленнєвого розвитку досить поширене явище в людському суспільстві, яке стоїть на заваді нормального спілкування. Тобто, «…спілкування відіграє важливу роль у формуванні і розвитку особистості людини, тому що є важливою стороною його життєдіяльності [7, с. 97]. Мовлення один із важливих засобів спілкування людського середовища. Але, треба враховувати, що мовлення – складна психічна функція, його нормальний розвиток можливий лише за умови збереження усіх інших вищих психічних функцій: мислення, пам‘яті, сприймання, рухової сфери дитини. А. Валлон, О. Лурія зазначають у своїх дослідженнях, що мовлення має принципове значення для розвитку психічної діяльності дитини в цілому, виступаючи в ролі стрижня в розвитку мислення і як його матеріальний носій. Пам'ять – найважливіша характеристика всіх психічних процесів, вона забезпечує єдність і цілісність людської особистості.

Пам'ять є одним із важливих процесів пізнавальної діяльності учня початкової школи. Вчитель початкових класів, готуючись до заняття, в меті уроку зазначає – розвиток пам'яті учнів, бо це є однією із умов успішного засвоєння навчального матеріалу, розвитку його мислення.

Стан наукової розробки проблеми.

Дослідження українських науковців (С. Конопляста [3], Т. Пушкарьова [5], В. Тарасун [6], В. Тищенко, Є. Линдіна [8], М. Шеремет, Г. Станецька [10] та ін.), підтверджують, що особливості запам'ятовування, збереження і відтворення словесної інформації значною мірою залежать від порушення мовленнєвого розвитку. Тому, проблема логопедичної роботи з розвитку пам'яті в учнів

початкової школи з порушенням мовленнєвого розвитку залишається досить актуальною на сьогодні і логопедам разом з вчителями початкових класів потрібно ще багато працювати над вирішенням цього питання. Через це, вважаємо, що дослідження логопедичної допомоги щодо покращення пам’яті молодших школярів з порушенням мовленнєвого розвитку є досить актуальним питанням, яке потрібно поглиблювати.

Виклад основного матеріалу.

Важливим завданням логопеда, вчителя початкових класів у розвитку пам'яті учня є навчити учнів використовувати певні мнемонічні прийоми (передбачають, по-перше, утворення штучних асоціацій, тобто заміну абстрактних об'єктів і фактів за допомогою понять та уявлень, які мають візуальне, аудіальне чи кінестетичне уявлення; по-друге, об'єднання об'єктів з уже наявною інформацією в пам'яті різних типів з метою спрощення запам'ятовування), складати план, поділ тексту на частини за змістом, придумувати заголовки до кожної частини тощо. Це спричиняє тому, що пам'ять учнів стає свідомо регульованою і опосередкованою.

Треба взяти до уваги, що у дітей із ПМР відзначається недостатня стійкість уваги, обмежені можливості її розподілу. При відносно збереженій смисловій, логічній пам'яті у таких дітей помітно знижена вербальна пам'ять, страждає продуктивність запам'ятовування в порівнянні з нормальним мовленнєвим розвитком. Діти часто забувають складні (триступінчаті) інструкції, опускають деякі їхні елементи, змінюють послідовність запропонованих завдань. Часто роблять помилки дублювання при описі предметів, картинок. У багатьох дітей відзначається низька активність пам'яті. Дитина починає говорити пізніше ровесників, відзначається зменшений запас слів, аграмматізми, дефекти вимови і фонемоутворення.

Осмислене запам'ятовування у дітей з ПМР починає розвиватися та удосконалюватися, як у зв'язку з подальшим розвитком мови, так і в міру накопичення життєвого досвіду, у зв'язку з чим особливості пам'яті та закономірності її розвитку не можуть проходити без урахування своєрідності мовленнєвого розвитку.

Мисленнєва активність дітей з ПМР у процесі відтворення має певні особливості. Для дітей з нормальним розвитком характерне свідоме прагнення застосовувати ті самі логічні операції, що й під час запам'ятовування. Наприклад, використовувати родові поняття, вдаватися до порівняння. У більшості дітей з ПМР такого не спостерігається.

Отже, у процесі аналізу джерел з даної проблеми було з’ясовано, що якість і об’єм зорової пам’яті молодших школярів з порушенням мовленнєвого розвитку різної етіології перебуває в нормі, за винятком дітей з дизартрією, яким притаманні порушення просторового орієнтування, що в свою чергу призводить до порушення запам’ятовування геометричних фігур. Порушення мовленнєвого розвитку впливає на всі психічні процеси, зокрема, увагу, що призводить до порушення фонематичного сприймання, і, внаслідок цього, у дітей спостерігається порушення вербальної пам’яті. Дітям притаманні труднощі

відтворення словесного матеріалу, сплутування порядку почутого і перекручування раніше збереженого з почутим. ПМР призводить до недорозвитку процесу пам’яті, що негативно впливає на розвиток особистості та на процес навчальної діяльності.

З метою перевірки цих тез проведено емпіричне дослідження розвитку паяті у дітей з ПМР. Для цього складено цільову корекційно-розвиткову програму. Програма складається із логопедичних складових, в ході реалізації яких відбувається розвиток пам'яті та інших психічних процесів, які гармонічно пов'язані між собою. Ці програмні елементи використовуються педагогом регулярно під час кожного заняття. Програмою передбачено декілька завдань на кожному уроці, педагог використовує ті завдання, які вважає більш доречними. Логопед корегує в якій частині уроку відвести час на розвиток когнітивної сфери, з урахуванням ПМР.

Тривалість фрагментарного часу на розвиток пам'яті від 10 до 20 хв. на кожному занятті, враховуючи, що урок 40 хв. (для учнів 2 класів).

Частота занять – 2 рази на тиждень (під час практики 6 неділь – 12 занять) та 1 раз на тиждень (після практики 8 занять, за домовленістю з адміністрацією ІРЦ), загалом – 20 занять.

Вік учасників – 7–9 років

Реалізація корекційно-розвиткової програми логопеда розрахована на учнів 2 класу з ПМР.

Мета програми:

- покращення розвитку пам’яті та інших психічних процесів;
- активізація розвитку пізнавальних процесів
- корекція психічних процесів та відновлення порушених психічних функцій в учнів;
- сприяння забезпеченню повноцінного розвитку емоційно-зрілої, упевненої в своїх силах, цілеспрямованої особистості;
- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови.

Методологія дослідження.

В ході реалізації корекційно-розвиткової програми педагогічні працівники керувалися такими принципами педагогічного впливу:

- науковості, систематичної послідовності, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- взаємозв’язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Методи логопедичної роботи: корекційно-розвивальні ігри та вправи: а) ігри на розвиток зорової пам'яті; б) ігри на розвиток слухової пам'яті; в) ігри на

розвиток рухової пам'яті; ейдетика; мнемотехніки; кінезіологічні вправи; ігротерапія; арт-тератія.

З метою забезпечення об'єктивних результатів на констатувальному та контрольному етапах використовувалися методики психодіагностики:

- методика визначення слухової, зорової, моторно-слухової пам'яті;
- методика визначення запам'ятовування двозначних чисел;
- методика визначення запам'ятовування слів та геометричних фігур.

Результати дослідження.

Запровадження задуму авторської корекційно-розвиткової програми здійснювався в часи відвідування учнями з ПМР логопеда ІРЦ. Зазначимо, що всі заняття носили логопедичне спрямування, але додаткова увага концентрувалася на розвиток провідних психічних пізнавальних процесів, які визначально впливають на ефективність корекції порушень мовленнєвого розвитку: уяви, уваги, мислення та пам'яті.

У змісті корекційно-розвиткової програми перелік ігор та вправ, які здійснюють корекцію ПМР та покращують зорову, слухову, рухливу пам'ять та інші психічні процеси, зокрема, сприймання, увагу, мислення. У процесі реалізації програми набуло великого значення використання мнемотехнік, ейдетики, кінезіологічних вправ, інноваційних технологій (арт-терапевтичні технології; сучасні технології логопедичного й пальцевого масажу; сучасні технології сенсорного виховання; тілеснозорієнтовані техніки: «Су-Джок» – терапія, кріотерапія; інформаційні технології).

Динаміку розвитку пам'яті в учнів 2-х класів з ПМР можна спостерігати на Рис. 1, 2, 3.

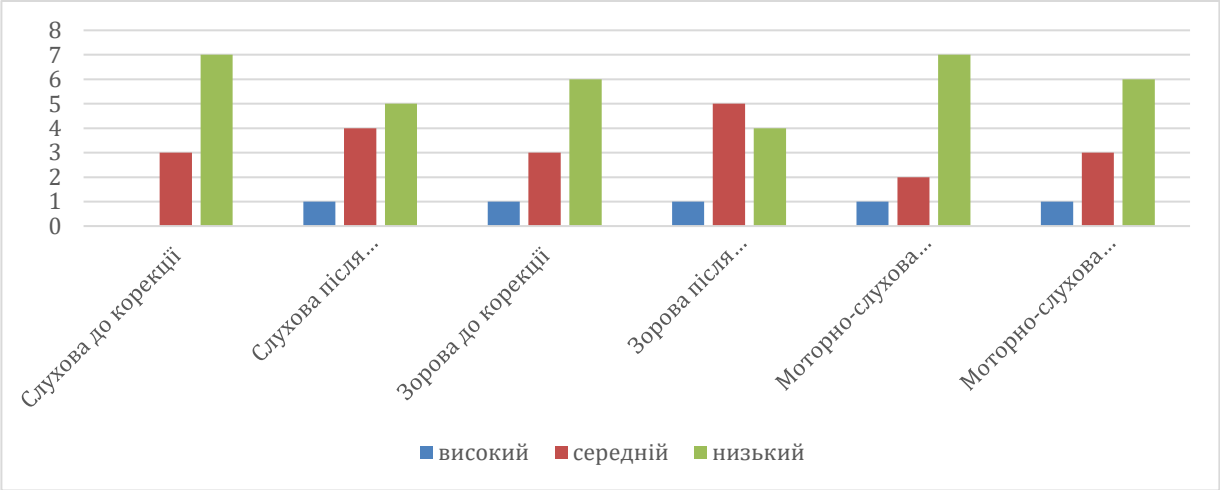

Рис.1. Результати діагностики рівнів слухової, зорової, моторно-слухової пам'яті дітей на констатувальному та контрольному етапах емпіричного дослідження

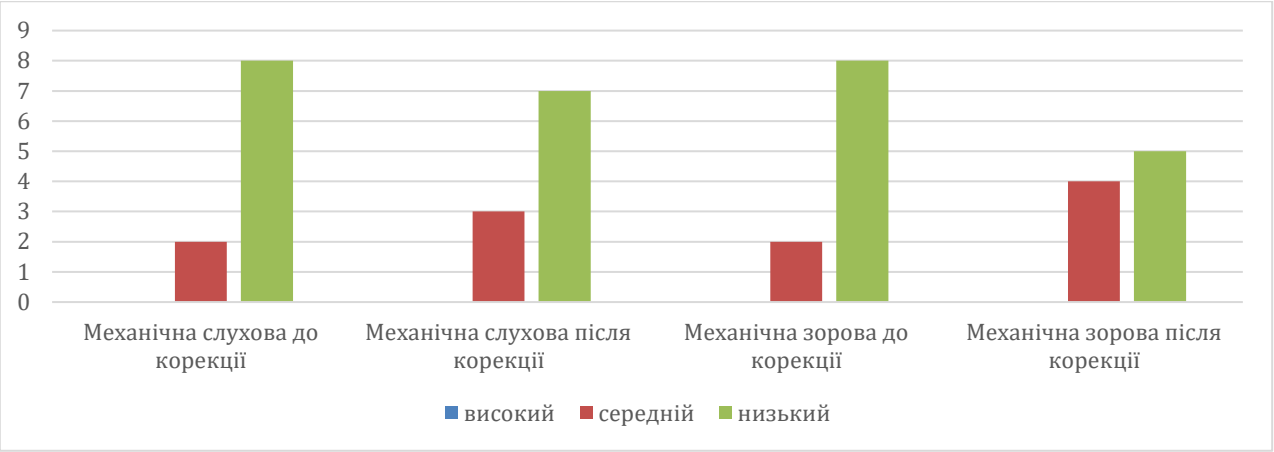

Рис.2. Результати діагностики рівнів механічної слухової та механічної зорової пам’яті дітей на констатувальному та контрольному етапах емпіричного дослідження

Рис. 3 Результати діагностики об’єму короткочасової зорової пам’яті дітей на констатувальному та контрольному етапах емпіричного дослідження

Дискусія

Порівнюючи та аналізуючи результати діагностики, можна зрозуміти, що після запровадженої нами корекційно-розвиткової роботи цифри дещо змінилися. Тобто очевидна позитивна динаміка показників рівня пам'яті дітей з ПМР. Що стосується високого рівня розвитку пам'яті, то тут результат мінімальний, лише один учень досягнув такого рівня в розвитку слухової пам’яті. Це підтверджує тезу, що пам'ять є складним психічним процесом людини, який є важливою складовою всієї пізнавальної сфери особистості і багато в чому залежить від рівня розвитку інших психічних процесів, зокрема мовлення. Як уже зазначалося, діти з ПМР мають низку особливостей у розвитку. Тобто у них відзначається недостатня стійкість уваги, обмежені можливості її розподілу. При відносно збереженій смисловій, логічній пам'яті у таких дітей помітно знижена вербальна пам'ять, страждає продуктивність запам'ятовування в порівнянні з нормальним мовленнєвим розвитком. Такі учні, як правило, не можуть з першого разу запам'ятати вимоги вчителя, опускають деякі їхні елементи, можуть змінювати послідовність запропонованих завдань. Також, спостерігаються випадки коли діти з ПМР часто роблять помилки дублювання в описі предметів, картинок. У багатьох дітей відзначається низька активність

пам'яті. Дитина починає говорити пізніше ровесників, відзначається зменшений запас слів, аграмматизми, дефекти вимови і фонемоутворення. Тому, досягти значних результатів, тобто високого рівня, упродовж 1-2 місяців додаткових занять надзвичайно складно. Та все ж, якщо брати до уваги зростання показника середнього рівня також на 10%, відповідно зменшення низького рівня відбулося на 20%, то в цілому спостерігається динаміка покращення рівня слухової пам’яті на 20%.

Порівняння показників рівня розвитку зорової пам’яті показує, що теж зміни до кращого відбулися. Високий рівень залишився незмінним, проте середній – покращився у 20% дітей. Рівень моторно-слухової пам'яті змінився всього в однієї дитини. Загалом, відзначимо, що поліпшилися показники середнього рівня слухової, зорової та моторно-слухової пам'яті.

Декілька меншими змінами стали показники діагностичної роботи за методикою 2 (Визначення запам’ятовування двозначних чисел). Тут показники змінилися середнього рівня механічної слухової пам’яті лише на 10%, та механічної зорової на 20%. Запам’ятовування числової інформації виявилося для таких дітей складнішим процесом. Це говорить про те, що для такої категорії дітей потрібно більше дидактичних заходів (ігор, вправ тощо) на запам'ятовування саме чисел. Можливо це пов'язано з проблемою обтяжного проговорення учнями складних чисел. Порівняння результатів за методикою 3 (Запам'ятай малюнки) переконливо свідчать, що в даному напрямку справи складаються краще. Запам'ятовувати малюнки дітям вдається набагато простіше. Тут результативність склала аж 30%.

Висновок.

Отже, запровадженна авторська корекційно-розвиткова програма з поліпшення рівня пам'яті у дітей з ПМР має позитивну динаміку до покращення. Розширення та поглиблення навчально-виховних заходів спрямованих на розвиток пізнавальних психічних процесів у подальшому зможе вагомо вплинути на успішність учнів з ПМР. Логопедична робота з розвитку пам'яті та її тренування має велике значення не тільки для засвоєння навчальної програми, а й для уміння застосовувати ці знання в розв'язанні як стандартних, так і нестандартних завдань. У процесі шкільного навчання пам’ять дітей продовжує розвиватися, головною рисою її стає спрямованість на оволодіння знаннями основ наук. Вчителі початкових класів у взаємодії з логопедом, психологом реально спроможні проводити подібну корекційно-розвиткову роботу, щоб допомогти дітям з ПМР.

Список використаної літератури:

1. Берник Т.Л. Розвиток диференційованих форм логопедичної допомоги дітям з вадами мовлення в Україні (1945 – 2000) Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.03 / Ін-т спец. педагогіки АПН України. Київ, 2006. 24 с.
2. Гладуш В.А. Розвиток теорії логопедії в Україні: історичний аспект. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал*. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. №3, с. 442-450

3. Конопляста С.Ю. Психолого-педагогічна діагностика відхилень в розвитку. Проблеми та перспективи: *Зб. наукових праць з проблем дефектології*. Луганськ, 2003. С. 131-136
4. Потапенко О. М. Становлення та розвиток теорії і практики підготовки логопедичних кадрів в україні у другій половині ХХ століття. *Логопедія,* 2012. № 2. С. 72-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/logoped_2012_2_19
5. Пушкарьова Т. Діагностування та розвиток пізнавальних процесів молодшого школяра за умови психологічного супроводу експериментальної програми «Росток». Рідна школа. 2008. № 3–4. С. 55–57.)
6. Тарасун В.В. Когнітивна діяльність логопеда: стадії обробки інформації, форми представлення і прийняття рішення. *Наук. вісник Миколаївського ДУ ім. О. Сухомлинського*: зб. наук. праць. Миколаїв, 2016. Вип.1.46 (107). с. 89-95
7. Тимошко Г.М. Гладуш В.А. Розвиток комунікативної компетентності педагогів в умовах інклюзивного освітнього середовища : монографія. Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2023. 192 с.
8. Тищенко В.В., Линдіна Є.Ю. Загальна характеристика системи корекційної роботи з удосконалення шляхів подолання первинного недорозвитку мовлення, розробленої Є.Ф. Соботович. Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник. Київ: «Книга-плюс», 2019. С. 221-231
9. Шеремет М.К., Гладуш В.А. Життєвий шлях та науково-методична діяльність Ірини Йосипівни Дьоміної. *Логопедія,* 2018. №13. С. 77-87
10. Шеремет М.К., Станецька Г.М. Методика діагностики дизартрії при екстрапірамідних розладах у дорослих. *Науковий часопис НПУімені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія* : зб. наук. пр. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова.2018. Випуск 36. С. 34-39.

Приклад ТЕЗ конференції

XXXII Міжнародна науково-практична конференція «Science, modern trends and society», 14-16 серпня 2026 р., Більбао, Іспанія

Секція: Педагогіка

Щербина Дар'я Петрівна
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю А6 «Спеціальна освіта»

Науковий керівник:
Петренко Віктор Іванович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м.Житомир, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОТЕРАПІЇ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ

У сучасній дошкільній освіті особлива увага приділяється формуванню мовленнєвих навичок у дітей, оскільки вони є ключовим компонентом розвитку особистості та ефективної соціальної взаємодії. Корекційна робота з дітьми, які мають порушення мовленнєвого розвитку, потребує використання сучасних методів, які поєднують навчання та гру. Ігротерапія, як провідна форма діяльності дошкільників, створює сприятливе середовище для розвитку мовлення, підтримки емоційного стану та формування соціальних навичок, що робить її важливим інструментом у логопедичній практиці.

Різниця між звичайною грою і терапевтичною полягає в тому, що терапевтична гра направляється в сторону удосконалення саме тих якостей дитини, з якими є труднощі. Наприклад, непосидюча дитина повинна спробувати себе в якості спокійного керівника, а схильні до аутизму діти можуть спробувати себе інженером, де потрібно багато спілкування. Терапевтична гра надає безпечну дистанцію між проблемою і її рішенням. Дитина побічно вирішує свої проблеми сама, не насильно, а природно і м'яко [3].

Сучасна логопедична практика в роботі з дітьми дошкільного віку, які мають порушення мовленнєвого розвитку (ПМР), все більше орієнтується на інтеграцію корекційних ігрових технологій у навчально-виховний процес. Ігротерапія забезпечує комплексний вплив на: фонематичні процеси; артикуляційну моторику; мовленнєве дихання; словниковий запас; граматичну будову мовлення; комунікативні навички; емоційну регуляцію та соціальну взаємодію [2, с. 45-50].

Ефективність застосування ігротерапії визначається не лише психологічною привабливістю ігрової діяльності для дітей, але й дотриманням певних педагогічних умов, які забезпечують системність, послідовність та індивідуалізацію логопедичного процесу.

Для підвищення ефективності ігротерапії дотримуються таких педагогічних умов:

Індивідуалізація завдань. Логопед має оцінювати рівень сформованості мовлення кожної дитини та адаптувати складність вправ відповідно до її можливостей. У практиці застосовуються картки мовленнєвого розвитку, спостереження за поведінкою та мовною активністю, а також результати експертного аналізу для корекції завдань [1, с. 59-60]. Індивідуалізація забезпечує розвиток фонематичного слуху, артикуляційної моторики та мовленнєвого дихання в оптимальному темпі, з урахуванням вікових особливостей і психоемоційного стану дитини.

Структурованість занять. Заняття доцільно поділяти на блоки: мотиваційний, основний та рефлексивний. Мотиваційна частина спрямована на створення позитивного емоційного стану, подолання страху мовленнєвої помилки та підвищення готовності дитини до активної участі. Основна частина охоплює безпосередньо корекційно-розвиткову діяльність через сюжетно-

рольові, дидактичні та рухливі ігри, у ході яких відбувається формування та вдосконалення мовленнєвих умінь. Рефлексивна частина передбачає підсумування результатів, обговорення досягнень і надання короткої зворотної інформації дітям у доступній формі. Така структура сприяє психологічному комфорту учасників та підтримує послідовність розвитку мовлення [7].

Використання різноманітних ігрових матеріалів. Для результативної ігротерапії необхідне наявність дидактичних матеріалів, ігрових реквізитів, технічних та творчих засобів. Таке середовище стимулює активну участь дітей, підтримує їхню зацікавленість, сприяє повторенню та закріпленню навичок, а також формує позитивну мотивацію до мовленнєвої діяльності [5, с. 112-115].

Чергування типів ігор. Важливим аспектом є варіативність ігор, чергування сюжетно-рольових, дидактичних та рухливих ігор, а також включення елементів сюрпризу й залучення дітей до прийняття рішень, що сприяє розвитку довільної уваги та самостійності.

Мотиваційне залучення. Для стимулювання зацікавленості та підтримки емоційної включеності в гру логопеди використовують кілька стратегій.

По-перше, важливим компонентом організації логопедичної гри є використання елементів сюрпризу. Вони можуть реалізовуватися через несподівані ігрові завдання, появу нових персонажів, використання незвичного реквізиту або зміну сюжету безпосередньо під час заняття. Такий прийом підвищує емоційний тонус дітей, створює позитивну психологічну атмосферу та активізує інтерес до діяльності. Емоційне підкріплення сприяє кращому засвоєнню мовленнєвого матеріалу й підтримує стійку увагу впродовж заняття [6, с. 85–87].

По-друге, доцільним є застосування варіативності сюжетів. Логопед може пропонувати кілька альтернативних сценаріїв у межах однієї ігрової теми, що дає змогу дітям самостійно обирати напрям розвитку подій, імпровізувати та проявляти ініціативу. Такий підхід сприяє розвитку креативності, мовленнєвої активності, а також формуванню навичок планування власних дій і конструктивної взаємодії з однолітками. Варіативність змісту гри забезпечує індивідуалізацію навчального процесу та врахування особливостей кожної дитини [1, с. 61–63].

По-третє, ефективним є залучення дітей до прийняття рішень у процесі гри. Це передбачає можливість вибору ролі, способу виконання завдання чи варіанта дії. Активна позиція дитини в освітньому процесі формує почуття відповідальності, підвищує внутрішню мотивацію та стимулює самостійне мовленнєве висловлювання. Участь у прийнятті рішень також сприяє розвитку комунікативної компетентності та впевненості у власних можливостях [2, с. 46].

Систематичність та регулярність. Вони визначаються тривалістю 20-30 хвилин, частотою 2-3 рази на тиждень та чергуванням різних типів ігор, що запобігає перевтомі та підтримує інтерес.

Мультидисциплінарний підхід. Важливою є взаємодія логопеда, практичного психолога та вихователів, адже вона забезпечує безперервність корекційного впливу. Якщо логопед формує певну мовленнєву навичку під час

заняття, то вихователь допомагає перенести її у повсякденне спілкування, а психолог сприяє зниженню емоційних бар'єрів, що можуть перешкоджати мовленнєвій активності.

Систематичний моніторинг прогресу. Регулярний моніторинг прогресу здійснюється через картки спостереження та командну роботу фахівців: логопеда, практичного психолога та вихователів. Командні наради раз на два тижні дозволяють корегувати індивідуальні плани, адаптувати завдання та оцінювати динаміку розвитку [4, с. 110-115].

Педагогічна компетентність логопеда. Фахівець повинен поєднувати ігрову діяльність із традиційними методами корекції: постановкою та автоматизацією звуків, розвитком лексико-граматичних навичок та зв'язного мовлення [4, с. 128]. Професійна майстерність проявляється у правильному доборі вправ, оцінці ефективності їх виконання та своєчасній корекції завдань відповідно до потреб дітей.

Отже, педагогічні умови застосування ігротерапії у логопедичній роботі забезпечують комплексний вплив на розвиток мовлення та психолого-педагогічний розвиток дітей дошкільного віку. Головними складовими ефективної логопедичної практики є системність і послідовність занять, інтеграція ігротерапії з традиційними методами, індивідуалізація завдань, створення позитивного емоційного середовища, використання сюжетно-рольових та дидактичних ігор, організація матеріально-технічної бази та мультидисциплінарна підтримка.

Реалізація цих умов забезпечує підвищення ефективності корекційної роботи, стимулює мовленнєву активність дітей, розвиває їхні когнітивні, соціальні та емоційні компетенції, а також створює сприятливі умови для їхньої успішної соціалізації та подальшого навчання. Отримані результати можуть бути використані як модель для впровадження терапевтично-розвиткової програми ігротерапії у практику дошкільних закладів, а також як методичний орієнтир для логопедів.

Література:

1. Андрієнко Н. Формування навичок звуковимови у дошкільників засобами сюжетно-рольової гри. *Початкова освіта: теория і практика*. 2021. С. 59–66.
2. Бондаренко О. В. Ігротерапія як ефективний засіб корекції мовлення дошкільників. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2020. № 37. С. 45–50. URL: https://enpuir.npu.edu.ua (дата звернення: 13.02.2026).
3. Гладуш В.А., Комінко А.В. Інтеграційна модель розвитку пізнавальних процесів дітей з ООП засобами LEGO / «Наукові перспективи» Серія «Педагогіка». No 6 (12) 2021 DOI: https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-6(12)
4. Думич О. В. Інноваційні методики логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2022. 128 с.

5. Кузьменко Т. М. Педагогічний потенціал ігротерапії у логопедичній роботі. Педагогічні науки. 2019. № 3. С. 112–118. URL: https://journals.indexcopernicus.com (дата звернення: 12.02.2026).
14. Мартиненко С. М. Психологія ігротерапії в роботі з дітьми. Київ : Генеза, 2019. 224 с.
15. Методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів у дітей раннього та дошкільного віку. *Міністерство освіти і науки України.* 2019. URL: https://numo.mon.gov.ua/storage/app/media/Docs/Pages/metodichni-rekomendaciyi-shchodo-viznachennya-osvitnih-trudnoshchiv.pdf (дата звернення: 11.02.2026).

Додаток 15

Приклад довідки на унікальність тексту кваліфікаційної роботи

АКТ

перевірки на унікальність тексту кваліфікаційної роботи

Прізвище ім'я по батькові здобувача вищої освіти	Кучер Олена Петрівна
Тема кваліфікаційної (дипломної) роботи	«Логопедична робота з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку»
Назва програмно-технічних засобів, що були використані для перевірки	Інтернет-ресурси https://www.strikeplagiarism.com/uk/ https://www.plag.com.ua/
Рівень оригінальності академічного твору за результатами перевірки програмно-технічними засобами (LOC)	81%
Рівень оригінальності академічного твору, визначений науковим керівником ((LOS)	89%
Додаткова інформація	В академічному творі були використанні автором власні наукові результати, які були оприлюднені раніше, про що зазначено у кваліфікаційній роботі.
Дата перевірки	17.11.2025

Перевірку здійснив:

Доцент кафедри психології, логопедії
та інклюзивної освіти
Житомирського державного
університету імені Івана Франка,
кандидат педагогічних наук, доцент _____ Віктор ПЕТРЕНКО
(підпис)

Додаток 16

Приклад відгуку наукового керівника

ВІДГУК
на кваліфікаційну роботу здобувачки вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності А6 Спеціальна освіта
спеціалізації А6.01 Логопедія
освітньої програми Спеціальна освіта. Логопедія
25Мд-СпОЛ групи денної форми навчання
соціально-психологічного факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка
КУЧЕР ОЛЕНИ ПЕТРІВНИ
на тему: «Логопедична робота з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку»

Подана кваліфікаційна робота присвячена одній із актуальних проблем вітчизняної психолого-педагогічної науки – проблемі надання молодшим школярам із мовленнєвими порушеннями логопедичної допомоги з розвитку пам'яті як необхідної умови їх навчання й соціальної адаптації.

Як показав категоріальний апарат наукової роботи, всі її основні компоненти – об'єкт, предмет дослідження – чітко сформульовано та методологічно обґрунтовано, окреслено мету й низку взаємопов'язаних дослідницьких завдань, визначено комплекс адекватно дібраних теоретичних, емпіричних і статистичних методів дослідження.

Зазначена магістерська робота відрізняється логічним і послідовним викладенням матеріалу.

Так, у першому розділі висвітлено теоретичні основи організації та проведення логопедичної роботи у початковій школі. Проте, на наш погляд, особливої уваги заслуговує другий розділ, у якому представлена практика логопедичної роботи з розвитку мнемічної складової молодших школярів із ПМР. Не менш цікавим, із практичної точки зору, є і третій розділ, у якому доведено ефективність розробленої та апробованої здобувачкою вищої освіти корекційно-розвивальної програми з підвищення показників і рівнів пам'яті дітей молодшого шкільного віку з патологією мовлення, надано методичні рекомендації шкільним логопедам щодо розвитку даного пізнавального процесу в учнів початкової ланки шкільної освіти з мовленнєвими вадами.

Робота Кучер О.П. відрізняється науковою новизною та практичною значущістю. Так, студенткою поглиблено теоретичний доробок щодо логопедичної роботи з розвитку пам'яті молодших школярів із порушеннями мовлення, зокрема, узагальнено очікування педагогічних працівників у цьому напрямі роботи. Підібраний валідний психодіагностичний інструментарій для визначення показників вищевказаного утворення, ефективні техніки розвивальної роботи з підвищення його рівня, сформульовані методичні

рекомендації щодо розвитку пам’яті в учнів із ПМР можуть бути використані широким колом фахівців (вчителями початкових класів, логопедами, дефектологами, психологами), батьками.

Висвітлення наукового матеріалу проведеного студенткою дослідження відповідає вимогам до оформлення кваліфікаційної роботи згідно з «Положенням про кваліфікаційну (дипломну) роботу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка». Виклад змістових положень кваліфікаційної роботи є логічним, лаконічним, аргументованим, стилістично обґрунтованим.

Основні результати наукової розвідки з достатньою повнотою висвітлено в публікації, що представлена у збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції за кордоном.

Під час написання кваліфікаційної роботи Олена Петрівна продемонструвала схильність до наукових пошуків, творчий підхід, самостійність при проведенні дослідження, відповідальність, працьовитість, наполегливість і старанність.

З огляду на вищевикладене, вважаю, що дане дослідження є завершеним, а презентовані його автором результати заслуговують на оцінку «відмінно». Відтак, кваліфікаційна робота Кучер О.П. може бути допущена до захисту на засіданні Екзаменаційної комісії.

Доцент кафедри психології, логопедії
та інклюзивної освіти
Житомирського державного
університету імені Івана Франка,
кандидат педагогічних наук, доцент _____ Віктор ПЕТРЕНКО
(підпис)

Додаток 17

Приклад рецензії на магістерську роботу

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу здобувачки вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності А6 Спеціальна освіта
спеціалізації А6.01 Логопедія
освітньої програми Спеціальна освіта. Логопедія
26Мд-СпОЛ групи денної форми навчання
соціально-психологічного факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка
КУЧЕР ОЛЕНИ ПЕТРІВНИ
на тему: «Логопедична робота з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку»

Актуальність теми кваліфікаційної роботи зумовлена потребою розвитку пам'яті дітей молодшого шкільного віку, яка виступає важливою умовою їх успішного навчання в освітньому закладі. Особливу увагу в цьому напрямку слід приділяти молодшим школярам із мовленнєвими порушеннями, які негативно позначаються на запам'ятовуванні, збереженні та відтворенні дітьми цієї категорії словесної інформації. Це вимагає від ряду фахівців, передусім учителів-логопедів, цілеспрямованої й систематичної роботи з розвитку мнемічної складової учнів початкових класів із вадами мовлення та впровадження в освітній процес спеціальних підходів до їх навчання, що сприятимуть підвищенню рівня даного пізнавального процесу у дітей молодшого шкільного віку з ПМ.

Магістерська робота містить усі необхідні структурні елементи: вступ, 3 розділи, висновки до кожного з них, загальні висновки, список використаних джерел та літератури (81 позиція), 9 додатків.

Здобувачкою вищої освіти вдало структуровано матеріал та логічно представлено його в роботі.

Так, у вступі висвітлено актуальність дослідження, визначено його об'єкт, предмет, мету, завдання, методи, окреслено теоретичне й практичне значення наукової розвідки.

Перший розділ *«Теоретичні основи організації та проведення логопедичної роботи у початковій школі»* присвячений розкриттю сутності та генезису логопедичної роботи в системі освіти України, аналізу видового розмаїття мовленнєвих порушень, їх класифікації та загальній характеристиці, визначенню особливостей розвитку пам'яті у дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку.

Другий розділ *«Практика логопедичної роботи з розвитку пам'яті в учнів початкової школи з ПМР»* містить опис підходів до організації та проведення

емпіричного дослідження, відображає результати діагностики пам’яті школярів на його констатувальному етапі.

У третьому розділі *«Емпіричне дослідження результатів логопедичної роботи з розвитку пам’яті в учнів початкової школи з ПМР»* наведено результати контрольного етапу емпіричного дослідження, сформульовано методичні рекомендації шкільним логопедам щодо розвитку пам’яті в учнів початкових класів із вадами мовлення.

Вважаємо, що розроблені дослідницею корекційно-розвивальна програма, науково-методичні рекомендації з цілеспрямованого, систематичного й послідовного розвитку пам’яті молодших школярів із логопатологією можуть бути використані в практичній роботі вчителями початкової ланки шкільної освіти, логопедами, дефектологами, психологами та батьками.

Кваліфікаційна робота Кучер О.П. виконана на високому рівні. Заслуговує на відзначення ретельність у підборі валідного психодіагностичного інструментарію, який дозволяє комплексно розкрити особливості розвитку провідних проявів пам’яті досліджуваної категорії дітей. Крім того, сильною стороною роботи є достатньо широкий список використаної літератури та джерел, переважна більшість із яких є результатом теоретико-прикладних досліджень останніх років. Утім, при розгляді бібліографії виникають певні зауваження, які стосуються некоректності оформлення її окремих позицій, що не відповідає стандарту оформлення бібліографічних посилань в Україні ДСТУ 8302:2015 й вимагає відповідного доопрацювання.

Незважаючи на вищезазначене, вказаний недолік загалом не знижує якість проведеного дослідження. Вважаємо, що кваліфікаційна робота Кучер Олени Петрівни *«Логопедична робота з розвитку пам’яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку»* є актуальною, ґрунтовною, самостійною науковою працею, що відповідає вимогам до наукових робіт такого рівня, яка може бути допущена до захисту, а її авторка заслуговує на високу позитивну оцінку та присудження ступеня магістра зі спеціальності А6 Спеціальна освіта.

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка,
_____ Тетяна ІВАНЕНКО

(підпис)

Додаток 18

Рекомендації до створення презентації кваліфікаційної роботи на захист

Створення презентації – справа особлива, що залежить від рис характеру доповідача та аудиторії, перед якою планується робити доповідь. При її створенні необхідно враховувати низку рекомендацій.

Рекомендації **до змісту презентації** кваліфікаційної роботи:

- ✓ презентація має бути логічно структурованою та відповідати змісту роботи;
- ✓ презентація не повинна дублювати весь текст роботи, а виділяти найважливіше: актуальність теми, об'єкт, предмет, мету, завдання, методи, основні результати дослідження й висновки;
- ✓ на завершальних слайдах презентації повинні бути відображені кожен слайд повинен містити мінімум тексту та відображати ключові тези, деталі озвучуються усно;
- ✓ презентація має бути лаконічною, представленою 10-15 слайдами, та супроводжуватися виступом тривалістю 7-10 хвилин.

Рекомендації до **розробки презентації** кваліфікаційної роботи:

- ✓ звертайтесь до стандартних шаблонів презентації, які вже розроблені дизайнерами;
- ✓ використовуйте до 70% площі для контенту, залишайте 30% вільного простору;
- ✓ урівноважуйте об'єкти відносно «золотої лінії»;
- ✓ дотримуйтеся принципу зонування слайда;
- ✓ пам'ятайте, що увага спершу спрямовується на кути слайда: розміщуйте важливі об'єкти у правому верхньому куті, менш важливі – у лівому нижньому;
- ✓ дотримуйтеся єдиного стилю розміщення об'єктів;
- ✓ не застосовуйте ефекти до заголовків без потреби;
- ✓ використовуйте однакові ефекти для однорідних елементів;
- ✓ використовуйте короткі текстові описи;
- ✓ обережно підбирайте фон та кольори тексту;
- ✓ максимально застосовуйте на слайдах візуальні об'єкти (схеми, таблиці, діаграми, малюнки тощо);
- ✓ не перевантажуйте презентацію анімацією;
- ✓ уникайте повільних ефектів («виповзання», «поява по літерах»);
- ✓ зверніть увагу на те, що загальний час появи слайда – 3-5 секунд, крім випадків спеціальної затримки.

Рекомендації до **відображення тексту презентації** кваліфікаційної роботи:

- ✓ короткий текст сприймається краще, ніж перевантажений деталями;
- ✓ у горизонтальній колонці варто використовувати не більше 40-50 знаків, оскільки довгі рядки ускладнюють сприйняття матеріалу;

- ✓ оптимальний розмір шрифту має становити 16-20 пунктів, міжрядковий інтервал повинен бути подвійним; не використовуйте шрифти менше 10 пунктів;
- ✓ зберігайте єдність шрифтів: у роботі може бути не більше трьох накреслень;
- ✓ обережно застосовуйте напівжирний, курсив чи ущільнений шрифт – надлишок виділених фрагментів може виглядати нав'язливо;
- ✓ короткі абзаци краще сприймаються, ніж довгі нерозбиті тексти;
- ✓ текст із обрамленням привертає більш пильну увагу, ніж без нього.

Рекомендації до створення **таблиць для презентації** кваліфікаційної роботи:

- ✓ використовуйте ліній товщиною в 0,5 або 1 пункт; не застосовуйте лінії більше 3-4 пунктів;
- ✓ використовуйте не більше трьох стилів ліній у таблиці;
- ✓ уникайте оформлення таблиці подвійними лініями;
- ✓ застосовуйте центровані абзаци в заголовках таблиці;
- ✓ не використовуйте більше двох варіантів заливки осередку таблиці;
- ✓ уникайте заливки сірим кольором з інтенсивністю понад 30%;
- ✓ забезпечте зазор між текстом і межами осередку не менше 3 пунктів (краще 6 або 9);
- ✓ формуйте таблицю так, щоб був виділений тільки один рядок (колонка) з найважливішим результатом.

Рекомендації до створення **діаграм для презентації** кваліфікаційної роботи:

- ✓ не зловживайте анімаціями та спецефектами, щоб не втратити наочність діаграми;
- ✓ для розрізнення елементів діаграми використовуйте різні варіанти штрихування;
- ✓ найважливіший графік виділяйте акцентним кольором, наприклад, червоним;
- ✓ застосовуйте максимально контрастні кольори для різних графіків, ще краще – різні типи штрихів;
- ✓ на одній діаграмі не розміщуйте забагато графіків;
- ✓ пам'ятайте про порядок сприйняття кольорових поєднань – від найбільш комфортних до менш комфортних; для презентацій краще використовувати кольори із зони комфортності (синій на білому, чорний на жовтому, зелений на білому, чорний на білому, жовтий на чорному, білий на чорному, зелений на червоному, червоний на жовтому); до нейтральних поєднань кольорів (білий на синьому, червоний на білому, синій на жовтому, оранжевий на чорному, жовтий на синьому, оранжевий на білому, білий на зеленому) варто звертатися лише як до допоміжних, а дискомфортних поєднань (червоний на зеленому, коричневий на білому, білий на коричневому, коричневий на жовтому, жовтий на коричневому, білий на червоному, жовтий на червоному) слід уникати, щоб не перевантажувати візуальне сприйняття аудиторії.

Рекомендації до **демонстрації презентації** кваліфікаційної роботи:

- ✓ починайте виступ із короткого вступу: тема, актуальність, об’єкт, предмет, мета, завдання дослідження;
- ✓ використовуйте логічні переходи між слайдами, щоб аудиторія легко слідкувала за думкою, яка має має вести слухача від проблеми до результатів;
- ✓ озвучуйте лише ключові тези, не читайте текст зі слайдів дослівно;
- ✓ використовуйте короткі речення та прості формулювання;
- ✓ пояснюйте схеми, таблиці, графіки і т.п., а не просто показуйте їх;
- ✓ підтримуйте зоровий контакт із членами Екзаменаційної комісії, а не лише з екраном;
- ✓ під час демонстрації презентації тримайтеся спокійно та впевнено;
- ✓ якщо виникає складне запитання – краще взяти паузу чи уточнити його зміст;
- ✓ контролюйте час виступу (7-10 хвилин), залишайте резерв для запитань.

Додаток 19

Приклад тексту слайдів презентації на захист кваліфікаційної роботи

Мета наукової роботи

виявити особливості логопедичної роботи з покращення пам'яті учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку

Гіпотеза

цілеспрямована та системна корекційно-розвиткова робота логопеда у взаємодії з учителями початкової школи може покращити розвиток пам'яті учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку

Завдання дослідження

- зробити аналіз теоретичних основ логопедичної роботи, спрямованих на розвиток пам'яті в дітей закладів освіти;
- підібрати та обґрунтувати діагностичний інструментарій для визначення рівня розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовленнєвого розвитку;
- скласти та впровадити корекційно-розвиткову програму, яка б підвищила рівень розвитку пам'яті в учнів початковоі школи з порушеннями мовленнєвого розвитку;
- провести емпіричне дослідження з метою підтвердження робочої гіпотези щодо ефективності корекційно-розвиткової логопедичної роботи;
- пояснити результати дослідження та сформулювати методичні рекомендації логопедам, вчителям початкової школи різних типів закладів.

Методи дослідження

теоретичні:
- вивчення спеціальної літератури, документів;
- аналіз і синтез результатів теоретичних здобутків та анамнезу розвитку дітей;
- порівняння й узагальнення даних теоретичних і прикладних досліджень

емпіричні:
- спостереження;
- бесіда;
- педагогічний експеримент;
- метод аналізу процесу та продуктів навчальної діяльності

методи математичної обробки результатів:
- кількісний і якісний аналіз результатів

Психодіагностичні методики

- методика визначення слухової, зорової, моторно-слухової пам'яті
- методика визначення запам'ятовування двозначних чисел
- методика визначення запам'ятовування слів та геометричних фігур

яблуко, ніс, слон, дуб, лялька, голка, книга, машина, ворона, молоток

14, 27, 85, 36, 49, 91, 58, 62, 73, 19, 45, 88

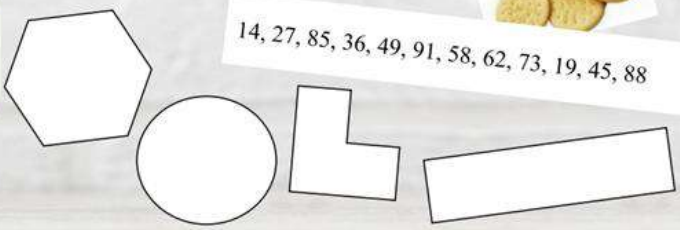

Організація дослідження

Місце проведення:
Ліцей № 3 м. Калинівка ім. Т. Шевченка

Досліджувані:
10 учнів других класів із ПМР.
Вік учасників експерименту – 7-9 років.

Результати дослідження

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

✓ проведено теоретичний аналіз наукової психолого-педагогічної літератури вітчизняних і зарубіжних авторів із досліджуваної проблеми

Логопедична робота в системі освіти України сформувалася як **цілісна практика**, що пройшла шлях від вузької корекційної допомоги до інтегрованої моделі, **яка поєднує мовленнєву терапію з розвитком когнітивних і навчальних компетентностей учнів.**

Пам'ять дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку характеризується **недостатньою довільністю, переважанням наочно-образних форм, обмеженим словесним опосередкуванням, зниженим темпом запам'ятовування й відтворення матеріалу.**

Результати дослідження

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПМР

✓ на теоретичному рівні розкрито сутність логопедичної корекційної роботи з розвитку пам'яті в учнів із ПМР

✓ розроблено корекційно-розвиткову програму з підвищення рівня розвитку пам'яті в учнів початкової школи з порушеннями мовлення

Логопедична робота з розвитку пам'яті школярів із мовленнєвими розладами ґрунтується на положеннях спеціальної психології та корекційної педагогіки, які підкреслюють **взаємозалежність мовлення й когнітивних процесів, зокрема пам'яті**. Потреба в усуненні порушень пам'яті під час логопедичної роботи зумовлює необхідність використання спеціальних методів, що поєднують мовленнєві та мнемічні вправи, спрямовані на **формування навичок керування процесами запам'ятовування й відтворення, активізацію образної пам'яті як опори для збереження словесної інформації, розвиток словесно-логічної пам'яті, формування мнемічних прийомів із підвищення швидкості, точності, міцності запам'ятовування й готовності до відтворення.**

Зміст корекційно-розвиткової програми

№ заняття	Мета	Тривалість
Заняття 1, 2	Знайомство з учнями, встановлення довірливого контакту. Психодіагностика когнітивної сфери (методики визначення слухової, зорової, моторно-слухової пам'яті та запам'ятовування двозначних чисел).	40 хв.
Заняття 3	Розвиток фонематичного сприймання, логічного мислення, зорової, слухової пам'яті, уваги (кінезіологічна вправа «Гусак-курка-півень», пальчикова вправа «Ішла коза», вправи «Спіймай звук», «Запам'ятай скоромовку, чистомовку»; ігри «Запам'ятай своє місце», «Зайчик-Зазнайчик» (використання казкотерапії)).	40 хв.
Заняття 4	Розвиток мислення, зорової та короткочасної пам'яті (вправи «Що зображено на малюнку?», «Запам'ятай розповідь», «Фігури»; гра «Хто, що робив?»).	40 хв.
Заняття 5	Розвиток словесно-логічного та асоціативного мислення, запам'ятовування та відтворення інформації (вправи «Зв'яжи пару», «Асоціації», «Валіза», логоритмічна вправа «Пташиний двір»; гра «Завдання на картинках»).	40 хв.

Результати дослідження

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПМР

- ✓ сформовано дослідницьку вибірку
- ✓ підібрано валідний психодіагностичний інструментарій
- ✓ обґрунтовано основні етапи проведення емпіричного дослідження
- ✓ на констатувальному етапі емпіричного дослідження визначено особливості прояву та рівні розвитку пам'яті учнів початкових класів із порушеннями мовлення

Особливості розвитку пам'яті молодших школярів із ПМ:

- недостатня довільність мнемічних процесів;
- переважання образної пам'яті над словесно-логічною, зорової над слуховою;
- домінування короткочасної пам'яті;
- зниження продуктивності запам'ятовування;
- невміння використовувати спеціальні мнемічні прийоми

Результати дослідження

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПМР

- ✓ апробовано та доведено ефективність корекційно-розвиткової програми з розвитку пам'яті в учнів початкових класів із порушеннями мовлення

Методичні прийоми корекційно-розвиткової програми

- логоритміка;
- пальчиковий масаж;
- кінезіологічні вправи;
- мнемотехніки;
- ігрові техніки;
- казкотерапія;
- арт-терапевтичні технології;
- психогімнастика

Результати дослідження

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПМР

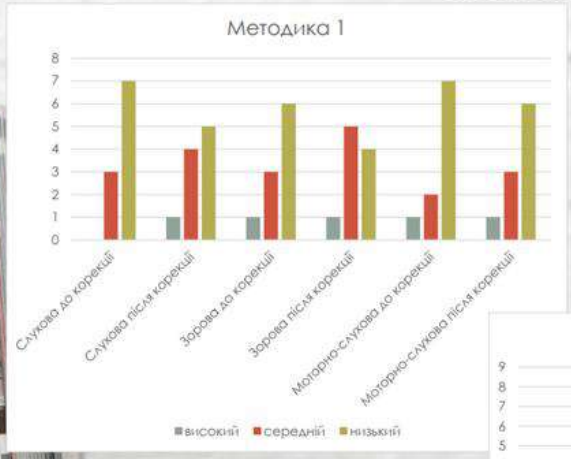

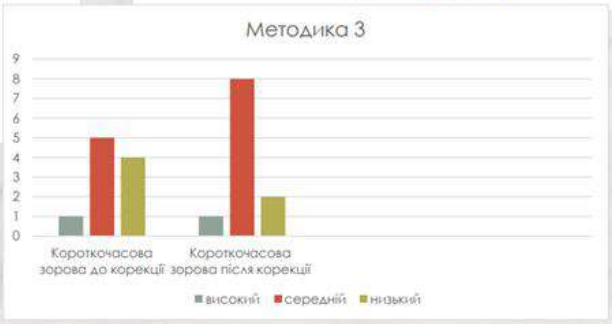

Результати дослідження

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПМР

Динаміка рівнів сформованості пам'яті молодших школярів із порушеннями мовлення

Рівень	До формувального експерименту		Після формувального експерименту	
	Абсолютна к-ть	Відносна к-ть	Абсолютна к-ть	Відносна к-ть
Високий	1	10	2	20
Середній	3	30	4	40
Низький	6	60	4	40

Результати дослідження

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПМР

- ✓ сформульовано методичні рекомендації вчителям-логопедам із розвитку пам'яті учнів початкової школи з мовленнєвими розладами

Результати апробації змісту наукової роботи

Окремі положення наукової роботи висвітлено в **тезах** доповіді «Логопедична робота з розвитку пам`яті у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку», які оприлюднено у збірнику матеріалів XXXII Міжнародної науково-практичної конференції «Science, Modern Trends and Society», що проходила 14-16 серпня 2026 р. у м. Більбао (Іспанія).

ISU

CERTIFICATE

of conference participant

it is hereby certified, that

ОЛЕНА ПЕТРІВНА КУЧЕР

took part in the 32d International Scientific and Practical Conference

«Science, Modern Trends and Society»

August 14-16, 2026, Bilbao, Spain

24 Hours of Participation

(0,8 ECTS credits)

Head of the organizing committee

Viktoriia Tsiundyk

ISU-26/0121-094

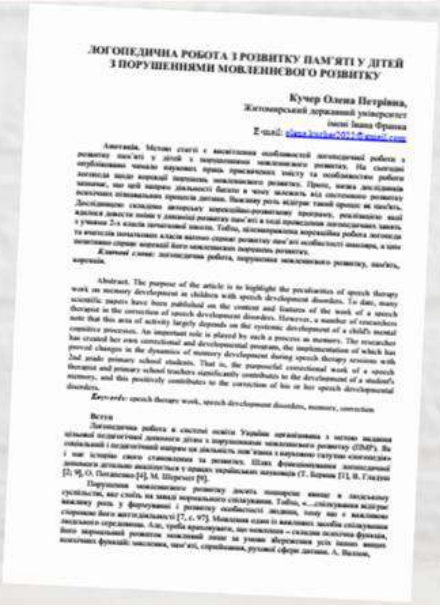
ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ

Кучер Олена Петрівна,

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

Дякую за увагу!
За вікном
летять сніжинки
І сідають
на вікні.
Ми танцюєм
круг
ялинки
І співаємо
пісні.

Додаток 20

Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи в Житомирському державному університеті імені Івана Франка

Таблиця 20.1.

РІВНІ КРИТЕРІЇ	Робота / захист НЕ відповідають мінімальним вимогам для одержання позитивної оцінки	Робота / захист відповідає мінімальним вимогам для рівня E	Робота / захист відповідає середнім вимогам для рівня D	Робота / захист відповідає середнім вимогам для рівня C	Робота / захист відповідає середнім вимогам для рівня B	Робота / захист відповідає середнім чи максимальним вимогам для рівня A
1. Оформлення (максимум 20 балів): відповідні до чинних вимог шрифт, кегль, міжлітерні та міжрядкові інтервали, відступи, поля, нумерація сторінок, наявність передбачених вимогами структурних елементів вступу й частин роботи, правильне оформлення ілюстративного матеріалу (за наявності), ідентичність заголовків у змісті й у тексті роботи, належне оформлення посилань і цитувань, чинне й уніфіковане оформлення бібліографії з урахуванням національних стандартів (або також за дозволеними міжнародними стандартами, що не є підставою для заниження оцінки), мовна грамотність, науковий стиль викладу	**8-11 балів** – робота має суттєві повторювані проблеми з оформленням принаймні чотирьох параметрів, зазначених у цьому критерії (наприклад, шрифт, структурні елементи вступу, бібліографія, мовна грамотність)	**12 балів** – робота має суттєві повторювані проблеми з оформленням трьох параметрів, зазначених у цьому критерії (наприклад, кегль, міжрядкові інтервали, оформлення бібліографії)	**13-14 балів** – робота в цілому оформлена за вимогами, але стосовно двох параметрів, зазначених у цьому критерії, простежуються повторювані порушення чинних стандартів оформлення (наприклад, ідентичність заголовків та оформлення посилань)	**15-16 балів** – робота в цілому оформлена за вимогами, але стосовно одного параметр, зазначеного у цьому критерії, простежується системне порушення одного з чинних стандартів оформлення (наприклад, цитувань) або стосовно трьох-чотирьох параметрів – поодинокі помилки	**17-18 балів** – робота в цілому оформлена за вимогами, в оформленні двох-трьох параметрів допущені поодинокі помилки, які не мають системного характеру	**19-20 балів** – усі вимоги до оформлення роботи послідовно дотримані, може містити деякі несистемні описки, робота вичитана, стиль науковий

Продовження табл. 20.1.

2. Зміст і структура роботи (максимум 24 бали): належний обсяг основного тексту, кількість і якість використаних джерел і літератури, відповідність об'єкта й предмету дослідження обраній темі, логічна й послідовна структура, оптимальне співвідношення обсягу окремих частин роботи, повнота розкриття теми, аргументованість викладу, посутність висновків та їх відповідність поставленим завданням дослідження	**9-14 балів** – виконання за кількома параметрами не відповідає критеріям до змісту і структури дослідження, поділ на розділи й підрозділи виходить за рамки теми або хибує на непослідовність, висновки не подають вирішення поставлених завдань, загалом тема дослідження не розкрита	**15 балів** – робота відповідає критеріям щодо кількості, але не щодо якості виконання дослідження, є значні проблеми з тим, що об'єкт чи предмет дослідження виходять за рамки теми або є вужчими, тобто не достатні для її розкриття, низька якість джерел і літератури також впливають на слабкі висновки, яким бракує конкретики	**16-17 балів** – обсяг основного тексту та кількість використаних джерел і літератури не перевищує мінімальних (за галузевими вимогами), простежуються окремі проблеми з якістю літератури, частина якої має застарілий або ненауковий характер, а також наявна неповнота чи поверховість розкриття теми, що помітно у висновках	**18-20 балів** – структура роботи логічна, в основному тема розкрита, лише окремі аспекти теми з'ясовано побіжно або поверхово, можуть бути поодинокі труднощі з аргументованістю викладу чи з джерельною базою, однак висновки подають вирішення поставлених завдань	**21 бал** – обсяг основного тексту та кількість опрацьованої літератури перевищують мінімальні норми, тема роботи цілком розкрита, висновки посутні та подають вирішення поставлених завдань, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру, як-от логіка викладу чи конкретизація об'єкта дослідження	**22-24 бали** – роботу виконано на високому науково-теоретичному рівні, об'єкт і предмет дослідження представлено вповні, проведено ґрунтовне дослідження практичного матеріалу, виклад аргументований, структура логічна й послідовна, висновки посутні, чіткі й конкретні. Допускаються окремі неточності, що не впливають на результат

Продовження табл. 20.1.

3. Рівень самостійності дослідження (максимум 18 балів): актуальність, наукова новизна, дотримання вимог академічної доброчесності	**8-11 балів** – робота не є самостійним дослідженням, має реферативний характер, оригінальність тексту задовільна	**12 балів** – робота є дослідженням з дуже низьким рівнем самостійності, має переважно репродуктивний характер, оригінальність тексту задовільна	**13 балів** – робота є дослідженням з низьким рівнем самостійності, переважно здобувач вищої освіти систематизує наявні наукові результати (доробки) з цієї проблематики і навіть у практичному аналізі переважно спирається на здобутки інших, оригінальність тексту задовільна	**14 балів** – тема актуальна, робота є дослідженням з достатнім рівнем самостійності, яке переважно систематизує наявні наукові студії, однак окремий аспект практичного аналізу зроблений самостійно та претендує на наукову новизну, оригінальність тексту висока	**15 балів** – тема актуальна, робота є дослідженням з високим рівнем самостійності, яке в окремих аспектах доповнює наявні студії науковою новизною (це може бути частково новий об’єкт, частково новий предмет дослідження чи по-новому зроблена систематизація), оригінальність тексту висока	**16-18 балів** – тема актуальна, робота є самостійним дослідженням, що доповнює наявні студії виразною науковою новизною (це може бути новий об’єкт, новий предмет дослідження або новий метод), оригінальність тексту висока

Продовження табл. 20.1.

4. Рецензування й апробація (максимум 18 балів): зауваження й рекомендації щодо оцінювання роботи у відгуку наукового керівника й у зовнішній рецензії, наявність/ відсутність публікацій здобувачів вищої освіти за темою дослідження, виступів на наукових конференціях, семінарах, круглих столах тощо.	**9 балів** – відгук наукового керівника наявний, рецензія позитивна, але вказані суттєві недоліки роботи, здобувач вищої освіти (другого (магістерського) рівня) має принаймні одну публікацію (наукову статтю або тези) за темою дослідження	**9 балів** – відгук наукового керівника наявний, рецензія позитивна, але вказані суттєві недоліки роботи, здобувач вищої освіти (другого (магістерського) рівня) має принаймні одну публікацію (наукову статтю або тези) за темою дослідження	**10-11 балів** – зовнішня рецензія та відгук наукового керівника позитивні, але можливі посутні зауваження до одного із таких параметрів: повнота розкриття теми в цілому, аргументованість концепції роботи, рівень її самостійності, здобувач вищої освіти (другого магістерського) рівня має принаймні одну публікацію (наукову статтю або тези) за темою дослідження	**12-13 балів** – зовнішня рецензія та/ або відгук наукового керівника рекомендують добру оцінку, зауваження стосуються окремих аспектів дослідження і неповноти чи дискусійності лише деяких відповідних підрозділів роботи, здобувач вищої освіти має принаймні одну публікацію (наукову статтю або тези) за темою дослідження	**14-15 балів** – зовнішня рецензія та/ або відгук наукового керівника рекомендують високу оцінку, зауваження мають непринциповий характер та не знижують цінності роботи, здобувач вищої освіти має принаймні одну публікацію (наукову статтю або тези) за темою дослідження	**16-18 балів** – зовнішня рецензія та/ або відгук наукового керівника рекомендують високу оцінку, зауваження мають непринциповий характер, здобувач вищої освіти має принаймні одну публікацію (наукову статтю або тези) за темою дослідження

Закінчення табл. 20.1.

5. Захист (максимум 20 балів): виступ-презентація роботи, відповіді здобувача вищої освіти на запитання і зауваження голови та членів Екзаменаційної комісії	**1-11 балів** – виступ наявний, відповіді на усі запитання відсутні та/ або хибні, у власній роботі здобувач вищої освіти не орієнтується	**12-13 балів** – виступ наявний, відповіді на запитання поверхові та/ або помилкові, жодного прикладу з дослідження, який би аргументував заявлені тези, не наводиться	**14-15 балів** – виступ висвітлює окремі результати дослідження, але не подає вирішення усіх поставлених завдань, значна частина запитань і зауважень від членів Екзаменаційної комісії викликає у здобувача вищої освіти труднощі з поясненням, але принаймні одна відповідь – правильна та ілюстрована прикладом із підрозділу роботи	**16 балів** – виступ відображає основні результати дослідження, унаочнений презентацією, але окремі аспекти роботи (як-от актуальність чи предмет дослідження) не представлено належним чином, відповіді на більшість запитань посутні й лаконічні, але приклади переважно не наводяться, може бути одна відсутня/ хибна відповідь чи дві неповні	**17-18 балів** – виступ відображає суть роботи і результати дослідження, унаочнений презентацією, відповіді на більшість запитань осмислені, правильні, аргументовані, може бути частково неповна відповідь або труднощі із наведенням прикладів	**19-20 балів** – виступ відображає результати дослідження, він чіткий і посутній, унаочнений презентацією, відповіді на усі запитання правильні, повні, розгорнені, із наведенням прикладів, здобувач вищої освіти аргументовано захищає тези дослідження, демонструє високу культура мови

Додаток 21

Список основних публікацій викладачів кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти ЖДУ ім. Івана Франка

1. Баргілевич Н. В. Вчитель як суб'єкт інклюзивної освіти. *Інноваційні підходи в освіті та реабілітації дітей з особливими освітніми потребами* : зб. наук. пр. VII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 6 листоп. 2024 р. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2024. С. 15-17. URL : https://eprints.zu.edu.ua/42155/
2. Баргілевич Н. В. Дитина з особливими освітніми проблемами як суб'єкт приватних правовідносин. *Актуальні проблеми здійснення та захисту прав та інтересів дітей у приватних правовідносинах в умовах воєнного стану* : збірник тез Міжнар. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 3 черв. 2025 р. Хмельницький, 2025. С. 24-26. URL : http://eprints.zu.edu.ua/44192/
3. Баргілевич Н. Захист прав дітей з особливими освітніми потребами. *Вісник Освітньо-наукового центру сімейно-центрованих практик*. Умань, 2024. Вип. 3. С. 7-10. URL : https://eprints.zu.edu.ua/41995/
4. Баргілевич Н. Проблеми правового регулювання інклюзивної освіти в Україні в умовах війни. Стан та перспективи розвитку спеціальної освіти та інклюзії : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. зі спеціальності 016 Спеціальна освіта, м. Харків, 28 квіт. 2025 р. Харків, 2025. С. 37-40. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43661/
5. Баргілевич Н. Світові тенденції інклюзивної освіти. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 76-78. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/

16. Білецька В., Максимець С. Особливості міжособистісних стосунків молодших школярів з мовленнєвими порушеннями. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 46-48. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39465/
17. Бойко К. Г., Бутузова Л. П. Дослідження ефективності використання ІКТ для корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку. *Innovations in Science: From Theoretical Foundations to Practical Impact : Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference, november 24-26 2025*. Antwerp : European Open Science Space, 2025. P. 343-346. URL: https://eprints.zu.edu.ua/45952/
18. Бондар І. О., Драгомарецька О. П. Кінезіологія в логопедичній роботі з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення. *Global trends in science and*

education : зб. наук. пр. ІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 10-12 берез. 2025. Київ, 2025. С. 358-359. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43024/
19. Бондар І. О., Замкова А. Б. Розвиток лексико-граматичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку із ЗНМ. *Science in the modern world: innovations and challenges* : зб. наук. пр. VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Торонто, 17-19 квіт. 2025 р. Торонто, 2025. С. 347-352. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43412/
20. Бондар І. О., Сорокопуд Д. О. Важливий вплив логоритміки як засобу корекції мовлення молодших школярів. *Science and technology: challenges, prospects and innovations* : зб. наук. пр. IX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Осака, 24-26 квіт. 2025 р. Осака, 2025. С. 280-282. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43447/
21. Бондар І. О., Якубенко І. О. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку за допомогою скоромовок. *Future of science : innovations and perspectives :* зб. наук. пр. VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Стокгольм, 21-23 квіт. 2025 р. Стокгольм, 2025. С. 222-225. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43417/
22. Бондар О. В., Максимець С. М. Спеціальна освіта та інклюзивне навчання: світові тенденції, українські реалії та перспективи. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 93-95. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
23. Бондаренко Ю. А. Кінезіологія як інноваційний метод корекції в освітній практиці. *Inclusion and Diversity*. 2025. № 5. С. 5-9. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45332/
24. Бондаренко Ю. А. Підготовка здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта в умовах військового стану. *Вісник Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки*. 2023. № 9. С. 20-23. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45407/
25. Бондаренко Ю. Теоретико-методологічний аналіз проблеми труднощів математичної діяльності та дискалькулії у спеціальній освіті. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 10 (134). С. 355-365. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45299/
26. Бондаренко Ю., Воротинцева О. Роль фахівців інклюзивно-ресурсних центрів у проєктуванні індивідуальної освітньої траєкторії з урахуванням професійної орієнтації здобувачів освіти з інтелектуальними порушеннями. *Inclusion and Diversity*. 2023. С. 9-12. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45298/
27. Бурдейна М. А., Максимець С. М. Компоненти підвищення рівня освітньої підготовки майбутніх логопедів. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 107-109. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
28. Бурдейна М., Максимець С. Чинники готовності майбутніх логопедів до професійної діяльності. *Актуальні питання розвитку особистості:*

сучасність, інновації, перспективи: зб. наук. пр. за матеріалами ІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 54-55. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39465/

29. Бутузова Л. П. Концепція особистісних адаптацій у фокусі транзакційного аналізу. *Scientific Research in the Era of Digital Technologies: Challenges and Opportunities : materials XLVI International scientific and practical conference, november 6-8 2024*. Barcelona, 2024. С. 278-286. URL: http://eprints.zu.edu.ua/42218/
30. Бутузова Л. П. Психологічна готовність педагога до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. *Формування дидактичної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти : зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. В. Є. Литньова, Н. Є.Колесник, Т. В.Наумчук*. Житомир, 2015. С.116-121. URL: http://eprints.zu.edu.ua/17595/1/dyd_komp_2015.pdf#page=116
31. Бутузова Л. П. Психологічний ретроспективний аналіз уявлень майбутніх педагогів про шкільний булінг. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2018. № 3 (37). С. 3 - 8. URL: http://eprints.zu.edu.ua/28786/
32. Бутузова Л. П. Чинники подолання тривожності студентами в період воєнного стану. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., 3 квіт. 2024 р.* Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2024. С. 109-115. URL: http://eprints.zu.edu.ua/43893/
33. Бутузова Л. П., Безпалько О. С. Мобінг у педагогічному колективі. *Актуальні проблеми сучасної психологічної науки: виклики сучасності : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. студент. інтернет-конф., м. Житомир, 10 жовт. 2022 р.* Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. С. 113-115. URL: https://eprints.zu.edu.ua/34704/
34. Бутузова Л. П., Гавриловська К. П. Потенціал особистісних адаптацій у подоланні тривожності студентів. *Scientific Research: Modern Challenges and Prospects : XX International scientific and practical conference, april 24-26 2024*. Prague : International Scientific Unity, 2024. С. 179-183. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39888/
35. Бутузова Л. П., Гунько В. Психологічні засади роботи вчителя з новачком у класі. *Цілісний підхід у психології особистості: особливості теорії та практики : матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. онлайн конф., 25 лютого 2022*. Кропивницький, 2022. С. 69-74. URL: https://www.cuspu.edu.ua/images/conferences/2022/conf_tezi_25.02.pdf
36. Бутузова Л. П., Жук А. В. Професійна активність як важлива компетенція сучасного педагога. *Global science: prospects and innovations : proceedings of the 8th International scientific and practical conference*. Liverpool : Cognum Publishing House, 2024. С. 256-265. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39886/
37. Бутузова Л. П., Закревська А. М. Використання засобів мнемотехніки для розвитку пам’яті у старших дошкільників із затримкою психічного

розвитку. *Scientific Achievements and Innovations as a Way to Success : XXI International scientific and practical conference, may 1-3 2024*. Vilnius : International Scientific Unity, 2024. С. 202-206. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39889/

38. Бутузова Л. П., Закревська А. М. Особливості розвитку пам'яті старших дошкільників із затримкою психічного розвитку. *Science and Information Technologies in the Modern World : Collection of Scientific Papers "International Scientific Unity" with proceedings of the 1st International scientific and practical conference, february 26-28 2025*. Athens, 2025. С. 467-471. URL: http://eprints.zu.edu.ua/42939/
39. Бутузова Л. П., Закревська А. М. Психологічні особливості розвитку мовлення у дошкільників-логопатів. *Сучасні тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти : у 3-х ч. / за заг. ред. В. Є. Литньова, Н. Є. Колесник, Т. В. Завязун*. Житомир, 2016. Ч. 3. С.52-57. URL: http://eprints.zu.edu.ua/28629/
40. Бутузова Л. П., Катинська А. С. Доцільність використання засобів мнемотехніки у розвитку мовлення дошкільників з алалією. *Achievements of Science and Applied Research : Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference, november 10-12 2025*. Dublin : European Open Science Space, 2025. P. 298-302. URL: https://eprints.zu.edu.ua/45794/
41. Бутузова Л. П., Кравчук А. О. Чинники тривожності молодих вчителів впродовж першого року роботи у школі. *Science, innovations and education: problems and prospects : proceedings of the 7th International scientific and practical conference*. Tokyo, 2022. Pp. 513-520. URL: https://sci-conf.com.ua/vii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-science-innovations-and-education-problems-and-prospects-9-11-fevralya-2022-goda-tokio-yaponiya-arhiv/
42. Бутузова Л. П., Ледньова О. О. Безпечне освітнє середовище у контексті задоволення потреб учня. *Theoretical and practical aspects of the development of science and education : the 9th International scientific and practical conference, march 05-08 2024*. Prague, 2024. С. 240-248. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39885/
43. Бутузова Л. П., Петрук А. М. Самосприйняття психічного здоров'я студентами-першокурсниками. *Global Trends in the Development of Information Technology and Science : Collection of Scientific Papers "International Scientific Unity" with proceedings of the 3rd International scientific and practical conference, april 2-4 2025*. Stockholm, 2025. С. 321-326. URL: http://eprints.zu.edu.ua/43261/
44. Бутузова Л. П., Пигина Д. О. Чинники тривожності молодих вчителів на початку педагогічної діяльності. *Scientific Innovation: Theoretical Insights and Practical Impacts : Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference, January 19–21*. Naples, 2026. С. 283-289. URL: https://eprints.zu.edu.ua/46533/

45. Бутузова Л. П., Ташута К. С. Психологічні особливості дружби між вчителями. *Актуальні проблеми сучасної психологічної науки: виклики сучасності : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. студент. інтернет-конф.* Житомир, 2022. С. 115-117. URL: https://eprints.zu.edu.ua/34704/
46. Бутузова Л. П., Фірсовська Н. Ю. Психологічна превенція емоційного вигорання асистента педагога. *International scientific innovations in human life : Proceedings of the 1st International scientific and practical conference July 28-30, 2021*. Manchester, 2021. P. 117-124. URL: https://sci-conf.com.ua/i-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-international-scientific-innovations-in-human-life-28-30-iyulya-2021-goda-tokio-yaponiya-arhiv/
47. Бутузова Л. П., Хилевич М. А. Врахування вікових психологічних особливостей молодших школярів в освітніх системах різних країн. *Science, innovations and education: problems and prospects : proceedings of the 6 th International scientific and practical conference, 13-15 January 2022*. Tokyo, 2022. Pp. 446-455. URL: https://sci-conf.com.ua/vi-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-science-innovations-and-education-problems-and-prospects-13-15-yanvarya-2022-goda-tokio-yaponiya-arhiv/
48. Бутузова Л. П., Якубівська Ю. Г. Психологічні особливості формування моральних якостей у дошкільному та молодшому шкільному віці. *Актуальні проблеми сучасної психологічної науки: виклики сучасності : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. студент. інтернет-конф., м. Житомир, 10 жовт. 2022 р.* Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. С. 32-35. URL: https://eprints.zu.edu.ua/34704/
49. Бутузова Л. П., Яриновська К. Особливості розуміння комунікативної компетентності майбутніх педагогів. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.* Переяслав, 2022. Вип. 9. С. 53-59. URL: https://eprints.zu.edu.ua/34346/
50. Бутузова Л., Брайковська А., Тімофєєва К. Опитувальник особистісних адаптацій В. Джойнса JPAQ: адаптація україномовної версії. *Наука і освіта*. 2024. № 4. С. 31-50. URL: http://eprints.zu.edu.ua/42771/
51. Бутузова Л., Гасанов Р. Психологічні бар'єри у педагогічній комунікації з батьками школярів. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи : зб. наук. пр. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 25 квіт.* Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. С.52-55. URL: https://eprints.zu.edu.ua/36845/
52. Бутузова Л., Дмитрієва С. Особливості розвитку пам'яті дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку. *Вісник Київського інституту бізнесу і технологій* , 2026, т.*54* №1, С. 38-48. DOI: https://doi.org/10.37203/kibit.2026.54.05 https://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/47135
53. Бутузова Л., Дмитрієва С. Психолого-педагогічні умови використання комп'ютерних технологій у навчанні дітей із порушеннями мовлення.

Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. 2025. Т. 53, № 2. С. 47-59. URL : https://eprints.zu.edu.ua/46140/

54. Бутузова Л., Дмитрієва С., Поліщук М. Уявлення майбутніх педагогів про причини самогубства серед молоді. Вісник Київського інституту бізнесу і технологій. 2025. Т. 52, № 1. С. 10-21. URL: http://eprints.zu.edu.ua/44090/
55. Васьківська І. О. Специфіка професійної підготовки логопедів у Чеській республіці. *Topical Issues in Science, Education, Society, and Technology in the Context of Modern Challenges* : International Scientific and Practical Conference, Austin, April 25 2026. Austin : Golden Quill Publishing, 2026. С. 11-13. URL : https://eprints.zu.edu.ua/47637/
56. Васьківська І. О., Дідух К. В. Психологічна готовність педагога до роботи в інклюзивному середовищі. *Modern Perspectives on Science and Economic Progress* : зб. наук. пр. 2 Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вільнюс, 5-7 листоп. 2025 р. Вільнюс, 2025. С. 375-378. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45756/
57. Васьківська І. О., Могилевець М. Ю. Вплив сюжетно-рольової гри на розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку. *Modern Perspectives on Science and Economic Progress* : зб. наук. пр. ІІІ Міжнар. наук.-практ. Конф., м. Вільнюс, 29 квіт.-1 трав. 2026 р. Вільнюс, 2026. С. 492-494. URL: https://eprints.zu.edu.ua/47617/
58. Васьківська І. О., Чистякова А. І. Значення сенсорних ігор у роботі вчителя-логопеда для формування мовлення у дітей дошкільного віку. *Global Trends in Science, Technology and Economy* : зб. наук. пр. 5 Міжнар. наук.-практ. конф., м. Грац, 25-27 берез. 2026 р. Грац, 2026. С. 361-362. URL : https://eprints.zu.edu.ua/47122/
59. Васьківська І. О., Чистякова А. І. Сенсорні ігри в логопедичній практиці: види та специфіка використання. *Future of Work : Technological, Generation and Social Shifts* : зб. наук. пр. 5 Міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф., м. Дніпро, 7-8 трав. 2026 р. Дніпро. С. 46-48. URL : https://eprints.zu.edu.ua/47830/
60. Васьківська І., Демедюк Д. Особливості розвитку пізнавальної сфери дітей з дислалією. *Innovative Research in Science and Economy* : зб. наук. пр. 2 Міжнар. наук.-практ. конф., м. Брюссель, 3-5 груд. 2025 р. Брюссель, 2025. С. 604-606. URL : https://eprints.zu.edu.ua/46056/
61. Васьківська І., Загребельна О. Психосоціальна підтримка як засіб профілактики девіантної поведінки учнів з ООП в інклюзивному середовищі. *Innovative Approaches in Modern Science and Technology* : зб. наук. пр. 3 Міжнар. наук.-практ. конф., м. Лісабон, 12-14 листоп. 2025 р. Лісабон, 2025. С. 500-503. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45820/
62. Васьківська І., Палько М. Адаптація дитини з ООП до закладу освіти: труднощі та шляхи подолання. *Modern The Integration of Research, Innovation and Economy* : зб. наук. пр. 1 Міжнар. наук.-практ. конф., м. Севілья, 8-10 жовт. 2025 р. Севілья, 2025. С. 209-212. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45441/
63. Васьковська Г.В., Бутузова Л.П. Потенціал логопедичних технологій у подоланні тривожності у дошкільників із дислалією. *Спеціальна освіта та*

соціальна інклюзія: виклики XXI століття: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. Участю. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. С.15-17. URL: https://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/46794 https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/29898

64. Гаврилов О., Гаврилова Н., Гладуш В. Методика організації вивчення табличного множення учнями з невираженими проблемами інтелектуального розвитку. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2024. Вип. 24. С. 34-57. URL : http://eprints.zu.edu.ua/42644/
65. Галета А. М., Стахова О. О. Особливості розвитку уваги дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями. *Modern Trends in the Development of Economy, Technology and Industry* : зб. наук. пр. II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Торонто, 12-14 лют. 2025 р. Торонто, 2025. С. 202-205. URL : http://eprints.zu.edu.ua/42725/
66. Галета А. М., Стахова О. О. Особливості розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. *Innovative approaches to the progressive solution of scientific research problems* : зб. наук. пр. XVI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Валенсія, 27-29 берез. 2024 р. Валенсія, 2024. С. 144-147. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39554/
67. Гесня А. П., Бутузова Л. П. Динаміка розвитку ігрової діяльності у дошкільників з мовленнєвими порушеннями. *Innovations in education: problems, prospects and answers to today's challenges : proceedings of the XVI International scientific and practical conference*. Zagreb : International Science Group, 2024. С. 181-186. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39900/
68. Гесня А., Бутузова Л. Ігрові прийоми в процесі корекції мовленнєвих порушень дошкільників. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., 3 квіт. 2025 р.* Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 163-167. URL: http://eprints.zu.edu.ua/43893/
69. Гладуш В. А. Інклюзивні цінності в закладах вищої освіти України // Педагогічні студії з підготовки будівельно-архітектурних фахівців : дидактичний та виховний аспекти : колективна монографія / за заг. ред. М. Савицького. Дніпро : ПДАБА, 2022. С. 21-59.
70. Гладуш В. А. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях: навч. посіб. / за заг. ред. В. І. Бондаря, В. М. Синьова. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2021. 428 с.
71. Гладуш В. А., Ковачова В., Гаврилов О. В. Супровід навчання дошкільників з проявами моторної диспраксії. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2025. Вип. 120. С. 168-186. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43924/
72. Гладуш В., Ковачова Б. Навчання дітей з диспраксією в дошкільному закладі освіти: від виявлення труднощів до успішної інклюзії. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи*: зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт.

2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 77-80. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39465/
73. Гладуш В., Ковачова Б., Дудек М. Навчання дітей дошкільного віку з проявами диспраксії як актуальна науково-педагогічна проблема. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки).* 2024. Вип. 23. С. 100-115. URL : http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/41823
74. Гладуш В., Кравчук Л., Кравчук І. Цифровізація навчального процесу дітей з порушеннями слуху і мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2025. Вип. 25. С.81-107. URL : https://eprints.zu.edu.ua/44284/
75. Гладуш В., Шилонова В., Кляйн В. Інклюзивність вищої освіти Словаччини. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки).* 2021. Вип. 17. С. 48-60. URL : http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/35819
76. Грабовська Т. В., Стахова О. О. Особливості емоційної сфери молодших школярів із порушеннями мовлення. *Modern Science, Economy and Digital Innovation* : зб. наук. пр. ІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Бухарест, 12-14 берез. 2025 р. Бухарест, 2025. С. 640-644. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43033/
77. Дмитрієва С. М., Безноско К. С. Особливості уяви у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами ІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 111-115. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39465/
78. Дмитрієва С. М., Бутузова Л. П. Психологічні особливості самооцінки та рівня домагань старшокласників. *Наука і освіта*. 2016. № 5. С.166-172. URL: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/uk/articles/2016-5-doc/2016-5-st26
79. Дмитрієва С. М., Бутузова Л. П. Розвиток асертивності юнаків як умови екологічної трансформації їх агресивності. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2021. № 1 (47). С. 65-74. URL: https://herald.kibit.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/137/119
80. Дмитрієва С. М., Васильєва О. П. Комунікативні навички молодших школярів з порушеннями мовлення та шляхи їх формування. *Science, Education, Economics, and Society: Interdisciplinary Dialogue in the Context of Globalization* : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Стенфорд, 15 листоп. 2025 р. Стенфорд, 2025. С. 104-107. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45933/
81. Дмитрієва С. М., Котович Н. В. Інноваційні комп'ютерні технології в логопедичній роботі з учнями з порушеннями мовлення. *Актуальні проблеми дошкільної, початкової та спеціальної освіти в умовах кризових викликів суспільства* : зб. тез доп. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Івано-Франківськ, 14-15 трав. 2025 р. / за заг. ред. Л. Є. Петухової, О. В. Саган, Н. І. Сидоренко, А. С. Бальохи, Н. М. Борисенко. Івано-Франківськ, 2025. С. 194-198. URL : https://eprints.zu.edu.ua/44684/

82. Дмитрієва С. М., Покритюк І. А. Розвиток уваги у молодших школярів із порушеннями мовлення. *Priority Directions of Development of Science and Education* : зб. наук. пр. VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ждяр-над-Сазавою, 13-15 груд. 2025 р. Ждяр-над-Сазавою, 2025. С. 24-26. URL : https://eprints.zu.edu.ua/46293/
83. Дмитрієва С. М., Франчук З. В. Корекційна програма розвитку особистісних характеристик молодших школярів з порушеннями мовлення. *Priority Directions of Development of Science and Education* : зб. наук. пр. VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ждяр-над-Сазавою, 13-15 груд. 2025 р. Ждяр-над-Сазавою, 2025. С.27-29. URL : https://eprints.zu.edu.ua/46294/
84. Дмитрієва С. М., Франчук З. В. Особливості особистості дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення. *Science, Education, Economics, and Society: Interdisciplinary Dialogue in the Context of Globalization* : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Стенфорд, 15 листоп. 2025 р. Стенфорд, 2025. С. 108-111. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45934/
85. Дмитрієва С. М., Ящук М. В. Формування правильної звуковимови у дітей старшого дошкільного віку засобами артикуляційної гімнастики. *Innovation Processes in Science and Education* : зб. наук. пр. VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ждяр-над-Сазавою, 11-13 листоп. 2025 р. Ждяр-над-Сазавою, 2025. С. 23-25. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45863/
86. Дмитрієва С. Рачук Л. Психологічні особливості синдрому «професійного вигорання» у працівників освіти. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 106-111. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39465/
87. Дмитрієва С., Балабанова І. Психологічні особливості розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із ЗПР. *Вісник науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика»* : матеріали 11-ої Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 10 квіт. 2025 р. Умань, 2025. С. 26-29. URL : http://eprints.zu.edu.ua/44093/
88. Дмитрієва С., Балабанова І. Розвиток пам'яті дітей старшого дошкільного віку із ЗПР засобами мнемотехніки. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 206-209. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
89. Дмитрієва С., Безсноско К. Діагностика особливостей уяви дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення та шляхи її розвитку. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець.

Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 209-213. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
90. Дмитрієва С., Васильєва О. Формування комунікативних навичок у молодших школярів в умовах інклюзивного навчання. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 213-217. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
91. Дмитрієва С., Іваненко К. Психологічна мотивація майбутніх вчителів-логопедів до професійної діяльності. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами ІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 119-121. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39465/
92. Дмитрієва С., Іваненко К. Психологічні особливості професійної мотивації майбутніх вчителів-логопедів. *Проблеми психічного здоров'я у часі війни* : зб. наук. пр. за матеріалами Регіон. студент.-виклад. наук.-практ. інтернет-конф. / редкол.: К. Гавриловська, І. Загурська, Г. Пирог, Ю. Дем'янчук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 40-44. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43065/
93. Дмитрієва С., Покритюк І. Особливості уваги у дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 217-220. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
94. Дмитрієва С., Рачук Л. Психологічні детермінанти професійного вигорання працівників освіти. Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки : збірник тез доповідей (електронне видання), м. Житомир, 16-17 трав. 2024 р. Житомир : Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2024. С. 233-243. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39854/
95. Дмитрієва С., Чужинова Ю. Використання освітніх інноваційних технологій у корекційній роботі з дітьми з порушеннями мовлення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 220-224. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
96. Дмитрієва С., Чужинова Ю. Діти з порушеннями мовлення та корекційна робота з ними. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С.

Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 224-229. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
97. Дмитрієва С., Шегеда М. Діагностика рівня комунікабельності молодших школярів з порушеннями мовлення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 229-233. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
98. Дмитрієва С., Шегеда М. Корекційна робота з дітьми з порушеннями мовлення з використанням освітніх інноваційних технологій. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами ІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 121-124. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39465/
99. Дмитрієва С., Ящук М. Корекція мовленнєвої діяльності у дошкільників з порушеннями мовлення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 234-236. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
100. Долінчук І. Історичні аспекти становлення спеціальної освіти: надання допомоги та передумови підготовки логопедичних кадрів. *Українська логопедія в епоху змін* : тези за матеріалами І Всеукр. наук.-практ. конф. з логопедії, м. Кам'янець-Подільський, 6 берез. 2025 р. Кам'янець-Подільський, 2025. С. 39-44. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43316/
101. Долінчук І. Нормативно-правові аспекти підготовки вчителів-логопедів в закладах вищої освіти України. Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки : збірник тез доповідей (електронне видання), м. Житомир, 16-17 трав. 2025 р. Житомир : Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2024. С. 325-329. URL : https://eprints.zu.edu.ua/44668/
102. Долінчук І. О. Напрямки взаємодії асистента вчителя із батьками дитини з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 239-241. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
103. Долінчук І. О. Підготовка вчителів-логопедів за магістерською програмою в Житомирському державному університеті імені Івана Франка. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки).* 2024. Вип. 24. С. 70-84. URL : http://eprints.zu.edu.ua/42643/
104. Долінчук І. О., Гарбузюк А. Р. Шляхи співпраці асистента вчителя з батьками дітей з особливими освітніми потребами. *Global Trends in Science,*

Technology, and Economy : зб. наук. пр. І Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ґрац, 16-18 квіт. 2025 р. Ґрац, 2025. С. 259-261.URL : http://eprints.zu.edu.ua/43402/
105. Долінчук І. О., Кирилюк Н. І. Особливості розвитку пам'яті дошкільників з порушеннями мовлення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами ІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 126-128. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39465/
106. Долінчук І. О., Маркевич Я. І. Роль асистента вчителя у формуванні інклюзивного середовища в закладах загальної середньої освіти. *Global Trends in the Development of Information Technology and Science* : зб. наук. пр. ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Стокгольм, 2-4 квіт. 2025 р. Стокгольм, 2025. С. 262-264. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43259/
107. Долінчук І. О., Мартинюк С. А. Арт-терапія у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. *Вісник науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика»* : матеріали 11-ої Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 10 квіт. 2025 р. Умань, 2025. С. 34-37. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43501/
108. Долінчук І. О., Пилипчук, Ю. О. Логопедичні технології у подоланні порушень звуковимови у дітей дошкільного віку. *Сімейно-центровані практики: тенденції, проблеми та перспективи розвитку* : зб. тез наук.-практ. конф., м. Умань, 20 жовт. 2022 р. Умань, 2022. С. 34-37. URL : https://eprints.zu.edu.ua/34752/
109. Долінчук І. О., Пригарська А. В. Образ асистента вчителя у свідомості здобувачів спеціальності 016 Спеціальна освіта. *Modern Science: Research, Economy and Innovation* : зб. наук. пр. 1 Міжнар. наук.-практ. конф., м. Загреб, 30 квіт.-2 трав. 2025 р. Загреб, 2025. С. 223-227. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43508/
110. Долінчук І. О., Шахрай В. М. Особливості спілкування дітей з особливими освітніми потребами із однолітками. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 237-239. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
111. Долінчук І. Орел Д. Психоемоційні аспекти виховання дитини з ООП: виклики для батьків. Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки : збірник тез доповідей (електронне видання), м. Житомир, 16-17 трав. 2025 р. Житомир : Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2025. С. 330-335. URL : https://eprints.zu.edu.ua/44668/
112. Долінчук І. Особливості вступу на магістерські програми з логопедії в період воєнного стану в Україні. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти* : матеріали VI

Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Запоріжжя, 23-24 квіт. 2024 р. / уклад. К. В. Петровська. Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 397-399. URL : http://eprints.zu.edu.ua/41827/

113. Долінчук І. Розвиток логопедичної освіти в Україні. Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки : збірник тез доповідей (електронне видання), м. Житомир, 16-17 трав. 2024 р. Житомир : Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2024. С. 251-254. URL :http://eprints.zu.edu.ua/39854/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%B9_%20%D0%94%D0%BD%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8%202024.pdf
114. Долінчук І., Загребельна О. Застосування методів сенсорної інтеграції в роботі з дітьми, що мають порушення мовлення. *Актуальні проблеми сучасної психологічної науки: виклики сучасності* : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. студент. інтернет-конф., м. Житомир, 10 жовт. 2022 р. Житомир, 2022. С.145-147. URL : http://eprints.zu.edu.ua/35326/
115. Долінчук І., Орел Д. Особливості сімей, які виховують дітей з ООП. *Вісник науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика»* : матеріали 11-ої Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 10 квіт. 2025 р. Умань, 2025. С. 38-40. URL :http://eprints.zu.edu.ua/43502/
116. Долінчук І., Шахрай В. Характер міжособистісних взаємин молодших школярів з однолітками, які мають особливі освітні потреби. *Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки :* збірник тез доповідей (електронне видання), м. Житомир, 16-17 трав. 2025 р. Житомир : Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2025. С. 335-338. URL : https://eprints.zu.edu.ua/44668/
117. Думинська К. С., Стахова О. О. Психологічна готовність майбутніх педагогів-логопедів до роботи в умовах інклюзії. *Scientific Problems and Options for Their Solution* : зб. наук. пр. IX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Бухарест, 7 лют. 2024 р. Бухарест, 2024. С. 255-257. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39555/
118. Дяченко М. А., Бутузова Л. П. Потенціал арт-терапії як засобу корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку. *Modern challenges: trends, problems and prospects development : proceedings of the XVIII International scientific and practical conference*. Copenhagen, 2024. С. 177-180. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39890/
119. Дяченко М., Бутузова Л. Використання арт-терапії у корекційній роботі з дошкільниками, які мають мовленнєві порушення. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та*

інклюзивної освіти : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., 23-24 жовт. 2024 р. Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 23-28. URL: http://eprints.zu.edu.ua/42222/

120. Желтова О., Журбей Н. Психолого-педагогічна діагностика школярів із порушеннями зору. *Збірник наукових праць викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка* : матеріали наук. конф. викладачів та молодих науковців Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка з нагоди Днів науки та 30-річчя діяльності аспірантури / за заг. ред. Галини Киричук, Тетяни Боцян, Інеси Новіцької. Житомир: ЖДУ імені Івана Франка, 2022. Вип. 1. URL : https://eprints.zu.edu.ua/34228/
121. Желтова О., Лізунова В. Психолого-педагогічна діагностика школярів із порушенням слуху. *Психологічні дослідження* : зб. наук. пр. викл. та студентів соц.-псих. ф-ту / за ред. Ю. Дем'янчук, Н. Портницької, І. Тичини. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. Вип. 15. С. 48-51. URL : https://eprints.zu.edu.ua/34159/
122. Желтова О., Пилипчук Ю. Психолого-педагогічна діагностика школярів з порушенням мовленнєвого розвитку. *Збірник наукових праць викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка* : матеріали наук. конф. викладачів та молодих науковців Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка з нагоди Днів науки та 30-річчя діяльності аспірантури / за заг. ред. Галини Киричук, Тетяни Боцян, Інеси Новіцької. Житомир: ЖДУ імені Івана Франка, 2022. Вип. 1. URL : https://eprints.zu.edu.ua/34232/
123. Жеребчук М. В., Бутузова Л. П. Специфіка особистісного розвитку дитини з мовленнєвими порушеннями. *Problems of Science and Technology: the Search for Innovative Solutions : materials XXIII International scientific and practical conference, may 15-17 2024*. Munich : International Scientific Unity, 2024. С. 185-189. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39893/
124. Журавський М. В., Бутузова Л. П. Сексуальна освіта дітей та підлітків з ментальними порушеннями в Україні: аналіз, проблеми та перспективи. *Scientific Research: Modern Innovations and Future Perspectives : Collection of Scientific Papers with the proceedings of the 2nd International scientific and practical conference, november 25-27 2024*. Montreal, 2024. С. 268-273. URL: http://eprints.zu.edu.ua/42223/
125. Зінчик К., Бутузова Л. Особливості ставлення батьків до власних дітей раннього віку з підозрою на РАС. *Problems of Science and Technology: the Search for Innovative Solutions : materials XXIII International scientific and practical conference, may 15-17 2024*. Munich : International Scientific Unity, 2024. С. 177-182. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39892/
126. Зінчик К., Бутузова Л. Ставлення батьків та матерів до дитини з підозрою на РАС та їх відображення у концепції виховної позиції. *Evolving Science: Theories, Discoveries and Practical Outcomes : Collection of Scientific Papers with the proceedings of the 2nd International scientific and practical conference,*

november 18-20 2024. Zurich, 2024. С. 222-227. URL: http://eprints.zu.edu.ua/42221/
127. Зінчук Т. С., Бутузова Л. П. Ефективність впровадження програми корекції мовленнєвих порушень у молодших дошкільників з дизартрією. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., 3 квіт. 2025 р.* Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2025. С. 278-283. URL: http://eprints.zu.edu.ua/43893/
128. Зінчук Т. С., Бутузова Л. П. Особливості мовленнєвого розвитку дітей з дизартрією. *Modern Problems of Science and Technology: Prospects for Further Development : Materials XXXVII International scientific and practical conference, september 4-6 2024*. Bergen, 2024. С. 147-152. URL: http://eprints.zu.edu.ua/40964/
129. Зубрицька Д. В., Стахова О. О. Психологічні особливості розвитку стресостійкості майбутніх педагогів-логопедів. *Key Aspects of the Development of Scientific Research in Modern Conditions* : зб. наук. пр. XLV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Константа, 30 жовт.-1 листоп. 2024 р. Константа, 2024. С. 176-179. URL : http://eprints.zu.edu.ua/42540/
130. Ілющенко І. О., Хоменко Н. В. Логопедична робота із дітьми з розладами аутистичного спектру. Modern research in science and education : зб. наук. пр. V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Чикаго, 11-13 січ. 2024 р. Чикаго, 2024. С. 500-504. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39203/
131. Ілющенко І. О., Хоменко Н. В. Логопедичний супровід в інклюзивній освіті для дітей із тяжкими вадами мовлення. *Вісник Освітньо-наукового центру сімейно-центрованих практик.* 2023. № 2. С. 176-178. URL: http://eprints.zu.edu.ua/38467/
132. Ілющенко І. О., Хоменко Н. В. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з соціоадаптаційними труднощами в умовах воєнного стану. *Актуальні питання психології: теорія, методика, практика* : матеріали XII Всеукр. наукової інтернет-конф., м. Умань, 11-12 жовт. 2023 р. Умань, 2023. С. 22-26. URL: http://eprints.zu.edu.ua/38111/
133. Ілющенко І., Гулак І. Рання логопедична корекція. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол.: Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С.141-143. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39465/
134. Ілющенко І., Тарасюк Є. Особливості комунікативної діяльності дітей з РАС. *Вісник Освітньо-наукового центру сімейно-центрованих практик*. 2023. С. 178-181. URL : http://eprints.zu.edu.ua/38468/
135. Іскрижицька А. Інтерактивні технології у процесі навчання дітей з ООП. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець.

Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 295-298. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
136. Іскрижицька А. М. Кінезіологія як засіб розвитку мовлення для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. *Збірник тез доповідей IX Всеукраїнської науково-практичної конференції*: збірник тез доповідей, м. Умань, 28-29 квіт. 2025 р. / відп. ред. Т. Д. Перепелюк. Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2025. С. 97. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43817/
137. Іскрижицька А. М. Формування мистецько-творчої компетентності у дітей дошкільного віку та дітей з ООП засобами музичних видів діяльності. *Актуальні проблеми дошкільної, початкової та спеціальної освіти в умовах кризових викликів суспільства* : зб. тез доп. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Івано-Франківськ, 14-15 трав. 2025 р. / за заг. ред. Л. Є. Петухової та ін. Івано-Франківськ, 2025. С. 188-190. URL : https://eprints.zu.edu.ua/44641/
138. Іскрижицька А. М., Котлова Л. О., Бондар І. О. Особливості логопедичної роботи з дітьми старшого дошкільного віку із дислалією. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2025. Т. 117, № 1. С. 114-130. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43097/
139. Іскрижицька А. М., Котлова Л. О., Бондар І. О. Розвиток психологічної та професійної готовності вчителів до навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2025. Т. 119, №3. С. 61-76. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45815/
140. Іскрижицька А. Причини виникнення дислалії у дітей. *Актуальні питання психології: теорія, методика, практика* : зб. матеріалів XII Всеукр. наук. інтернет-конф., м. Умань, 11-12 жовт. 2023 р. / гол. ред. Т. Д. Перепелюк. Умань, 2023. С. 11-13. URL : http://eprints.zu.edu.ua/38115/
141. Іскрижицька А. Формування правильного мовленнєвого дихання у дітей із затримкою мовленнєвого розвитку. Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки : збірник тез доповідей (електронне видання), м. Житомир, 16-17 трав. 2025 р. Житомир : Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2025. С. 151-156. URL : https://eprints.zu.edu.ua/44668/
142. Каплун О. А., Стахова О. О. Значення психологічної готовності у становленні майбутніх педагогів-логопедів. *Scientific research: modern challenges and prospects* : зб. наук. пр. XX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Прага, 24-26 квіт. 2024 р. Прага, 2024. С. 171-172. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39826/
143. Каплун О., Стахова О. Психологічні особливості розвитку готовності майбутніх логопедів до професійної діяльності. *Innovative Solutions in Science: Balancing Theory and Practice* : Collection of Scientific Papers with the proceedings of the 1st International scientific and practical conference, San

Francisco, October 28-30 2024. San Francisco, 2024. P. 167-171. URL : http://eprints.zu.edu.ua/42520/
144. Кичук І., Гладуш В. Основні напрями корекційно-розвивальної роботи з дітьми із мовленнєвими порушеннями. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Запоріжжя, 23-24 квіт. 2024 р. / уклад. К. В. Петровська. Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 369-375. URL : https://eprints.zu.edu.ua/42508/
145. Колодій В. В., Стахова О. О. Емпатія як невід'ємна складова професійної майстерності логопеда. *Innovative Development: Synthesis of Scientific Approaches in Various Fields of Research* : зб. наук. пр. XV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Таллін, 20-22 берез. 2024 р. Таллін, 2024. С. 142-144. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39557/
146. Копаниця К. М, Максимець С. М. Особливості роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями (легкого ступеня). *Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Запоріжжя, 21 листоп. 2024 р. Запоріжжя, 2024. С. 68-70. URL : http://eprints.zu.edu.ua/44352/
147. Копаниця К., Максимець С. Психолого-педагогічні особливості дітей, які мають легкі інтелектуальні порушення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 166-168. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39465/
148. Костіна С. В., Стахова О. О. Особливості психологічної готовності до школи дошкільників із порушеннями мовлення. Modern Science, Economy and Digital Innovation : зб. наук. пр. I Міжнар. наук.-практ. конф., м. Бухарест, 29-31 січ. 2025 р. Бухарест, 2025. С. 164-167. URL : http://eprints.zu.edu.ua/42529/
149. Костіна С. В., Стахова О. О. Психологічна готовність до школи як психологічна проблема. *Scientific Theories and Practices as an Engine of Modern Development* : зб. наук. пр. XII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Братислава, 28 лют.-1 берез. 2024 р. Братислава, 2024. С. 253-254. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39558/
150. Котлова Л. Значення сенсорного розвитку в ранньому дитинстві. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 174-176. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39465/
151. Котлова Л. О., Бондар І. О., Долінчук І. О. Підходи до корекції мовленнєвих порушень у дошкільників із тяжкими порушеннями мовлення. *Інноваційна педагогіка*. 2025. Вип. 79, т 1. С. 105-109. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43312/
152. Котлова Л. О., Долінчук І. О. Нетрадиційні методи логопедичної роботи з дітьми. *Innovation processes in science and education* : materials of the III

International research and practical internet conference, Zdar nad Sazavou, November 30, 2022. Zdar nad Sazavou, 2022. P. 16-18. URL : https://eprints.zu.edu.ua/35136/

153. Котлова Л. О., Долінчук І. О. Професійна та психологічна готовність педагога до навчання дітей, які мають особливі освітні потреби. *Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в сучасних умовах: проблеми та перспективи розвитку* : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф., м. Житомир, 7 черв. 2023 р. / за ред. І. Д. Сахневич. Житомир : Бук-Друк, 2023. С. 20-24. URL : http://eprints.zu.edu.ua/37700/
154. Котлова Л. О., Іскрижицька А. М. Корекційно-розвивальний потенціал засобів сенсорної інтеграції в роботі над активізацією мовлення дітей дошкільного віку. *Наука і освіта*. 2026. № 1. С. 126-132. URL : https://eprints.zu.edu.ua/47384/
155. Котлова Л. О., Іскрижицька А. М. Профілактика дисграфії у дітей із затримкою мовленнєвого розвитку. *Science in the modern world: innovations and challenges* : зб. наук. пр. VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Торонто, 17-19 квіт. 2025 р. Торонто, 2025. С. 365-369. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43413/
156. Котлова Л. О., Іскрижицька А. М. Психологічне прийняття дитини з РАС як чинник емоційної стійкості родини. *Science and Education: Synergy of Innovation* : зб. наук. пр. VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Берлін, 26-28 січ. 2026 р. Берлін, 2026. С. 188-191. URL : https://eprints.zu.edu.ua/46584/
157. Котлова Л. О., Колодій В. В. Готовність майбутніх вчителів-логопедів до взаємодії з батьками, які виховують дітей з порушенням мовлення. *Інноваційна педагогіка*. 2025. Вип. 79, т. 1. С. 110-113. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43311/
158. Котлова Л. О., Максимець С. М. Вивчення рівня психологічної та професійної готовності вчителів до навчання в школі. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2025. № 1 (14). С. 271-280. URL : http://eprints.zu.edu.ua/44215/
159. Котлова Л. О., Неводнича І. О. Інклюзивні освітні практики у закладах вищої освіти крізь призму компетентнісного підходу. *Інклюзія у вищій школі: виклики, практика, перспективи* : тези доповідей І Всеукр. наук.-практ. конф., м. Львів, 22-23 січ. 2026 р. Львів, 2026. С. 28-30. URL : chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://eprints.zu.edu.ua/47182/1/1.pdf
160. Котлова Л. О., Неводнича І. О. Особливості сенсорного розвитку дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі.* Суми, 2025. С. 204-209. URL : https://eprints.zu.edu.ua/46526/
161. Котлова Л. О., Неводнича І. О., Хоменко Н. В. Корекційний потенціал арт-терапії у подоланні мовленнєвих порушень дітей дошкільного віку. *Освіта*

осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2026. № 1 (28). С. 145-161. URL : https://eprints.zu.edu.ua/47584/
162. Котлова Л. О., Харченко А. В. «Порушення психофізичного» та «порушення психологічного розвитку»: розуміння та використання як інструментів для реалізації можливостей осіб з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами І Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 25 квіт. 2023 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. С. 171-174. URL : https://eprints.zu.edu.ua/36845/
163. Котлова Л. О., Харченко А. В. Психологічний супровід інклюзивної освіти на сучасному етапі. *Global science: prospects and innovations :* зб. наук. пр. IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ліверпуль, 1-3 груд. 2023 р. Ліверпуль, 2023. С. 599-612. URL : https://eprints.zu.edu.ua/38778/
164. Котлова Л. О., Хоменко Н. В., Ілющенко І. О. Формування корекційно-педагогічної компетентності батьків дітей ранного віку з затримкою мовленнєвого розвитку. *Topical aspects of modern scientific research* : зб. наук. пр. V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Токіо, 25-27 січ. 2024 р. Токіо, 2024. С. 324-328. URL : https://eprints.zu.edu.ua/38909/
165. Котлова Л., Дідух К. Ефективні інтерактивні технології у роботі із дітьми-логопатами. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами ІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 176-179. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39465/
166. Котлова Л., Долінчук І. Формування готовності майбутніх учителів-логопедів до роботи в умовах інклюзії // Education and science in the context of global changes: Scientific multidisciplinary monograph. 2025. С. 62-141. URL : http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/42468
167. Котлова Л., Желтова О. Психологічна мотивація майбутніх педагогів-логопедів до професійної діяльності. *Цілісний підхід у психології особистості: особливості теорії та практики* : матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф., м. Кропивницький, 25 лют. 2022 р. / за заг. ред. Л. Клочек, Є. Гейко. Кропивницький, 2022. С. 198-200. URL : https://eprints.zu.edu.ua/33834/
168. Котлова Л., Іскрижицька А. Корекційна робота логопеда при сигматизмі. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи*: зб. наук. пр. за матеріалами ІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 179-181. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39465/
169. Котлова Л., Лізунова В. Раннє втручання як ефективна практика у діагностиці РАС. *Вісник Освітньо-наукового центру сімейно-центрованих практик.* Умань : Візаві, 2023. Вип. 2. С. 127-128. URL : https://eprints.zu.edu.ua/38424/

170. Котлова Л., Максимець С. Вивчення рівня психологічної та професійної готовності вчителів до навчання дітей з ООП. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2025. Вип. 1 (14). С.171-180. URL : http://eprints.zu.edu.ua/44215/
171. Котлова Л., Микитчук Л. Здоров'язбережувальні технології у логопедичній роботі. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами ІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 181-184. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39465/
172. Котлова Л., Перець К. Психолого-педагогічні аспекти мовленнєвого розвитку дітей із аутизмом. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами ІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 184-186. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39465/
173. Красніцька О. М., Максимець С. М. Логоритміка як ефективний метод розвитку мовлення дітей дошкільного віку. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 376-378. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
174. Красніцька О., Максимець С. Особливості використання логоритміки у освітньому просторі дошкільного закладу. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами ІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 191-194. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39465/
175. Кусик Ю. В., Максимець С. М. Розвиток усного мовлення учнів з ООП засобами дидактичних ігор та вправ в умовах початкової школи. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 389-392. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
176. Кучер І. О., Гладуш В. А. Корекційна робота асистента вчителя з учнями інклюзивної школи з ПМР. *Інноваційні процеси в науці та освіті* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Ждяр-над-Сазавою, 11-13 листоп. 2025 р. Ждяр-над-Сазавою, 2025. С. 33-34. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45861/
177. Лізунова В., Котлова Л. Роль батьків у логопедичній роботі з розвитку комунікації у дошкільників з аутизмом. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Запоріжжя, 23-24 квіт.

2024 р. / уклад. К. В. Петровська. Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 335-337. URL : https://eprints.zu.edu.ua/42500/
178. Лонська О., Котлова Л. Розвиток словника у дітей з особливими освітніми потребами. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Запоріжжя, 23-24 квіт. 2024 р. / уклад. К. В. Петровська. Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 379-384. URL : https://eprints.zu.edu.ua/42503/
179. Максимець С. М. Арт-терапія у психологічному супроводі діяльності співробітників інклюзивно-ресурсного центру. *Світ наукових досліджень* : зб. тез Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Тернопіль, 26-27 трав. 2022 р. Тернопіль, 2022. Вип. 9. С. 59-62. URL : https://www.economy-confer.com.ua/full-article/3768//
180. Максимець С. М. Емоційний інтелект як чинник психологічної безпеки освітнього середовища. *Innovative research and perspectives of the development of science and technology* : зб. наук. пр. IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Стокгольм, 29-31 січ. 2024 р. Стокгольм, 2024. С. 300-301. URL : http://eprints.zu.edu.ua/40104/
181. Максимець С. М., Заборчук Н. В. Інклюзивне середовище як умова всебічного розвитку дитини з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання психології: теорія, методика, практика* : матеріали X Всеукр. наук. інтернет-конф., м. Умань, 25-26 жовт. 2021 р. Умань, 2021. С. 6-8.
182. Максимець С. М., Фриз І.В. Дослідження емоційного вигорання та відповідальності працівників соціономічних професій. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2018. Вип. 2, т. 1. С. 97-101. URL : http://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/issue/view/12/76
183. Максимець С. Навчальні аспекти попередження професійного вигорання. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи*: зб. наук. пр. за матеріалами І Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 25 квіт. 2023 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. С. 199-201. URL : https://eprints.zu.edu.ua/36845/
184. Максимець С., Підкаура А. Stream-освіта дошкільників, як засіб мовленнєвого розвитку. *Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінг* : збірник тез доповідей IX Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань-Київ, 28-29 квіт. 2025 р. / відпов. ред. Т. Д. Перепелюк. Умань-Київ: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2025. С. 147-149. URL : http://eprints.zu.edu.ua/44355/
185. Максимець С., Федорова Ж. Тенденції професійного вигорання педагогів закладу дошкільної освіти. *Вісник науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика»* : матеріали 11-ої Всеукр. наук.-практ. конф., м.

Умань, 10 квіт. 2025 р. Умань : Візаві, 2025. Вип. 11. С. 91-93. URL : http://eprints.zu.edu.ua/44349/
186. Малишевська І. А. Корекція психоемоційного стану дітей з інтелектуальними порушеннями. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 10 (15). С.199-209. URL : https://eprints.zu.edu.ua/41200/
187. Малишевська І. А. Професійна співпраця педагогічних фахівців в умовах інклюзивної освіти. *Перспективи та інновації науки. (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2023. № 4 (22). С.174-185. URL : http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/41191
188. Малишевська І. А., Малишевський О. В. Проблеми організації інклюзивного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 37. С. 954-966. URL : https://eprints.zu.edu.ua/42573/
189. Мартинчук О., Гладуш В. Практична робота педагога з розвитку адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Запоріжжя, 23-24 квіт. 2024 р. / уклад. К. В. Петровська. Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 53-59. URL : https://eprints.zu.edu.ua/42507/
190. Микитчук Л., Котлова Л. Використанням прийомів здоров'язберігаючих технологій у роботі логопеда в закладі дошкільної освіти. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Запоріжжя, 23-24 квіт. 2024 р. / уклад. К. В. Петровська. Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 59-63. URL : https://eprints.zu.edu.ua/42499/
191. Миколюк Г. С., Гусаківський Я. А., Бутузова Л. П. Резильєнтність та гаджет-адикція студентів. *The Future of Science, Technology and Economy : Collection of Scientific Papers "International Scientific Unity" with proceedings of the 1st International scientific and practical conference, march 19-21 2025*. Sofia, 2025. С. 317-321. URL: http://eprints.zu.edu.ua/43081/
192. Міщенко О. О., Стахова О. О. Логопедична допомога учням із порушенням опорно-рухового апарату у закладах загальної середньої освіти. *Collective Thinking: Unifying Scientific Approaches in Multifaceted Research* : зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Амстердам, 29 листоп.-1 груд. 2023 р. Амстердам, 2023. С. 341-343. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39559/
193. Невмержицька В. В., Бондар І. О. Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку з вадами мовлення. *Global Trends in Science, Technology, and Economy* : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ґрац, 16-18 квіт. 2025 р. Ґрац, 2025. С. 247-249. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43401/
194. Неводнича І. О., Гріщенко К. В. Способи постановки звуків у дошкільників із ФФНМ. *Інноваційні процеси в науці та освіті* : зб. наук. пр. VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Ждяр-над-Сазавою, 11-13 листоп. 2025 р. Ждяр-над-Сазавою, 2025. С. 38-40. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45862/

195. Неводнича І. О., Коваленко Н. Є. Розвиток сенсорних функцій у дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ. *Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика* : зб. наук. пр. XII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 26 берез. 2026 р. Умань, 2026. С. 231-234. URL : https://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/47483
196. Неводнича І. О., Кузьмінська Д. Я. Ефективність застосування сучасних логопедичних технологій у розвитку лексико-граматичної сторони мовлення у дітей молодшого шкільного віку. *Інноваційні процеси в науці та освіті* : зб. наук. пр. VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Ждяр-над-Сазавою, 11-13 листоп. 2025 р. Ждяр-над-Сазавою, 2025. С. 41-44. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45864/
197. Омельченко А. Ф., Стахова О. О. Особливості розвитку самооцінки молодших школярів із мовленнєвими порушеннями. *Global Trends in the Development of Information Technology and Science* : зб. наук. пр. II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Стокгольм, 5-7 лют. 2025 р. Стокгольм, 2025. С. 185-188. URL : http://eprints.zu.edu.ua/42603/
198. Омельченко А. Ф., Стахова О. О. Проблема самооцінки дітей із мовленнєвими порушеннями у вітчизняній науці. *Innovative Solutions to Modern Scientific Challenges* : зб. наук. пр. XI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Загреб, 21-23 лют. 2024 р. Загреб, 2024. С. 237-239. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39560/
199. Опанащук Т. В., Стахова О. О. Особливості комунікативних здібностей дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями. *Innovations in Scientific Research: World Experience and Realities* : зб. наук. пр. XVIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Рига, 10-12 квіт. 2024 р. Рига, 2024. С. 185-187. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39561/
200. Опанащук Т., Стахова О. Теоретичні засади розвитку комунікативних здібностей молодших школярів із порушеннями інтелекту. *Global Directions in Scientific Research and Technological Development* : зб. наук. пр. II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Валенсія, 11-13 листоп. 2024 р. Валенсія, 2024. С. 270-273. URL : http://eprints.zu.edu.ua/42518/
201. Охрімець Ю., Бутузова Л. Уявлення педагогів про психічне здоров'я на роботі. *From Ideas to Solutions: Innovations in Science and Technology : Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference, april 21-23 2025*. London, 2025. С. 211-215. URL: http://eprints.zu.edu.ua/43418/
202. Перець К. А, Стахова О. О. Особливості спілкування дітей із розладами аутистичного спектру. *Formation of Prospects for the Global Development of Humanity: Modern Problems of Science and Technology* : зб. наук. пр. XVII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Болонья, 3-5 квіт. 2024 р. Болонья, 2024. С. 194-196. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39562/
203. Підкаура А. І., Максимець С. М. STREAM - освіта дошкільників, як засіб мовленнєвого розвитку вихованців логопедичної групи. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за

матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 524-528. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/

204. Рачкінда Н., Котлова Л. Використання методів ТРВЗ в роботі з дітьми дошкільного віку з ЗНМ для розвитку лексикограматичної сторони мовлення. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Запоріжжя, 23-24 квіт. 2024 р. / уклад. К. В. Петровська. Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 342-344. URL : https://eprints.zu.edu.ua/42501/
205. Ренкас Б. О., Бутузова Л. П. Особливості розвитку ігрової діяльності дошкільників з тяжкими порушеннями мовлення. *Modern Scientific Research: Theoretical and Practical Aspects : materials XXII International scientific and practical conference, may 8-10 2024*. Oslo : International Scientific Unity, 2024. С. 157-160. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39891/
206. Романчук Н. О., Максимець С. М. Музикотерапія як засіб психологічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами. *Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінг* : збірник тез доповідей VIII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань-Київ, 23-24 квіт. 2024 р. / відпов. ред. Т. Д. Перепелюк. Умань-Київ: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2024. С. 175-177. URL : https://eprints.zu.edu.ua/40103/
207. Рощенко Н. О., Максимець С. М. Музикотерапія у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектру. *Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття* : матеріали ІІІ Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Запоріжжя, 21 листоп. 2024 р. Запоріжжя, 2024. С. 28-30. URL : http://eprints.zu.edu.ua/44351/
208. Руденко Т .Ю., Бутузова Л. П. Чинники погіршення уваги у дітей з порушеннями мовлення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., 3 квіт. 2025 р.* Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2025. С. 562-566. URL: http://eprints.zu.edu.ua/43893/
209. Савлук К. О., Максимець С. М. Роль інтерактивних методів у формуванні зв'язного усного мовлення у першокласників із загальним недорозвиненням мовлення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 569-572. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
210. Сладкова К. С., Бутузова Л. П. Рівень психологічної готовності до навчання у школі дошкільників із затримкою мовленнєвого розвитку. *The Impact of Scientific Research on the Development of the Modern World : materials XLIV International scientific and practical conference, october 23-25 2024*. Dubrovnik, 2024. С. 210-214. URL: http://eprints.zu.edu.ua/42219/

211. Сладкова К. С., Бутузова Л. П. Труднощі формування психологічної готовності до навчання дошкільників із затримкою мовленнєвого розвитку. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи : зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., 4 квіт. 2024 р.* Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 322-325. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39465/
212. Стахова О. О., Данилко Л. В. Формування здатності до саморегуляції у дітей дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку. *The Future of Science, Technology and Economy* : зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Софія, 29-31 жовт. 2025 р. Софія, 2025. С. 429-431. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45708/
213. Стахова О. О. Психологічні особливості розвитку стресостійкості майбутніх педагогів-логопедів. *Наукові записки. Серія: Психологія*. 2025. Вип. 1 (7). С. 145-151. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43746/
214. Стахова О. О., Баранчук А. В. Стресостійкість як професійно значуща риса особистості майбутнього педагога. *Наукове мислення* : зб. статей 18-тої Всеукр. практ.-пізнав. інтернет-конф. «Наукова думка сучасності і майбутнього», м. Дніпро, 14 квіт. 2018 р. Дніпро, 2018. С. 55-58. URL : http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/48-visimnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/414-stresostijkist-yak-profesijno-znachushcha-risa-osobistosti-majbutnogo-pedagoga
215. Стахова О. О., Булачок М. А. Психологічні особливості образу професійного майбутнього студентської молоді. *Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути* : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 14 трав. 2021 р. Київ, 2021. С. 81-84. URL : https://openscilab.org/wp-content/uploads/2021/05/suchasni-vikliki-i-aktualni-problemi-nauki-osviti-ta-virobnictva-mizhgaluzevi-disputi_2021_05_14.pdf
216. Стахова О. О., Войналович Л. П. Розвиток психологічних механізмів становлення професійної самосвідомості майбутніх фахівців. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2025. № 3 (49). С. 1089-1100. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43301/
217. Стахова О. О., Войналович М. М. Психологічні особливості усвідомлення студентами-майбутніми педагогами професійно важливих якостей. *Наукове мислення* : зб. статей 18-тої Всеукр. практ.-пізнав. інтернет-конф. «Наукова думка сучасності і майбутнього», м. Дніпро, 14 квіт. 2018 р. Дніпро, 2018. С. 61-64. URL : http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/48-visimnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/416-psikhologichni-osoblivosti-usvidomlennya-studentami-majbutnimi-pedagogami-profesijno-vazhlivikh-yakostej
218. Стахова О. О., Гераймович Д. В. Співпраця фахівців інклюзивно-ресурсного центру при наданні допомоги дітям із порушеннями мовлення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб.

наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 621-623. URL :. http://eprints.zu.edu.ua/43893/
219. Стахова О. О., Грабовська Т. В. Особливості емоційної сфери дітей із порушеннями мовлення. *Innovations in Science: From Theoretical Foundations to Practical Impact* : зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Антверпен, 24-26 листоп. 2025 р. Антверпен, 2025. С. 393-395. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45953/
220. Стахова О. О., Григорусь О.С. Особливості розвитку професійної ідентичності в студентів-майбутніх педагогів. *Наукове мислення* : зб. статей 18-тої Всеукр. практ.-пізнав. інтернет-конф. «Наукова думка сучасності і майбутнього», м. Дніпро, 14 квіт. 2018 р. Дніпро, 2018. С. 64-67. URL : http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/48-visimnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/420-osoblivosti-rozvitku-profesijnoji-identichnosti-v-studentiv-majbutnikh-pedagogiv
221. Стахова О. О., Данилко Л. В. Теоретичні засади дослідження проблеми саморегуляції дошкільників із порушеннями мовлення. *Research in Science, Technology and Economics* : зб. наук. пр. II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Рига, 26-28 трав. 2025 р. Рига, 2025. С. 490-493. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43887/
222. Стахова О. О., Комашевська С. М. Спостережливість як професійно важлива якість особистості педагога. *Modern approaches to the introduction of science into practice* : зб. наук. пр. XV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Сан-Франциско, 24-26 трав. 2021 р. Сан-Франциско, 2021. С. 235-236. URL : https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2021/05/XV-Conference-Modern-approaches-to-the-introduction-of-science-into-practice.pdf
223. Стахова О. О., Кравчук С. В. Психологічні особливості розвитку комунікативної компетентності студентів-майбутніх педагогів. *Наукове мислення* : зб. статей 18-тої Всеукр. практ.-пізнав. інтернет-конф. «Наукова думка сучасності і майбутнього», м. Дніпро, 14 квіт. 2018 р. Дніпро, 2018. С. 70-73 URL : http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/48-visimnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/418-psikhologichni-osoblivosti-rozvitku-komunikativnoji-kompetentnosti-studentiv-majbutnikh-pedagogiv
224. Стахова О. О., Максименко Д. А. Ігрові методи логопеда в роботі з дітьми молодшого шкільного віку з мовленнєвими порушеннями. *Modern Perspectives on Science and Economic Progress* : зб. наук. пр. I Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вільнюс, 4-6 черв. 2025 р. Вільнюс, 2025. С. 458-462. URL : http://eprints.zu.edu.ua/44055/
225. Стахова О. О., Можаровська Н. І. Психологічні особливості розвитку у студентів- майбутніх учителів образу педагога-професіонала. *Літні наукові читання-2022* : зб. наук. матеріалів XCI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Рівне, 6 черв. 2022 р. Рівне, 2022. С. 439-443. URL : https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/06/Rivne_6062022.pdf

226. Стахова О. О., Нестерчук І. П. Теоретичні аспекти корекції мовленнєвих порушень у дітей молодшого шкільного віку засобами арт-терапії. *New Horizons in Scientific Research: Challenges and Solutions* : зб. наук. пр. VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Марсель, 9-11 берез. 2026 р. Марсель, 2026. С. 229-232. URL : chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.eoss-conf.com/wp-content/uploads/2026/03/Marseille_France_09.03.26.pdf
227. Стахова О. О., Никитчук О. В. Дослідження мислення дошкільників із порушеннями мовленнєвого розвитку. *Modern Perspectives on Science and Economic Progress*: зб. наук. пр. II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вільнюс, 5-7 листоп. 2025 р. Вільнюс, 2025. С. 447-449. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45757/
228. Стахова О. О., Никитчук О. В. Особливості розвитку мислення у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. *Achievements of Science and Applied Research* : зб. наук. пр. II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дублін, 19-21 трав. 2025 р. Дублін, 2025. С. 249-252. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43792/
229. Стахова О. О., Остапчук Я. Є. Значення дидактичних ігор у розвитку зв'язного мовлення дошкільнят. *Advanced Technologies in Scientific Research*: зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Роттердам, 25-27 лют, 2026 р. Роттердам, 2026. С. 460-462. URL : https://eprints.zu.edu.ua/46838/
230. Стахова О. О., Станчик В. В. Особливості пам'яті дітей із порушеннями мовлення. *Global Trends in the Development of Information Technology and Science* : зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Стокгольм, 2-4 квіт. 2025 р. Стокгольм, 2025. С. 334-335. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43262/
231. Стахова О. О., Станчик В. В. Розвиток пам'яті молодших школярів із порушеннями мовлення засобами мнемотехніки. *Scientific Research: Emerging Theories and Practical Breakthroughs* : зб. наук. пр. II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Едінбург, 17-19 листоп. 2025 р. Едінбург, 2025. С. 341-342. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45882/
232. Стахова О. О., Стернійчук Ю. А. Психологічні особливості професійного самовизначення студентів-магістрів. *Наука, освіта, технології та суспільство: актуальні проблеми теорії та практики* : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 25 трав. 2022 р. Полтава, 2022. Ч. 2. С. 35-36. URL : http://www.economics.in.ua/2022/06/2.html
233. Стахова О. О., Трушковська А. М. Психологічні особливості розвитку спостережливості як професійно важливої якості особистості майбутнього педагога. *Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути* : матеріали XXVI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Київ, 8 черв. 2022 р. Київ, 2022. С. 82-84. URL : http://eprints.zu.edu.ua/34217/
234. Стахова О. О., Федорова О. М. Теоретичні аспекти дослідження проблеми мотивації до навчання молодших школярів із порушеннями мовлення. *Science and Information Technologies in the Modern World* : зб. наук. пр. II

Міжнар. наук.-практ. конф., м. Афіни, 21-23 трав. 2025 р. Афіни, 2025. С. 646-650. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43830/
235. Стахова О. О., Шишилова О. Д. Особливості розвитку пам'яті дошкільників із порушеннями мовлення. *Science and Technology: New Horizons of Development* : зб. наук. пр. I Міжнар. наук.-практ. конф., м. Прага, 14-16 трав. 2025 р. Прага, 2025. С. 452-455. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43738/
236. Стахова О. О., Шишилова О. Д. Розвиток мнемічної складової дошкільників із порушеннями мовлення. *Innovative Approaches in Modern Science and Technology :* зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Лісабон, 12-14 листоп. 2025 р. Лісабон, 2025. С. 597-601. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45822/
237. Стахова О. О., Ярощук О. Ю. Особливості інтелектуальної готовності до навчання в школі дошкільнят із порушеннями мовлення. *Advanced Technologies in Scientific Research* : зб. наук. пр. II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Роттердам, 19-21 листоп. 2025 р. Роттердам, 2025. С. 640-644. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45897/
238. Стахова О. О., Ярощук О. Ю. Теоретичні аспекти дослідження проблеми когнітивного розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. *Research in Science, Technology and Economics* : зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Люксембург, 28-30 трав. 2025 р. Люксембург, 2025. С. 480-482. URL :http://eprints.zu.edu.ua/43946/
239. Стахова О. Формування соціальної компетентності молодших школярів із порушеннями мовлення // International security studios : managerial, technical, legal, environmental, informative economic and psychological aspects : International collective monograph. Люблін, 2025. Volume I. С. 314-339. URL : https://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/43780
240. Стахова О., Зубрицька Д. Стресостійкість як професійно важлива якість майбутнього педагога-логопеда. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 329-331. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39465/
241. Тарасов Д. І., Стахова О. О. Особливості розвитку соціальної компетентності молодших школярів із порушеннями мовлення. *The Impact of Scientific Research on the Development of the Modern World* : зб. наук. пр. XLIV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дубровнік, 23-25 жовт. 2024 р. Дубровнік, 2024. С. 229-231. URL : http://eprints.zu.edu.ua/42539/
242. Тарасов Д. І., Стахова О. О. Поняття соціальної компетентності та її структурна організація як наукова проблема. *Solving scientific problems using innovative concepts* : зб. наук. пр. XIV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Копенгаген, 13-15 берез. 2024 р. Копенгаген, 2024. С. 172-174. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39563/
243. Тарасюк Є. Ю., Стахова О. О. Особливості розвитку комунікативних навичок у дітей із розладами аутистичного спектру. *Innovative scientific*

research: balance of theory and practical application : зб. наук. пр. XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Брюссель, 6-8 берез. 2024 р. Брюссель, 2024. С. 204-206. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39565/

244. Терещук А., Бутузова Л. Маркери толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами (ООП). *Current Trends in the Development of Scientific Research in Today's Conditions : materials XXV International scientific and practical conference, may 29-31 2024*. Florence : International Scientific Unity, 2024. С. 202-206. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39894/
245. Терещук А., Бутузова Л. Результати впровадження програми виховання толерантного ставлення до дітей з ООП в інклюзивній групі. *Scientific Research in the Era of Digital Technologies: Challenges and Opportunities : materials XLVI International scientific and practical conference, november 6-8 2024*. Barcelona, 2024. С. 267-271. URL: http://eprints.zu.edu.ua/42220/
246. Тетерук О. О., Хворова Г. М. Використання онлайн нейроігр при корекції писемного мовлення у молодших школярів. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 630-632. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
247. Тимошко Г. М., Гладуш В. А. Розвиток комунікативної компетентності педагогів в умовах інклюзивного освітнього середовища : монографія. Ніжин: Видавець Лисенко М. М., 2023. 192 с.
248. Ткачук Т., Максимець С. Соціально-психологічна готовність до навчання в школі дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 343-345. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39465/
249. Федорова Ж., Максимець С. Психоемоційна стійкість вихователів та прояви емоційного вигорання. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:* зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 4 квіт. 2024 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 350-353. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39465/
250. Фідоровська Л. Т., Бутузова Л. П. Використання методів мнемотехніки у роботі з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи : зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., 4 квіт. 2024 р.* Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 351-356. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39465/
251. Хворова Г. Адаптація методики незавершених ситуацій для діагностики і формування компетентності батьків дітей із полісистемними порушеннями розвитку. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2016. № 4. С. 76-86. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/DLog_2016_4_11

252. Хворова Г. М. Використання методів ава-терапії та нейропсихологічної діагностики та корекції у психолого-педагогічному супроводі внутрішньо переміщених дітей з інвалідністю. *Актуальні питання психології: теорія, методика, практика* : матеріали XI Всеукр. наук. інтернет-конф., м. Умань, 10-11 жовт. 2022 р. Умань, 2022. С. 17-20. URL : https://eprints.zu.edu.ua/34751/
253. Хворова Г. М. Застосування методів та прийомів ерготерапії у компетентному батьківському вихованні дітей з полісистемними порушеннями розвитку (аутизмом/ДЦП). *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2017. № 33. С. 86-95. URL : http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/22007/1/17%20Khvorova%20A.M..pdf
254. Хворова Г. М. Компетентностний підхід до питань взаємодії батьків з фахівцями в корекційній освіті дітей з полісистемними порушеннями розвитку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2015. № 29. С. 236-243. URL : http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/16441/1/Khvorova.pdf
255. Хворова Г. М. Роль громадських об'єднань батьків дітей з полісистемними порушеннями розвитку у формуванні батьківської компетентності: 1990-2015 рр. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2015. Вип. 10. С. 190-197. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ooop_2015_10_34
256. Хворова Г. М. Тренінг компетентного батьківства за методикою незавершених ситуацій у корекційних таборах та реабілітаційних закладах. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2016. Вип. 32 (2). С. 205-212. URL : http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/16626/1/Khvorova.pdf
257. Хворова Г. М. Формування у фахівців навичок компетентної взаємодії з батьками дітей з полісистемними порушеннями розвитку під час проведення тренінгів компетентного батьківства у корекційних таборах та реабілітаційних закладах. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія*. 2016. Вип. 47. С. 172-178. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2016_47_35
258. Хворова Г. М., Долінчук І. О. Групи «рівний рівному» як форма підсилення фахівців соціальної послуги підтриманого проживання дорослих людей з інтелектуальними та психічними порушеннями. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2025. Вип. 1 (120). С. 156-167. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43923/

259. Хворова Г. М., Котлова Л. О., Котловий С. А. Організаційно-педагогічні умови надання соціальної послуги денного догляду за дітьми з інвалідністю. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2022. Вип. 1 (8). С. 113-122. URL : http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/34414
260. Хворова Г. Педагогічний супровід соціальної послуги підтриманого проживання дорослих людей з інтелектуальними та психічними порушеннями. *Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки :* збірник тез доповідей (електронне видання), м. Житомир, 16-17 трав. 2024 р. Житомир : Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2024. С. 468-471. URL : http://eprints.zu.edu.ua/39854/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%B9_%20%D0%94%D0%BD%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8%202024.pdf
261. Хворова Г. Педагогічний супровід соціальної послуги підтриманого проживання дорослих людей з інтелектуальними та психічними порушеннями. *Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінг* : збірник тез доповідей VIII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань-Київ, 23-24 квіт. 2024 р. / відпов. ред. Т. Д. Перепелюк. Умань-Київ: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2024. С. 204-207. URL : https://eprints.zu.edu.ua/39619/
262. Хворова Г., Котлова Л., Котловий С. Організаційно-педагогічні умови надання соціальної послуги денного догляду за дітьми з інвалідністю. *Збірник наукових праць викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка* : матеріали наук. конф. викладачів та молодих науковців Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка з нагоди Днів науки та 30-річчя діяльності аспірантури / за заг. ред. Галини Киричук, Тетяни Боцян, Інеси Новіцької. Житомир: ЖДУ імені Івана Франка, 2022. Вип. 1. URL : https://eprints.zu.edu.ua/34227/
263. Хворова Г., Тарасюк Є. Можливості використання ава-терапії у роботі з аутичними дітьми. *Психологічні дослідження* : зб. наук. пр. викл. та студентів соц.-псих. ф-ту / за ред. Ю. Дем'янчук, Н. Портницької, І. Тичини. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. Вип. 15. С. 83-86. URL : https://eprints.zu.edu.ua/34158/
264. Хворова Г., Тетерук О. Використання нейропсихологічних методик при корекції дислексії у дітей молодшого шкільного віку. *Вісник науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика»* : матеріали 11 Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 10 квіт. 2025 р. Умань, 2025. С. 175-177. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43580/

265. Хоменко Н. В. Діагностична компетентність в наукових дослідженнях. Scientific Research in the Age of Global Change : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Амстердам, 4 листоп. 2025 р. Амстердам, 2025. С. 85-87. URL: https://eprints.zu.edu.ua/45898/
266. Хоменко Н. В. До проблеми формування професійних компетентностей майбутнього вчителя-логопеда. Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки : збірник тез доповідей (електронне видання), м. Житомир, 16-17 трав. 2024 р. Житомир : Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2024. С. 472-478. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39921/
267. Хоменко Н. В. Іщук А. С. Ефективна співпраця логопеда з батьками дітей із ПМР. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 662-664. URL : http://eprints.zu.edu.ua/43893/
268. Хоменко Н. В. Мотиваційний компонент професійної компетентності майбутнього вчителя-логопеда. *Science in the Context of Modern Challenges and Prospects* : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Утрехт, 4 трав. 2025 р. Утрехт, 2025. С. 122-125. URL: http://eprints.zu.edu.ua/44127/
269. Хоменко Н. В. Назарчук Л. Ю. Роль логоритміка у розвитку мовлення молодших школярів із порушенням комунікації. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи :* зб. наук. пр. за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 665-666. URL: http://eprints.zu.edu.ua/43893/
270. Хоменко Н. В. Професійна компетентність майбутніх вчителів-логопедів: теоретичний аспект. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2025. Вип. 1 (120). С. 187-202. URL: http://eprints.zu.edu.ua/43925/
271. Хоменко Н. В. Професійна термінологія сучасного фахівця у сфері спеціальної освіти. *Вісник науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика»* : матеріали 11-ої Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 10 квіт. 2025 р. Умань : Візаві, 2025. Вип. 11. С. 145-148. URL: http://eprints.zu.edu.ua/43541/
272. Хоменко Н. В. Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку інклюзивної форми навчання. *Спеціальна освіта: проблеми та перспективи* : тези за матеріалами 16-ої Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кам’янець-Подільський. 18-19 квіт. 2024 р. / за ред. О. Гаврилова. Кам’янець-Подільський, 2024. С. 241-244. URL: https://eprints.zu.edu.ua/39727/
273. Хоменко Н. В. Стецька С. О. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в закладах освіти. *Актуальні питання розвитку*

особистості: сучасність, інновації, перспективи : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 3 квіт. 2025 р. / ред. кол. : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 667-668. URL: http://eprints.zu.edu.ua/43893/

274. Хоменко Н. В. Формування діагностичних навичок у майбутніх вчителів-логопедів під час практичної підготовки в умовах магістратури. *Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика :* зб. наук. пр. XII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 26 берез. 2026 р. Умань, 2026. С. 320-323. URL: https://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/4740
275. Хоменко Н. В., Швед І. А. Теоретичні засади дефініціювання явища заїкання. *Modern problems of science, education and society* : зб. наук. пр. IX Міжнар. наук.-практ. конф., м., Київ, 6-8 листоп. 2023 р. Київ, 2023. С. 900-902. URL: http://eprints.zu.edu.ua/38850/
276. Хоменко Н. Мотиви вибору професії «вчитель-логопед» здобувачами вищої освіти. Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки : збірник тез доповідей (електронне видання), м. Житомир, 16-17 трав. 2025 р. Житомир : Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2025. С. 310-313. URL: https://eprints.zu.edu.ua/44668/
277. Шведюк Н., Хворова Г. Логоритміка як засіб корекції мовленнєвих порушень у дітей з особливими освітніми потребами. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Запоріжжя, 23-24 квіт. 2024 р. / уклад. К. В. Петровська. Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 357-360. URL : https://eprints.zu.edu.ua/42509/
278. Bazyma N., Koropatova O., Bondarenko Y., Forostian O., Sokolova H., Kovylina V. Characteristics of Language Behavior and Speech Activity in Children with Autistic Disorders: Theoretical Aspect. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12, Is. 1. P. 1-18. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45411/
279. Butuzova L. Using art therapy in speech therapy work with preschoolers with speech disorders. *Expresívne terapie a terapeutické prístupy pre výnimočného človeka 2025 : Konferenčný vedecký zborník s medzinárodnou účasťou*. Ružomberok, 2025. С. 64-76. URL: https://eprints.zu.edu.ua/44904/
280. Butuzova L., Dmitrieva S. Psychological characteristics of senior school students' self-appraisal and the level of aspiration. *Science and Education*. 2016. Вип. 5. С. 166-172. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/en/articles/2016-5-doc/2016-5-st26-en
281. Butuzova L., Shulzhenko D., Kolykhan V., Nesprava M., Podofiei S., Mamicheva O. Neuropsychological Technologies for Maintaining Occupational Health of an Individual. *Revista Romaneasca Pentru Educatie*

Multidimensionala. 2022. Vol. 14, № 4. 145-158. URL: http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/36186
282. Chepurna I., Bondarenko Y., Lisovets O., Kuzava I., Odynchenko L., Dehtiarenko T. Prerequisites for Creating Textbooks for Auxiliary Schools: Correctional Psychopedagogy for Children with Intellectual Disabilities. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12, Is. 2. P. 78-98. URL : https://eprints. zu.edu.ua/45410/
283. Dmytrieva S. Porovnávacia analýza pripravenosti budúcich vzdelávateľov a učiteľov na využívanie arteterapie v práci s deťmi so špeciálnymi vzdelávacími potrebami. *Expresívne terapie a terapeutické prístupy pre výnimočného človeka* / eds. Z. Brčiaková, M. Čarnická. Ružomberok , 2025. P. 47-63. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45386/
284. Dmytrieva S. Pripravenosť budúcich učiteľov využívať arterapiu pri práci s deťmi so špeciálnymi potrebami. *Expresívne terapie vo vedách o človeku 2024* / B. Kováčová [eds.]. Ružomberok : VERBUM, 2024. C. 209-216. URL : https://eprints.zu.edu.ua/40266/
285. Hladush V. Conceptual framework for the development of inclusive education in Ukraine. *Podpora inkluzivneho vzdelávania na Slovensku a v zahraniči* : zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Prešov, 2022. S. 120-133. URL : https://eprints.zu.edu.ua/37457/
286. Hladush V. Špecifiká výskumných metód v špeciálnej pedagogike. *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae*. Ružomberok : VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2023, Č. 138-150. URL : http://studiascientifica.ku.sk/wp-content/uploads/2023/05/14_hladush_ssf_2_2023.pdf
287. Hladush V. Aktuálne metodologické otázky v realizovaní výskumu v špeciálnej pedagogike. *Expresivita vo výchove V.* : zborník. Vydavateľstvo : Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích, 2022. Č. 241-253. URL : https://eprints.zu.edu.ua/3 7455/
288. Hladush V., Bendíková S., Kovačova B., Čarnická M. Using a didactic tool with it-support for teaching geography in a special school in Slovakia. *Information Technologies and Learning Tools*. 2023. Vol 97, Is. 5. P. 18-34. URL : http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/38288
289. Hladush V., Khomenko N. Formation of diagnostic and prognostic competence in future speech therapists of the Netherlands and Germany: a comparative analysis. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences.* 2025. Vol. 3 (122). P. 254-284. URL : https://eprints.zu.edu.ua/46341/
290. Hladush V., Kotlova L., Krasikova N., Pavlyk N. Speech Therapy Assistance to Children of Middle Preschool Age by Means of Computer Didactic Games. *Information Technologies and Learning Tools*. 2026. Vol. 111, Is. 1. P. 1-18. URL : https://eprints.zu.edu.ua/46867/
291. Hladush V., Stupak B. Development of teacher's professional skills in the context of innovative process. *Scientific World Journal*. 2023. Vol. 3, Is. 18, part 3. P. 14-21. URL : https://eprints.zu.edu.ua/38286/

292. Kylyvnyk V., Malyshevska I., Pavelkiv K., Polishchuk H., Hudovsek O., Zhuravska N. Professional Training of Future Foreign Language Teachers: Socio-Cultural Aspect. *Revista Românească pentru Educaţie Multidimensională*. 2022. Vol. 14 (1). P. 176-195. URL : http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/41194
293. Malyshevska I. Selected methodological aspects of future teacher training for inclusive education. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 4 (108). С. 155-165. URL : https://eprints.zu.edu.ua/41199/
294. Malyshevska I. The main factors of inclusive education development in Ukraine. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи.* 2021. Вип. 1 (5). С. 45-51. URL : http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/41192
295. Malyshevska I. Modernization of training pedagogical specialists to work in an inclusive education environment. *Věda a perspektivy*. 2023. № 9 (28). S. 97-104. URL : https://eprints.zu.edu.ua/41201/
296. Mendelo V., Zhylin M., Koliadenko N., Ihnatovych O., Maksymets S. Importance of Developing Emotional Intelligence in Preventing Addiction Syndrome. *Archives of Psychiatry Research*. 2024. Vol. 60, iss. 3. P. 227-238. URL : http://eprints.zu.edu.ua/42646/
297. Mykyteichuk K., Perepeliuk I., Perkhun L., Bondarenko Y., Yakovleva S., Sydoruk I. Future Teacher Training for Work in the Inclusive Education Framework. *Revista Românească pentru Educaţie Multidimensională*. 2022. Vol. 14, Is. 2. P. 244-256. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45408/
298. Mytnyk A., Ivashkevych E., Chanchykov I., Predko V., Stakhova O. Professional training of future psychologists in the information space in higher education institutions. *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12, № 61. P. 112-121. URL : http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/37603
299. Revutska O., Torop K., Omelianovych I., Marieieva T., Dmytrieva S., Stets, V. Peculiarities of the Formation of Professional Competence of Special Education Teachers and Practical Psychologists as an Aspect of Neuropsychology. *BRAIN. Broad Research In Artificial Intelligence And Neuroscience*. 2025. Vol. 16, iss. 3. P. 218-232. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45330/
300. Shanskova T., Konovalchuk I., Rudnytska N., Kolesnyk N., Maksymets S. Economic, psychological, pedagogical and methodological basis of professional training of future teachers of primary classes in the context of ideas of a new ukrainian school. *Financial and credit activity-problems of theory and practice*. 2021. Vol. 3, № 38. P. 522-529. URL : http://fkd1.ubs.edu.ua/article/view/237484
301. Šilonová V., Dolinská E., Hladush V., Makhynia T., Bench O., Dudek M. Use of digital technologies in students' distance pedagogical assessment at higher educational institutions. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. Vol. 82, № 2. P. 243-265. URL : https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/111

302. Stakhova O. O., Voinalovych L. P. Peculiarities of development of structural components of professional-pedagogical self-awareness of future specialists by active methods of group work. *Bulletin of Academician Stepan Demyanchuk International University of Economics and Humanities. Series : Pedagogy and Psychology*. 2025. № 1. P. 139-144. URL : https://eprints.zu.edu.ua/44695/
303. Stakhova O. O., Voinalovych L. P., Butuzova L. P. Theoretical grounds of the development of professional and pedagogical self-awareness of future specialists. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Психологія*. Ужгород, 2023. Вип. 1. С. 73-77. URL : http://eprints.zu.edu.ua/37493/
304. Stakhova O., Fedorova O. Peculiarities of the Development of Learning Motivation of Primary School Students with Speech Disorders. *Science and Technology: Theory, Practice and Progress :* Collection of Scientific Papers of I International Scientific and Practical Conference, Krakow, September 3-5 2025. Krakow, 2025. P. 213-214. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45162/
305. Stebljuk S., Bondarenko Y., Torop K., Yarmola N., Kuzava I., Shulzhenko D. Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12, Is. 1. P. 329-345. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45409/
306. Vasiuk O., Vygovska S., Malyshevskyi O., Nychkalo N., Malyshevska I., Zorochkina T. Motivation Discourse of Student's Personality in Educational Activity. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2022. Vol. 14 (1). P. 196-214. URL : http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/41195
307. Zhytova O., Butuzova L. Psychoemotional health of students in distance learning conditions. *Europejskie Studia Humanistyczne: Państwo i Społeczeństwo*. 2023. Is. 1. P. 41-55. URL: https://eprints.zu.edu.ua/37043/
308. Hryntsiv M., Zamishchak M., Bondarenko Y., Suprun H., Dushka A. Approaches to Speech Therapy for Children with Autism Spectrum Disorders (ASD). *International Journal of Child Health and Nutrition*. 2025. Vol. 14, Is. 1. P. 32-45. URL : https://eprints.zu.edu.ua/45297/

Додаток 22

Зразки графічного оформлення результатів дослідження

Таблиця 2.2.

Результати діагностики за методикою «Визначення слухової, зорової, моторно-слухової пам’яті»молодших школярів з ПМР на констатувальному етапі експерименту

Рівень розвитку	Кількість дітей з ПМР
Рівень розвитку слухової пам'яті	
високий	0
середній	3
низький	7
Рівень розвитку зорової пам'яті	
високий	1
середній	3
низький	6
Рівень розвитку моторно-слухової пам'яті	
високий	1
середній	2
низький	7

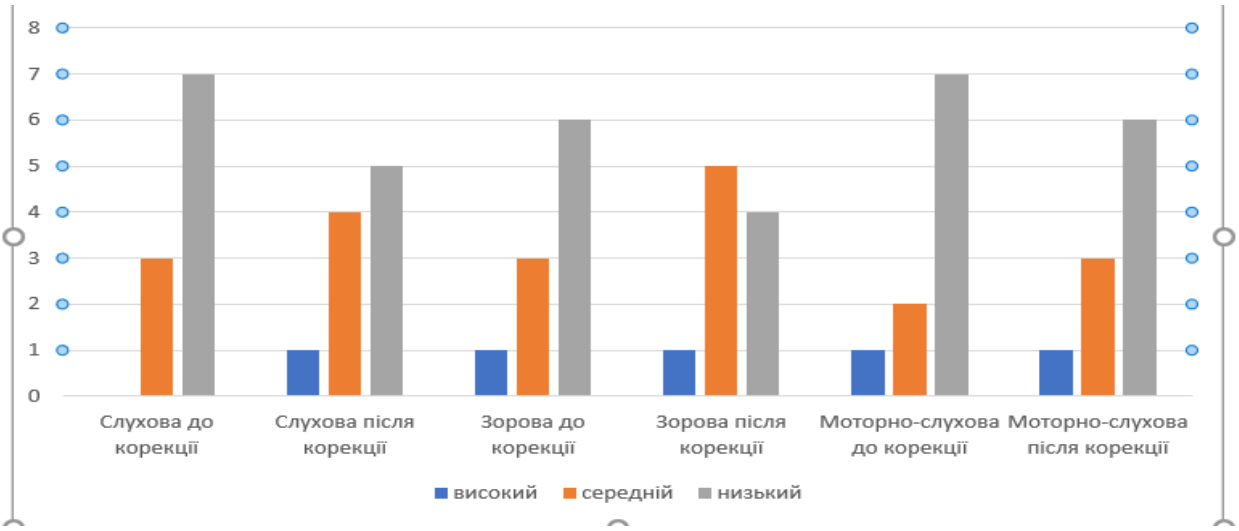

Рис 3.1. Результати діагностики рівнів слухової, зорової, моторно-слухової пам’яті молодших школярів на констатувальному та контрольному етапах емпіричного дослідження

.